

LUK -Tolysh Bible 2010
Converted to Unicode HAB April 2010
LUKƏ
Çe Lukə nəql kardə Şoyə Xəbə
Lukə

ÇE LUKƏ

NƏQL KARDƏ ŞOYƏ XƏBƏ

VƏSƏ

«Çe Lukə nəql kardə Şoyə Xəbə» İsa Məsihi həm İsraili, həmən cəmi bəşəriyəti vəd kardəbiə Xıloskori ğəzinə təğdim kardeydə. Lukə nıvışteydə ki, İsa bə insonon Şoyə Xəbə rosniyeyro vığandə be. In Şoyə Xəbə de insoni ehtiyoccon arəo peqəte vositon iyən bə insonon ğəyd mandə fikron pure. Çe Lukə nəql kardə Şoyə Xəbə xısusiyə keyfiyəton qıləyniyən iyo bıə şoyəti əhvol-ruhiyəye. Im məxsusi təsvir kardə bıə çe Şoyə Xəbə sıftədə, İsa ome iyən çəy oxoyədə bə osmon rost kardə bey bəyon kardə semononədə.

«Həvariyon Koon» Kitobədə isə Lukə, çe İsa bə osmon rost kardə bey bəpeştə məsihiyə imoni pevilo bey barədə nıvıştəşe.

Əncəx bı Şoyə Xəbə kitobədə dıqlə hissə (1-2 iyən 9-19-nə semonon) daxil kardə bıə. Çəvon qıləyni mələkon handə ilahi iyən İsa moəku beədə qələvonon Çəy tonə omeye. Həmçinin nuperəsə İsa məbədədə bey iyən qın bıə zoə məsələn bı hisson daxil.

Bı Şoyə Xəbədə xısusən təkyə kardə bıə bə dıvo, Mığəddəsə Rufi fəoliyəti, İsa xıdmətədə jenon rol iyən Xıdo qınon baxşe.

Kitobi məzmun:

- 1:1-4 Kitobi bə Teofili həsr kardə bey
- 1:5–2:52 Vəftizəvon Yəhya iyən İsa Məsihi bə dınyo omey
- 3:1-20 Vəftizəvon Yəhya xıdmət
- 3:21–4:13 Çe İsa vəftiz iyən Çəy bə dəvinə kəşe bey
- 4:14–9:50 Çe İsa Qalileyədə xıdmət
- 9:51–19:27 Qalileyəo bə Yerusəlim
- 19:28–23:56 Yerusəlimədə bıə oxonə rujon
- 24:1-53 Rəbbi bəyji bey, bə odəmon çiyəy iyən bə osmonon rost kardə bey

1

Kitobi bə Teofili həsr kardə bey

¹ Hurmətinə Teofil, çandə odəmon cəhd kardəşone çəmə arədə icro kardəbiəyon

tarixçə bınıvıştın. ² Çoknə ki sıftəku jıqo bə Kəlomi şoyd bəkəson iyən xıdmət kardəkəson ımı boəmə nəql kardəşone. ³ Əve az diyə kardıme ki, harçi lap sıftəku de dıgğəti tədgıg karde-karde dumoyəndı təsvir bıkəm botı, ⁴ bıdə tı bızını ıştı sə təlimi goymə pobasti be.

Vəftizəkə Yəhya bə dınyo ome navo votə beydə

⁵ Yəhudeyə podşo Hirodi vaxtədə Aviyə xıdməti dastədə Zəkəriyyə nomədə qıləy kahin hestbe. Çəy jen Haruni tobyəo be, nomış Elizavetbe. ⁶ Əvon dı kəsən salehbin Xıdo nəzədə iyən Rəbbi noə ehkomon iyən gəydon həmməy benoxsan bə vırə rosneydəbin. ⁷ Elizavet beson bey qorə çəvon nıbeşone fərzənd, həni çəvon har dı kəsi sin eqardəbe.

⁸ İ kərə Zəkəriyyə ıştə dastə nubədə Xıdo vədə kahinəti xıdməti icro kardeədə, ⁹ kahinon arədə gəbul kardə bıə adəti mıvofıg bə Rəbbi məbəd daxil bey iyən buxur sute pışk bəy eqıniye. ¹⁰ Buxuri sute vaxti həmmə cəmat məbədi qırdokənoədə mandəbe dıvo kardeydəbe. ¹¹ Bəvədə Rəbbi Mələk buxur suteyro bıə gırbonqo rostə tərəfədə mandə holədə zahir be bə Zəkəriyyə. ¹² Zəkəriyyə vindışe əv, dırdilə be, tars dəşe bəçəy con. ¹³ Mələki esə boy, votışe bəy: «Mətars, Zəkəriyyə! Çumçiko ıştı dıvo gəbul be. ıştı jen Elizavet botı qıləy zoə bəzənde, çəy nomi Yəhya^a bınəyş. ¹⁴ Əv şoyşotkomə iyən şoyvo bəvarde botı. Vey odəmon çəy bə dınyo omeyku şo bəben. ¹⁵ * Çumçiko əv Rəbbi nəzədə yol bəbe, əv nə şərov, nəən co sərxoş kardə peşoməyon hiç penibəşome. Hələ moə bətnədə beədə de Mıgəddəsə Rufi pur bəbe. ¹⁶ İsrailijon veyni bəçəvon Xıdo bə Rəbbi tərəf obəqordıne. ¹⁷ * Əv de İlyasi rufi iyən de Rəbbi gıdrəti bome ki, pıəon dilon bə fərzəndon tərəf səbərə bıkə. Beitoətə odəmon bə salehon ro biyə iyən xəlgi hozı bıkə bo Rəbbi ome». ¹⁸ Zəkəriyyə votışe bə mələki: «Az çoknə bəzinem ımı? Oxo az piyəmerdim, çımı jeniən sin eqardə». ¹⁹ * Cəvobədə mələki jıqo votışe bəy: «Az Xıdo huzurədə bıə mələk Cəbrayilim, vıgəndə bım ki, detı qəp bıjənım iyən ın şoyə xəbə bəti bırosnım. ²⁰ Imha, tı ki bovə nıkarde bəçımı ıştə vaxtədə bə vırə rəsəninə sıxanon, detobə həmonə ruji lol bəbeş, qəp jəy əzınış».

²¹ Bı arədə cəmat bə çəşbe Zəkəriyyə, əve hədəyon mandəbin ki, boçi anə vey dəkəşəy çəy məbədədə bey. ²² Əv isə məbədo beşe deyəvon qəp jəy nıznəşe. Əvon sərəsəyn ki, məbədədə bəçəy çəş soənəvo çiyə, əy de him-cimi sərosnişe əvon iyən lol mande.

²³ Keynə ki Zəkəriyyə xıdməti mıddət orəxəy, əv oqarde bəştə kə. ²⁴ Peş ə rujon çəy jen Elizavet bə əgıl mande iyən penc manq kəo bə kəno benışe, votışe: ²⁵ «Bı rujonədə Rəbbi ofəyəşe bomı ın ko. Əy nəzər səgəndışe bəmı, demiyən eli arədə xəcolətiku peroxnişe mı».

Çe İsa moəo be navo votə beydə

^a**1:13** *Yəhya* – ibrani zıvonədə *Rəbb Lutf kardeydə*.

* **1:15** Aşm.6:3

* **1:17** Məl.4:5-6

* **1:19** Dan.8:16; 9:21

²⁶ *Elizaveti hamiləti şəşminə manqədə Xıdo vığandışe mələk Cəbrayıl bə Qalileyə Nazaret nomədə biə şəhr, ²⁷ qıləy ənəbuəstə kinə tonə. Əv hoştə bəbe Davudi nəsilə biə Yusif nomədə bə qıləy merdi. Çə kinə nom Məryəmbe. ²⁸ Mələk oməy çəy tonə votışe: «Səlom ha lutf sə kinə! Rəbb detinə». ²⁹ Məryəm çəy votə sıxanonku dırdilə be, dəmande ıştə dılədə bo no-peqət karde ki, ım çı səlombe. ³⁰ Mələki votışe bəy: «Mətars, Məryəm, tı lutf səy Xıdoku; ³¹ *Tı bə əğıl bəmandeş, qıləy Zoə bəzandəş, Çəy nomi İsa binə. ³² *Əv yolə odəm bəbe, Xıdovandi-Aləmi Zoə bəvoten Bəy. Rəbbə Xıdo Çəy pıə Davudi taxti bədo Bəy; ³³ Əv Yağubi nəsilə səpe zol podşo bəbe, Çəy Podşoəti oxoy nıbəbe». ³⁴ Məryəmi votışe bə mələki: «Im çoknə be bəzine? Az hələ ənəbuəstə kinəm». ³⁵ Mələki cəvobədə votışe: «Mığəddəsə Ruf ıştı səpe bome, Xıdovandi-Aləmi ğudrət soğnə səbəğande bəti, əve bəştı zandə Mığəddəsi Xıdo Zoə bəvoten. ³⁶ Imha, ıştı avlod Elizavet ıştə piyəti vaxtədə mande bə əğıl. Bəy beson voteydəbin, əmma şəş manqə bə qıləy zoə əğılı hamiləye. ³⁷ *Çumçiko bo Xıdo mımkun nıbə hiçiy ni». ³⁸ Məryəmi isə votışe: «Az Xıdo ğulim, bıdə ıştı votəy ğəzine bıbu demı». Bəvədə mələki tərq kardışe əv şe.

Məryəm şe Elizaveti tonə

³⁹ Həmonə rujonədə Məryəm pepo be, tadibəsə beşe şe bə Yəhudə bandıkuədə biə qıləy şəhr. ⁴⁰ Əv dəşe bə Zəkəriyyə kə, səlom doşe bə Elizaveti. ⁴¹ Elizavet Məryəmi səlomi məseədə, çəy boləədə biə korpə bərk pelivəy. Elizavet pur be de Mığəddəsə Rufi, ⁴² vanqipuri votışe: «Jenon dılədə xəy-dıvo səkəs tınış, ıştı boləədə biə əğiliyən xəy-dıvo səşe! ⁴³ Im çı curə be ki, çımı Rəbbi moə ıştən çımı tonə oməy? ⁴⁴ Imha, ıştı səlomi sədo bəçımı quşi rəseədə, çımı boləədə biə korpə şoybəse be bərk pelivəy. ⁴⁵ Baxtəvərə ə şəxs bovə kardeydə ki, Rəbbi bəy votə sıxan bə vırə bərəse!»

Məryəmi bo Xıdo handə ilahi

⁴⁶ *Məryəmi votışe: «Çımı dıl Rəbbi mədh kardeydə.

⁴⁷ Çımı ruf bəçımı Xiloskorə Xıdo qorə şo beydə.

⁴⁸ Çumçiko Əy nəzər səğandışe Bəştə ğuli həğirə holi,

Çımı bəpeştə nəsilən həmməy baxtəvər bəzinen mını.

⁴⁹ Ğadir Bəy yolə koon kardışe bomı, mığəddəsə Çəy nom.

⁵⁰ Əv nəsilbənəsıl mərhəmət bəka Bəy ehtirom kardəkəson.

⁵¹ Deştə dasti ğudrəti yolə koon kardışe,

Peşin-peşin kardışe şənbozon deçəvon dili niyəton.

⁵² Peş kardışe taxto hıkmədon, barz kardışe məzlumon.

⁵³ De neməton si kardışe vəşyənon, təylədəst dəro kardışe ərbobon.

*1:26-27 Mat.1:18

*1:31 Mat.1:21

*1:32-33 2Şəm.7:12-16; Yeş.9:7

*1:37 Ofə.18:14

*1:46-55 1Şəm.2:1-10

⁵⁴ *Rəbb Bəştə ğuli, bə İsraili imdodi rəsəy,

Bə yod vardışe İştə rəhm,

⁵⁵ Çoknə ki bəçəmə əcdodon, bə İbrahimi iyən bəçəy nəsili zolə vəd doəşbe».

⁵⁶ Məryəm təğribən se manq mande çəy tonə, çəyo oqarde bəştə kə.

Vəftizəvon Yəhya moəo be

⁵⁷ Elizaveti isə mırəxxəs bey vaxt oməy rəsəy, əy zandışe qıləy zoə. ⁵⁸ Çəy hamsiyon iyən ov-avlodi məsəşone ki, Rəbbi nişo doşe bəy İştə yolə mərhəmət, deəy bə ico şoyvo kardışone. ⁵⁹ *Həştminə ruji oməyn ki, sınıtə bıkən korpə iyən piyəşone çəy pıə Zəkəriyyə nomi bınən bəy. ⁶⁰ Bımədə çəy moə etiroz kardışe: «Ne, çəy nom Yəhya bınəne». ⁶¹ Bəy votışone: «Oxo ıştı avlodon dılədə bı nomədə hiç kəs ni». ⁶² De hım-cımı parsəyn çəy pıəku ki, əy kom nomi bə korpə noy piyeydəşe. ⁶³ Əy qıləy lovhə piyəşe çəvonku, nıvıştışe çəy səpe: «Çəy nom Yəhyay». Həmməy hədəyon mandin bımı. ⁶⁴ Hejo bı ləzədə çəy zıvon obəy, dəmande bo qəp jəy həmd-səno kardışe bə Xıdo. ⁶⁵ Həmmə hamsiyon bə tars dəşin, bı barədə bandıkuə məhol Yəhudəyə har vıradə qəp jəydəbin. ⁶⁶ Cəmi məsəkəson dənoşone ın fikir bəştə dıl iyən votışone: «Im korpə yol beədə ki bəbebu?» Həğiğətən, Rəbbi ğudrət deəybe.

Çe Zəkəriyyə peyğəmbərəti

⁶⁷ Çəy pıə Zəkəriyyə pur be de Mığəddəsə Rufi, dəmande jıqo peyğəmbərəti karde:

⁶⁸ «Şukur bıbu bə İsraili Rəbbə Xıdo ki,

Bəştə xəlği nəzər səğandışe, peroxnişe əv.

⁶⁹ Əy İştə xıdmətkor Davudi nəslo

Bəmə ğudrətinə Xıloskor rosnişe.

⁷⁰ Çoknə ki ğədimiku jıqoşə

Deştə peyğəmbəron zıvoni bəyon kardəşbe,

⁷¹ Xılos bəka əməni çəmə deşmenonku

İyən bəmə nifrət kardəkəson dasto.

⁷² Rəhm kardəşe bəçəmə dədə-bobon

İyən bə yod vardəşe İştə Mığəddəsə Əhdi,

⁷³ Əy ğəssəm hardışe bo İbrahimi,

Bo çəmə əcdodi ki,

⁷⁴ Əv əməni deşmeni dasto pebəroxne ki,

Bıdə əmə hiçkiku nıtarse-nıtarse

Bəy xıdmət bıkəmon,

⁷⁵ Mığəddəs iyən saleh bıbəmon

Çəy nəzədə ıştə umri dırozi.

⁷⁶ *Bətınən, ha korpə,

*1:54 Ofə.17:7

*1:59 Lev.12:3

*1:76 Məl.3:1

Xıdovandi-Aləmi peyğəmbər bəvoten,
Çumçiko Rəbbi navədə bəşeş ki,
Ro hozı bıkəy Boəy.

⁷⁷ Səbərosneş Çəy xəlği ki,

Çoknə əvon de qınon baxşe vositə xılos bəben.

⁷⁸ *De mərhəməti pure çəmə Xıdo dıl,

Ruşinə şəfəğ bəvığənde osmonono bəmə.

⁷⁹ Əv nur səbəğənde zılotədə iyən

Marde tarsi dılədə bə jiyəkəson,

Səbəro bəkarde əməni bə sulhi ro».

⁸⁰ Korpə yol be, ruhən zumand be iyən detosə bə İsrail xəlği zahir bıə ruji daştədə mande.

2

İsa bə dınyo ome

(Mat.1:18-25)

¹ Jəqo be ki, həmonə rujonədə ğeysər Avqusti ıştə həmə əholi siyohisəy barədə fərmon doşe. ² Im iminə siyohisəybe, Suriyədə Kirini vali bıə vaxtonədə dəvoniyə be.

³ Əve həməkəs dəro qıniye şe bəştə şəhr ki, ıştəni bə siyohi ğeyd bıdə karde.

⁴ Həmçinin Yusifən Qalileyə şəhr Nazareto bə Yəhudeyə, Davudi şəhr Betlehem şe, çumçiko əv Davudi nəslə-tumobe. ⁵ Əv deştə əğılbəbolə pəvəndi Məryəmi bə ico şin ki, ıştəni bıdən ğeyd karde. ⁶ Əvon əyo beədə Məryəmi mırəxxəs bey vaxt rəsəy. ⁷ Əy zandışe ıştə iminəvəçə Zoə, ğındəğ kardışe Əv, noşe hori dılədə, çumçiko boəvon mehmonxonədə vırə pəydo nıbe.

Mələkon şoyə xəbə doydən bə qələvonon

⁸ Həmonə məmləkətədə qələvonon hestbin. Əvon şanqo daştədə qələ tonə nuba kəşeydəbin. ⁹ İberdəmədə Rəbbi mələk çiyəy bəvon, Rəbbi ehtişomi nur səğandışe çəvon səpe, əvon bərk bə tars dəşin. ¹⁰ Mələki votışe bəvon: «Mətarsən! Az boşmə cəmi xəlği vey şoybəsə kardə qıləy şoyə xəbə vardəme, ¹¹ çumçiko ımruj Davudi şəhrədə boşmə Xiloskor moəo be, Əv Rəbb Məsihe. ¹² İmən boşmə nişonə: şımə pəydo bəkaşon ə Korpə ğındəğbətən olxortınıyə bıə hori dılədə». ¹³ İberdəmədə mələki tonə çiyəy osmoni ləşğər. Əvon bə Xıdo həmd karde-karde voteydəbin:

¹⁴ «İzzət bıbu bə Xıdo osmonon ərsədə!

Zəmini dimisə Əçəy rozi mandə bə odəmon sulh bıbu».

¹⁵ Mələkon çəvonku esiyə, bə osmon rost be bəpeştə qələvonon votışone bə iyəndi: «Bışəmon bə Betlehem, bunəmon ım çı xəbəbe Rəbbi doşe bəmə». ¹⁶ Əve əvon tadibəsə oməyn pəydo kardışone Məryəm de Yusifi iyən hori dılədə olxortınıyəbıə Korpə. ¹⁷ Əy vinde bəpeştə mələki çe Korpə həxədə bəvon votə həmə sıxanon qəp

*1:78-79 Yeş.9:2

jəşone. ¹⁸ İmi məsəkəson həmməy hədəyon mandin bə qələvonon votə sıxanon.

¹⁹ Əmma Məryəm imoni həmməy ıstə dılədə oqəteydəbe iyən bı barədə şıneydəbe.

²⁰ Qələvonon bəştə məsə iyən vində çiyon həmməy qorə izzət doşone bə Xıdo şukur karde-karde oqardin bə dumo. Çumçiko çiç votəşonbe bəvon jəqəon be.

İsa sinnət iyən bə Xıdo həsr kardə bey

²¹ *Həşt ruj dəvarde bəpeştə sinnət kardışone Korpə, noşone Çəy nom İsa, çoknə ki Əv hələ bəştə moə bolo eniqıniye bənav mələki votəşbe.

²² *Bə Musa Ğanuni mıvofiğ çəvon pok be dovr sə be bəpeştə korpə bə Rəbbi həsr kardeyro bə Yerusəlim vardışone. ²³ *Çoknə ki Rəbbi Tovratədə nıvıştə bıə: «Moəku bıə har qılə iminəvəçə zoə bə Rəbbi həsr kardə bıbu». ²⁴ Həmçinin, əvon bə Rəbbi Ğanuni mıvofiğ ğırbon vardəninbin qiti təturi, yaan dıqlə kafe balə.

Simoni bə Xıdo kardə həmd-səno

²⁵ Bəvədə Yerusəlimədə Simon nomədə qıləy şəxs hestbe. Əv İsraili xılosi intizorədə bıə momin iyən salehə odəmbe, Mığəddəsə Ruf çəy səpebe. ²⁶ Mığəddəsə Rufi navo oşko kardəşbe bəy ki, tosə Rəbbi Məsihi nıvində əv nıbəmarde.

²⁷ Jıqəon, de Mığəddəsə Rufi idorə bıə Simon oməy bə məbəd. Yusif de Məryəmi bə Ğanuni mıvofiğə mərosimi dəvoniyeyro Korpə İsa bə məbəd vardeədə, ²⁸ əy peqətışe Korpə bəştə və, həmd-səno kardışe bə Xıdo, votışe:

²⁹ «Ha Pərvərdiqor, esət Tı Bəştə sıxani qorə

İstə ğuli həni de sulhi çı dınyoku ozod kardeydəş,

³⁰ *Çumçiko deştə çəşon vindıme İştı xılos,

³¹ Kom qılə ki Tı hozı karde xəlğon çəşi vədə,

³² Əv Nure, ruşnə səbəğande bə bitpərəston iyən Bəştı İsrail xəlği izzət bəvarde».

³³ Korpə pıə iyən moə hədəyon mandin Bəçəy barədə votə bıə sıxanon. ³⁴ Simoni xəy-dıvo doşe bəvon, jıqo votışe Bəçəy moə Məryəmi: «İmha, İm korpə İsrailədə bo vey odəmon qıniye, yaan barz be təyin kardə be iyən qıləy nışonəye ki insonon rədd bəkan əy. ³⁵ Vey dilonədə bıə fikron oşko bəben. İmon bənə şımşı bənışten bəştı dili».

Çe Hannə bə Xıdo kardə həmd-səno

³⁶ Hannə nomədə qıləy jenə peyğəmbərən hestbe əyo. Əv Aşeri tobyəo bıə Penueli kinəbe. Hannə vey sininbe, bə şu şə bəpeştə haft sor deştə şuyə jiyəbe. ³⁷ Həştə ço sininə ım vevə jen məbədi tərq kardeydənıbe, şəv-ruj de rujə qəte iyən dıvo karde xıdmət kardeydəbe bə Xıdo. ³⁸ Hannə həmon vaxti nez oməy iyən şukur kardışe bə Xıdo. Qəp jəşe Korpə barədə bo Yerusəlimi xılosi intizorədə bıəkəson.

Bə Nazaret oqarde

*2:21 Lev.12:3; Lukə 1:31

*2:22-24 Lev.12:6-8

*2:23 Beşe.13:1-2,12

*2:30-32 Yeş.42:6-7; 49:6; 52:10

³⁹ *Əvon bə Rəbbi Ğanuni mivofiğ iştə koy bə sə jəy bəpeştə oqardin bə Qalileyə, bəştə şəhr Nazaret. ⁴⁰ Əğıl perəseydəbe, ğıvəyn iyən hıkmətsoyb beydəbe. Xıdo lutf Çəy səpebe.

Nupərəsə İsa məbədədə

⁴¹ *Hasor çe İsa pıə iyən moə şeydəbin bə Yerusəlim bə Pasxə id. ⁴² Əv donzə sinədə beədə əvon bə adəti mivofiğ oməyn bə id. ⁴³ İd sə be bəpeştə əvon oqardin, əmma nupərəsə İsa mande Yerusəlimədə. Çəy pıə iyən moə nıznəşone. ⁴⁴ Əvon jıqo şıneydəbin ki, Əvən şeydə de kərvani. İ ruji roy şe bəpeştə əvon osə qınin, əve dəmandin Boəy nəve iştə avlodon iyən tanışon arədə. ⁴⁵ Pəydo karde nıznəşone Əv, oqardin bə Yerusəlim boəy nəve. ⁴⁶ Se ruji bədiqə pəydo kardışone Əv, niştəbe məbədədə mıəllimon arədə, quş doydəbe iyən parson doydəbe bəvon. ⁴⁷ Bəy quş doəkəson həmməy Bəçəy dərəsəmoni iyən cəvobon heyron mandəbin. ⁴⁸ Pıə-moə vindeədə Əy hədəyon mandin. Çəy moə votışe Bəy: «Çımı balə! Im çı kobe Tı karde deyəmə? Imha, Deştı pıə bə ico əmə əzobi dılədə nəveydəmon Botı». ⁴⁹ İsa votışe bəvon: «Boçi bomı nəveydəbişon? Məqər şımə zıneydənişon ki, Az İştə Pıə koy kardəninim?» ⁵⁰ Əmma əvon sənirəsəyn Bəçəy votə sıxanon. ⁵¹ Əv deyəvon bə ico oqarde bə Nazaret, votəməsəti kardışe bəvon. Çəy moən imoni həmməy oqətışe iştə dılədə. ⁵² *İsa perəseydəbe, Çəy hıkmətən ziyod beydəbe. Xıdo lutf iyən insonon mehıbbət həniyən ziyod beydəbe Bəy.

3

Yəhya bə Rəbbi ro hozı kardeydə

(*Mat.3:1-12; Mark 1:1-8; Yəh.1:19-28*)

¹ Ğeysər Tiberi hakimiyəti ponzəminə sorbe. Bə vaxti Ponti Pilat çe Yəhudəyə valibe. Hirod^b Qalileyədə, çəy boə Filip məmləkət İtureyə iyən Traxonitisədə, Lisaniyə isə Abileniyədə hakimbe. ² Hanan de Kayafa sər kahinbin. Həmonə vaxti daştədə bə Zəkəriyyə zoə Yəhya Xıdo kəlom nozil be. ³ Əvən ru İordani ətrofonədə nəve-nəve vəz kardeydəbe ki, insonon boştə qınon baxşə beyro tobə bıkən, vəftiz bıbun. ⁴ *Bı barədə Yeşayə peyğəmbəri kitobədə jıqo nıvıştə bıə:

«Car kəşəkəsi sədo omeydə daştədə:

“Hozı bıkən Rəbbi roy,

Sərost bıkən Çəy omə rədon.

⁵ Har qılə də pur kardə bəbe,

***2:39** Mat.2:23

***2:41** Beşe.12:1-27; Ğanun.16:1-8

***2:52** 1Şəm.2:26; Sul.3:4

^b**3:1** *Hirod* – im Hirod çe İsa bə dınyo omə vaxti hıkmronəti kardə podşo Hirodi zoəy.

***3:4-6** Yeş.40:3-5

Har qılə band iyən təpə nızım kardə bəbe,
Roonədə biə şat-şiyorə viron sərost bəben,
Çolə-çuxurə viron həmo kardə bəben.

⁶ Həmmə bəşər Xıdo doə xılosi bəvinde”».

⁷ *Yəhya voteydəbe vəftiz beyro bə oməkəson: «Ha qurzon nəsil! Ki sərosniyəşe şımə vəomə gəzəbiku perəxe? ⁸ *Esə boən bə tobə loyiğ bəhron bıdən. Əslo bino məkən ıstə dilədə bo vote “çəmə piə İbrahime”. Az voteydəm bəşmə ki, Xıdo gədire çı sığono bo İbrahimi fərzənd ofəyeyro. ⁹ *Həni təvən hozıye doon rəğisə. Jıqonə, çokə bəhrə nıdoə har qılə do bırniyə iyən şodoə beydə bə otəş».

¹⁰ İzdihom parseydəbe çəyku: «Bəs əmə çiç bikəmon?» ¹¹ Əy jıqo çəvon cəvobi doşe: «Çiki hestışe dıqlə şəy qıləyni bıdə bə şəy nıbəkəsi, çiki zımhor hestışebu, bıdə bə nıbəkəsi». ¹² *Doyənəqırdəkonən oməyn bo vəftiz be, parsəyn çəyku: «Ustod, əmə çiç bikəmon?» ¹³ Yəhya votışe bəvon: «Bəşmə təyin kardə biə məbləğisə vey hiçi tələb məkən». ¹⁴ Sərbozonən parsəyn çəyku: «Bəs əmə çiç kardəninimon?» Əy votışe bəvon: «Nə de zuy, nəən de tars omey hiçiy məstənən, gəne bıbən deştə sə məvocibi».

¹⁵ Xəlğ intizorədə bə çəşbe, həməkəs Yəhya barədə ıstə dilədə fikir-xıyolədəbe ki, «bəlkəmən Məsih im ıstənebu?» ¹⁶ Yəhya jıqo cəvob doşe bəçəvon həmməy: «Az şıməni de ovi vəftiz kardeydəm, əmma çımısə həniyən Gədrətin omeydə. Az loyiğ nim ki, hiç okəm çəy şıməbandon. Əv şıməni de Mıgəddəsə Rufi iyən otəşi vəftiz bəka. ¹⁷ Hiyə Çəy dastədəy, Əv təmiz bəkərdə İstə xəməni, taxılı Bəştə ambo qırdə bəkərdə, sımə bəsute onıkişiyə otəşədə».

¹⁸ Yəhya jıqo iyən de co sıxanon nəsyət doydəbe bə xəlği, Şoyə Xəbə rosneydəbe bəvon. ¹⁹ * Əmma Yəhya mızəmmət kardeədə podşo Hirodi ıstə bojen Hirodiyə səyro iyən bəçəy co yavə əməlonro, ²⁰ Hirodi əlovə kardışe bəştə kardə həmə yavə əməlon imən, dəğandışe Yəhya bə zindon.

Çe İsa vəftiz kardə bey

(Mat.3:13-17; Mark 1:9-11)

²¹ *Keynə ki xəlğ həmməy vəftiz beydəbe, İsan vəftiz kardə be. Əv dıvo kardeədə osmon obəy, ²² Mıgəddəsə Ruf kaftə şikilədə epərəy Çəy səpe. Qıləy sədo oməy osmono: «Tı Çımı azizqıromiyə Zoəş. Rozim İştiku!»

Çe İsa nəsili şəcərə

(Mat.1:1-17)

²³ İsa İstə xıdməti bino kardeədə si sinədəbe. Əy zıneydəbin bənə Yusifi Zoə, Eli zoə,

* **3:7** Mat.12:34; 23:33

* **3:8** Yəh.8:33

* **3:9** Mat.7:19

* **3:12** Lukə 7:29

* **3:19-20** Mat.14:3-4; Mark 6:17-18

* **3:21-22** Ofə.22:2; Zəb.2:7; Yeş.42:1; Mat.3:17; Mark 1:11; Lukə 9:35

²⁴ Mattəti zoə, Levi zoə, Melki zoə, Yannay zoə, Yusifi zoə, ²⁵ Mattitya zoə, Amosi zoə, Nahumi zoə, Hasli zoə, Naqqay zoə, ²⁶ Mahati zoə, Mattitya zoə, Simi zoə, Yosehi zoə, Yoda zoə, ²⁷ Yohanani zoə, Reşa zoə, Zerubbabili zoə, Şealtieli zoə, Neri zoə, ²⁸ Melki zoə, Addi zoə, Kosami zoə, Elmadami zoə, Eri zoə, ²⁹ Yeşua zoə, Eliezeri zoə, Yorimi zoə, Mattəti zoə, Levi zoə, ³⁰ Simoni zoə, Yəhudə zoə, Yusifi zoə, Yonami zoə, Elyaqimi zoə, ³¹ Melea zoə, Menna zoə, Mattatə zoə, Natani zoə, Davudi zoə, ³² Yessey zoə, Ovedi zoə, Boazi zoə, Səlmoni zoə, Naxşoni zoə, ³³ Amminədavi zoə, Admini zoə, Arni zoə, Hezroni zoə, Peresi zoə, Yəhudə zoə, ³⁴ Yağubi zoə, İsaği zoə, İbrahimi zoə, Terahi zoə, Naxori zoə, ³⁵ Seruqi zoə, Reu zoə, Peleqi zoə, Everi zoə, Şelahi zoə, ³⁶ Kənanani zoə, Arpakşadi zoə, Sami zoə, Nuhi zoə, Lemeki zoə, ³⁷ Metuşelahi zoə, Xanoki zoə, Yeredi zoə, Mahalaleli zoə, Kənanani zoə, ³⁸ Enoşi zoə, Şeti zoə, Adəmi zoə, Xıdo zoə.

4

Çe İsa dəvinə

(*Mat.4:1-11; Mark 1:12-13*)

¹ De Miğəddəsə Rufi pur bıə İsa İordano oqarde, Rufi bardışe Əv bə səhro. ² Əyo çıl ruji dılədə iblisi dəvinə kardışe Əv. Bı mıddətədə İsa hiçi nahardışe, əve oxo-oxoyədə bərk vəşi qəte. ³ İblisi votışe Bəy: «Qirəm Tı Xıdo Zoəşbu, bıvot bı sığı ki, bə nun peqardı». ⁴ *İsa cəvob doşe bəy: «Jıqo nıvıştə bıə ki, “inson əncəx de nuni nıbəjiye”».

⁵ İblisi bardışe Əv bə barzə vırə, çəşi okə-vikədə nişo doşe Bəy dınyoədə bıə həmə podşoətion. ⁶ İblisi votışe Bəy: «Bətı bədom çı həmməy hıkmədorəti iyən çəvon izzəti, əv bəmı doə bıə, bə kim bıpiyo, bəy doydəm. ⁷ Jıqonə, qirəm səcdə bıkoş bəmı, ımon həmməy İştı bəben». ⁸ *İsa jıqo cəvob doşe bəy: «Jıqo nıvıştə bıə “Bəştə Rəbbə Xıdo səcdə bıkə, əncəx Bəy ibodət bıkə”».

⁹ İblisi bardışe İsa bə Yerusəlim, noşe Əv məbədi kumisə, votışe Bəy: «Qirəm Tı Xıdo Zoəşbu, bəvədə ıştəni çıyo saru şodə. ¹⁰ *Çumçıko jıqo nıvıştə bıə:

“Xıdo Bəştı xoto əmr bəkarde Bəştə mələkon,
əvon nıço bədon Tını,

¹¹ *İştə dastonsə bəbarden Tını,
İştı lınq penıbəxəviye bə sığı”».

¹² *İsa jıqo votışe bəy:

«Votə bıə: “Dəvinə məkə ıştə Rəbbə Xıdo”».

¹³ İblis har dəvinəo dəvone bəpeştə İsa, mıddəti Çəyku diyəro be.

*4:4 Ğanun.8:3

*4:8 Ğanun.6:13

*4:10 Zəb.91:11

*4:11 Zəb.91:12

*4:12 Ğanun.6:16

İsa Bəştə xıdməti bino kardeydə

(Mat.4:12-17; Mark 1:14-15)

¹⁴ İsa de Rufi ğudrəti purbe, oqarde bə Qalileyə, Çəy barədə bıə xəbə pəvilo be bə məmləkəti har vırəy. ¹⁵ Əy omutişə əvon sinaqoqonədə, har kəsi izzət doşə Bəy.

İsa Nazaretədə rədd kardə beydə

(Mat.13:53-58; Mark 6:1-6)

¹⁶ Çəyo İsa oməy Bəştə perəsə Nazaret, hejo karde ğəzinə Şanbə ruji dəşə bə sinaqoq. Bo Miğəddəsə Nivıştəyon handeyro Əv əştə bə səpo. ¹⁷ Bəy doşone Yeşayə peyğəmbəri kitob. Əy okardışə tumar, pəydo kardışə ə vırə ki, jıqo nivıştə bıəbe əyo:

¹⁸ * «Rəbbi Ruf Çımı səpeye,

Çumçiko Əy məsh kardışə Mı ki,

Şoyə Xəbə bırosnım bə fəğiron.

Vığandışə ki, elon bıkəm bə əsiron ozodi doy,

Okəm kuyə çəşon,

Əzobkəşon vadəm bə ozodi,

¹⁹ Vığandışə ki, bəyon bıkəm Rəbbi lutfi vaxti».

²⁰ Qulil kardışə tumar, doşə əv bə xıdmətəvoni, niştə. Sinaqoqədə bıəkəson həmməy sərutişone Bəy iştə nəzəron. ²¹ Əv dəmande deyəvon qəp jəy: «İmruj bə vırə rəsəy şımə məsə in Miğəddəsə Nivıştəy».

²² Həmməy bə tarıfbin İsa, heyron bin Bəçəy omutə təlimi, votışone: «Yusif Zəni bəqəm im?» ²³ İsa votışə bəvon: «Həlbəttə, şımə bəçımı yod bəvardeşon in sıxanon: “Ha həkim, Bəştə İştəni şifo bıdə!” “İştı Kafernaumədə kardəyon barədə əmə məsəməne, İştə vətənədən əvoni bıkə”». ²⁴ * Əve votışə: «Rosti voteydəm bəşmə: hiç qılə peyğəmbər ğəbul beydəni iştə vətənədə. ²⁵ * İjənən həğigəti voteydəm bəşmə: İlyasi vaxtədə osmoni se sor şəş manq bastə bıə mıddətədə yolə vəşyənibe zəmini dimədə, bəvədə İsrailədə çanədə vevə jen hestbe. ²⁶ * İlyas bəçəvon hiç qıləyni tonə vığandə nıbe, əncəx Sidoni Sarepta şəhrədə bıə vevə jeni tonə vığandə be.

²⁷ * Həmçinin Elişə peyğəmbəri vaxtədə veyə cuzaminon hestbin İsrailədə, intasi çəvon hiç qıləyni pok nıbe, ğərəyz Suriyəvişə Neemani».

²⁸ Sinaqoqədə bıəkəson həmməy imi məsəncən bə ğıyz omeyn. ²⁹ Əştin səpo, tojnişone İsa şəhro bə kəno, bardışone bə şəhri vırəbəvırə bıə bandi bəş ki, şodən çəyo.

³⁰ Əmma Əv dəvarde çəvon arəo, beşe şe.

İsa Kafernaumi sinaqoqədə cini tojneydə

(Mark 1:21-28)

* **4:18-19** Yeş.61:1-3

* **4:24** Yəh.4:44

* **4:25** 1Pod.17:1

* **4:26** 1Pod.17:8-16

* **4:27** 2Pod.5:1-14

³¹ İsa oməy bə Qalileyə şəhr Kafernaum. Şanbə rujon təlim omuteydəbə bəvon.
³² *Hədəyon mandeydəbin Bəçəy təlimi, çumçiko Çəy sıxanonədə səlohiyə hestbe. ³³ İ
kərə sinaqoqədə bə cini – mirdolə rufi mibtəlo bı qıləy odəm hestbe. Im odəm ozik
oməy: ³⁴ «Ha Nazaretijə İsa, dast bıkəş, çiçi piyeydə çəməku? Tı oməş ki, məhv bıkəy
əməni? Az zıneydəm Tı kiş. Tı çe Xıdo Mığəddəsiş!» ³⁵ Əmma İsa gədəğən kardışe
bəy, votışe: «Tam bijnən, beşi çəvo!» Cini dəğandışe ə odəm sinaqoqi miyonədə, hiç
qılə xəter nırosniyə beşe çəvo. ³⁶ Həmməy hədəyon mandin, dəmandin bə iyəndı vote:
«Im çiçe jıqo? Əv de hakimiyəti iyən gıdrəti əmr kardeydə bə notəmizə rufon, əvonən
beşeydən!» ³⁷ İsa barədə xəbə bı məholi har vırey pevılo be.

İsa bə vey odəmi şifo doydə

(Mat.8:14-17; Mark 1:29-34)

³⁸ İsa sinaqoqo beşe bəpeştə oməy bə Simoni kə, Simoni həsı bərk təblarzi qətəşbe,
İsaku xahiş kardışone ki, bəy koməq bıkə. ³⁹ Əv nez oməy bə jeni, əmr kardışe bə
təblarzi, əy vadoşe jen. Jen dərhol əşte, dəmande bəvon xıdmət karde.

⁴⁰ Həşi nışteədə har kəsi vardışe Çəy tonə cırbəcurə noxəşi qətəkəson həmməy. Əy
dast noşe har kəsi səpe şifo doşe bəvon. ⁴¹ Cınon «Tı Xıdo Zoəş!» zikkə jəy-jəy beşin
çandə odəmonku. Əy esə boy, gədəğən kardışe bəvon ımı vote, oxo əvon zıneydəbin
ki, Əv Məsihe.

İsa co sinaqoqonədə vəz kardeydə

(Mark 1:35-39)

⁴² Rujobədə İsa beşe, şe bə qıləy bekimsənə vırə. İzdihom nəvəy Boəy, oməyn nez
bin Bəy, əvon dastpoçə bin ki, İsa tərq nıkə əvoni. ⁴³ Əmma Əy votışe bəvon: «Az
Xıdo Podşoəti Şoyə Xəbə bə co şəhronən rosniyəninim, çumçiko Az bı səbəb vığandə
bıəm». ⁴⁴ Jıqonə İsa çe Yəhudeyə sinaqoqonədə vəz kardeydəbə.

5

İminə şoqirdon

(Mat.4:18-22; Mark 1:16-20)

¹ *İ ruj İsa qol Qinesari^c kənoədə beədə izdihomi har tərəfo eqırd qətışe Əv ki, Xıdo
kəlo mi bıməsın. ² Əy vindışe dıqlə kulos mandə qoli kənoədə, moyəvonon beşəbin
kuloso, molışkon şışteydəbin. ³ Əv penışte bəçəvon qıləyni – bə Simoni kulos, əjo
kardışe çəyku ki, japəku tikəy bənav bışəmon, İştən nışte kulosədə, dəmande cəmati
bo omute.

⁴ Keyne ki, İsa sə kardışe ıştə təlim, votışe bə Simoni: «Kulosi bıbə bə nığili, ıştə

***4:32** Mat.7:28-29

***5:1-3** Mat.13:1-2; Mark 3:9-10; 4:1

^c**5:1** *Qol Qinesar* – co nomış Qalileyə dıyo

molişkon şodən bə qol bo moy qətə». ⁵*Simoni cəvobədə votişe Bəy: «Ustod! Əmə şəvi dirozi zəhmətmon kəşəy, əmma qətə nıznəməne hiçiy, intasi Deştı sıxani molişkon şobədom bə qol». ⁶*İmi kardeədə xəyləki moy qətişone, hətto moy qoniku molişkon besiyəydebin. ⁷İşorə kardışone co kulosədə biə bəştə həmrən ki, bəvon bə koməq bon. Əvon oməyn, kuloson diynənən anə pur kardışone ki, əvon dəmandin bo ğərğ be. ⁸İmi vində Simon Peter dəzıno oməy İsa vədə, votişe: «Diyəro bibi çımıku, ya Rəbb! Az qıləy qınokorə odəmim!» ⁹Əv ıstən iyən deəy bə ico biə odəmon həmməy ıstə qətə moy veyətiku hədəyon mandəbin. ¹⁰Həmçinin Simoni xanbozon biə çe Zavday zoon Yağub iyən Yəhyən hədəyon mandəbin. İsa votişe bə Simoni: «Mətars, çımibəçəton moy əvəzi odəmon bəqətəş». ¹¹Əvon bekardeşone kuloson bə japə, şodoşone harçi, şin İsa dumo.

İsa şifo doydə bə cuzamini

(Mat.8:1-4; Mark 1:40-45)

¹²Jıqo be ki, İsa qıləy şəhrədəbe, həmə andomış cuzami dilədə biə qıləy odəmi vindişe İsa, zəvbədim qıniye Çəy pəədə, lovə karde-karde votişe: «Ya Rəbb! Əqər bıpiyo, pok karde bəzineş mını». ¹³İsa diroz kardışe ıstə dast, pexəviyəy bəy, votişe: «Piyəydəme, pok bibi!» Dərhol çəy cuzam ni be. ¹⁴*Əy asbardışe bəy ki, bı barədə bə hiçki nıvotı iyən votişe, bışu nişo bıdə ıstəni bə kahini, pok beyro, bə Musa hamyəy mıvofiğ ğırbon obırni, bıdə bo har kəsi şəhodət bıbu. ¹⁵Əmma İsa barədə xəbon həniyən vey pəvilo beydəbin, izdihom har tərəfo ehuriyəydəbe Çəy tonu ki, quş bıdən Bəy iyən şifo bıstənın noxəşiyonku. ¹⁶İsa esə boy şeydəbe bə daşt, bo dıvo karde.

İsa qınon baxşeydə iyən şifo doydə

(Mat.9:1-8; Mark 2:1-12)

¹⁷Ruji İsa təlim omuteydəbe. Çe Qalileyə iyən Yəhudeyə har diyo, həmən Yerusəlimo omə, Bəy quş doəkəson arədə fəriseyon iyən Tovrati mıəllimon nıştəbin. Rəbbi ğudrət şifo doyro de İsabe.

¹⁸Bı vaxt kali odəmon vardışone yonqoədə biə, iflicə odəm, dastpoçə bin ki, əy biyən, bınən İsa vədə. ¹⁹İzdihomi qorə nıznəşone çoknə bıkən, peşin bə kəy kum, oçınışone kamişə vırə, çəvırəo eğandışone əv yonqo dilədə bə kəy miyonə, noşone İsa navədə. ²⁰Əy vindişe çəvon imon, votişe: «Çımı boə, baxşə bin ıstı qınon». ²¹Ruhani mıəllimon iyən fəriseyon dəmandin jıqo fikir karde, votişone: «Kufr kardə ım odəm kiye? Ki baxşə bəzine odəmi qınon, ğərəyz Xıdo?» ²²İsa zınəşe çəvon fikron, votişe bəvon: «Boçi jəqo şıneydəşon ıstə dilədə? ²³Kon sıxani vote hostone? “İstı qınon baxşə beydən” votey, yaanki “Bəşt, bıpo!” ²⁴Əmma şımə bızınən ki, Bəşəri Zoə səlohiyət heste zəmini dimisə qınon bıbxışı», çəyo votişe bə iflici: «Bətı voteydəm bəşt, peqət ıstə lef-sənqo bışi bəştə kə!» ²⁵Ə odəm dərhol həmməy vədə əşte səpo,

*5:5 Yəh.21:3

*5:6 Yəh.21:6

*5:14 Lev.14:1-32

peqətişə ıstə lef-sənqo, bə Xıdo şukur karde-karde şe bəştə kə. ²⁶ Cəmat həmməy hədəyon mandin, şukur kardışone bə Xıdo iyən tarsi dilədə votışone: «İmruj mecuzəynə koon vindımone!»

Levi umjən beydə bə şoqirdon

(Mat.9:9-13; Mark 2:13-17)

²⁷ Çəy bəpeştə İsa beşe, vindişe Levi nomədə qıləy doyəneqirdəkekə şəxs niştə doyəne qirdə kardə vırədə, votışe bəy: «Boy Çımı dumo». ²⁸ Əv əşte şodoşe harçi, şe Çəy dumo.

²⁹ Levi Boəy yolə ğonəğəti doşe ıstə kədə, çandə kəs doyəneqirdəkon iyən co kəsonən əyobin. ³⁰ *Fəriseyon iyən ruhani mıəllimon noqırəyəti karde-karde votışone Bəçəy şoqirdon: «Boçi şımə de doyəneqirdəkon iyən qınokoron bə ico hardeydəşon-peşomeydəşon?» ³¹ İsa, esə boy, jıqo cəvob doşe bəvon: «Noxəşinon ehtiyoc hestışone bə həkimi, xəşəconə odəmon ne. ³² Az qınokoron bə tobə dəvət kardeyro oməm, salehon ne».

Rujə barədə pars

(Mat.9:14-17; Mark 2:18-22)

³³ Bəvədə əvon votışone bə İsa: «Çe Yəhya şoqirdon rə-rə rujə qəteydən iyən dıvo kardeydən, fəriseyon şoqirdonən həmçinin, əmma İstikiyon hardeydən iyən peşomeydən». ³⁴ Əy votışe bəvon: «Tojəbəqi tonə qirdə bıə ğonəğon məcbur karde bəzineşon ki, əvon rujə bıqətın? ³⁵ İntasi rujon bomen ki, tojəbəq bardə bəbe, bəvədə əvon rujə bəqəten».

³⁶ Çəy bəpeştə Əy qıləyən məsəl kəşəşe boəvon: «Hiçki tojə oləti dırneydəni, çəvo pinə noydəni bə kanə oləti, çumçiko jəqo bıbo, bəvədə tojə oləten bədırye, tojə oləti pinən danıbome bə kanə oləti. ³⁷ Hiçki tojə şərovi bə kanə xımbə ekardeydəni, oxo tojə şərov bebəsındıne kanə xımbə, ru bəbe şərov, xımbən vəci bəqıne. ³⁸ Tojə şərovi bə tojə xımbə ekarde lozime. ³⁹ Həmçinin kanə şərov peşomə hiç kəsi əpinişe tojə şərov, əv bəvəte: “Kanə şərov həniyən çoke”».

6

Şanbə ruji barədə təlim

(Mat.12:1-8; Mark 2:23-28)

¹ *Qıləy Şanbə ruji, İsa dəvardeydəbe çe qıləy qandıməhiyo, Çəy şoqirdon çinişone huşon iyən ıstə dasti dilədə eqılvonəydəbin, hardeydəbin. ² Kali fəriseyon votışone bəvon: «Boçi şımə ə koy kardeydəşon ki, əy Şanbə ruji əbını karde?» ³ *İsa votışe cəvobədə: «Şımə handəonni bəs Davudi iyən deəy bıəkəson vəşi qəteədə çiç

*5:30 Lukə 15:1-2

*6:1 Ğanun.23:25

*6:3-4 1Şəm.21:1-6

kardışone? ⁴*Əv dəşe bə Xıdo kə, peqətışe sıvov kahinon bə hiçki harde icozə mibə təğdisə nunon, hardışe, həmən doşe bə deəy bəkəson». ⁵Çəyo İsa votışe bəvon: «Bəşəri Zoə Şanbə ruji Soybe».

İsa Şanbə ruji şifo doşe bə noxəşini

(Mat.12:9-14; Mark 3:1-6)

⁶Co qıləy Şanbə ruji İsa ijən dəşe bə sinaqoq iyən əyo təlim omuteydəbe. Əyo qıləy merd hestbe, çəy rostə dast hışk bəbe. ⁷Ruhani mıəllimon iyən fəriseyon çəş noydəbin Bəy ki, bunəmon Əv Şanbə ruji şifo bədo, ya ne. Demiyən əvon bo manə nəveydəbin ki, Əy ittihom bıkən. ⁸Əmma İsa zınəşe ki, əvon çiç şineydən, votışe bə dastış hışk bıə merdi: «Bəşt, bımand miyonədə!» Əvən əşte mande miyonədə. ⁹Peşo İsa votışe bəvon: «Az parseydəm şıməku, bo çiçi icozə heste, Şanbə ruji çoki, yaanki bevəci karde, çikisə conı peroxniye, yaanki məhv karde?» ¹⁰Əy diyə kardışe bəvon, votışe bə odəmi: «Dıroz bıkə ıştə dasti!» Əy jəqoən kardışe, çəy dast xəş be. ¹¹Əvon bərk ğəzəbin bin, iyəndı arədə no-peqət kardışone ki, həni çiç karde bəzınen de İsa.

Donzə şoqirdi səçin karde

(Mat.10:1-4; Mark 3:13-19)

¹²Həmon rujon qıləyədə İsa rost be bə band bo dıvo karde, tosə maştə bə Xıdo dıvo kardışe. ¹³Ruj obeədə sədo kardışe İştə şoqirdon, çəvono donzə kəsi səçin kardışe, bəvon həvari nom doşe. ¹⁴Bə Simoni nom doşe Peter, çəy boə Andrey, Yağub, Yəhya, Filip, Bartalmay, ¹⁵Mattə iyən Tomas, Halfay zoə Yağub, iyən Zilot votə bıə Simon, ¹⁶Yağubi zoə Yəhudə iyən Yəhudə İskaryot kom qılə ki peşo xəyonətkor be.

Çe İsa ğudrət

(Mat.4:24-25; Mark 3:7-12)

¹⁷İsa deyəvon bə ico eşəy saru, Əv mande qıləy paniyədə. Əyo xəyləki şoqird qırda bəbe iyən Yəhudəyə har vırəyo iyən Yerusəlimo, diyokəno Tiro iyən Sidono omə vey odəm. ¹⁸Əvon oməbin ki, quş bıdən Bəy iyən perəxın ıştə noxəşiyonku. Notəmizə rufonku əzob kəşəkəsonən xəş bin. ¹⁹İzdihom həmməy piyeydəşbe pexəviyın Bəy, çumçiko Çəyku omə ğıvvə xəşi doydəbe bə həmməy.

Çe İsa Bandisə vəz

(Mat.5:1-12)

²⁰İsa Bəştə şoqirdon nəzər səğandeədə votışe:

«Çı baxtəvərişon, ha kosibon!

Çumçiko Xıdo Podşoəti şıməne.

²¹Çı baxtəvərişon, ha esə vəşyəni kəşəkəson!

Çumçiko si bəbeşon.

Çı baxtəvərişon esə bəməkəson!

Çumçiko bəsireşon.

²²*Çı baxtəvərişon şımə, odəmon bə Bəşəri Zoə qorə bəşmə nifrət kardeədə, şıməni tojneədə, təhğir kardeədə şımə nomi bədnom kardeədə!

²³*Şo bībən həmon ruji, şoyvoku pevaştən-eqınən, çumçiko osmononədə yole şımə mıkofot.

Oxo çəvon pıəonən jıqo rəftor kardəşonbe de peyğəmbəron.

²⁴Bərəks, vay bəşmə holi, ha ərbobon!

Çumçiko şımə həni fəxə qınıyəşon.

²⁵Vay bəşmə holi, ha esət si bəkəson!

Çumçiko vəşyəni bəkəşəşon.

Vay bəşmə holi, ha esət sırəkəson!

Çumçiko gəm-kədəri dilədə bəbəmeşon!

²⁶Vay bəşmə holi bəvədə bəbe ki, odəmon həmməy şımə çoki bəvoten! Çumçiko çəvon pıəonən jıqo rəftor kardəşonbe de duyəvoje peyğəmbəron.

Iştə deşmenon bıpiyənen

(Mat.5:38-48)

²⁷Əmma voteydəm bəşmə, ha Mını məsəkəson: bıpiyənen iştə deşmenon, çoki bıkən bəşmə nifrət kardəkəson, ²⁸xəy-dıvo bıdən bəşmə lənət kardəkəson, bəşmə xoto qınıyəkəsonro dıvo bıkən.

²⁹Bəşti qıləy dimi silli jəyədə ə qıləyniyən bıqordın bo jəy, qirəm iştı əbo iştı dasto bıstənin, iştə şəyən bıdə bə xonəxo. ³⁰Bıdə bə iştıku piyəkəsi piyə çiy, bə peşo məpi iştı moli bardəkəsiku əy. ³¹*Şımə piyeydəone insonon deşmə çoknə rəftor bıkən, şımənən jəqo rəftor bıkən deyəvon.

³²Qirəm şımə piyeydonbu şıməni piyəkəson, kon mıkofoton bəbe? Hətto qınokoronən piyeydəşone əvoni piyəkəson. ³³Ehanə şımə xəymandəti kardeydəşonbo əncəx bəşmə xəymandəti kardəkəson, ım çı mıkofot bəva boşmə? Hətto qınokoronən jəqo kardeydən. ³⁴Həmən qirəm şımə gərz doydəşonbu əncəx bə şəxson ki, umdəvoşon ki, əy bəsteşon bə peşo, şımə çı mıkofoton bəbe? Hətto qınokoronən bə qınokoron gərz doydən ki, anən bə peşo bıstənin. ³⁵Əmma şımə bıpiyənen iştə deşmenon, xəymandəti bıkən iyən gərz bıdən bəvon, hiçi çəş məkən çımon əvəzi. Bəvədə şıməni yolə mıkofot çəş kardeydə: şımə Xıdovandi-Aləmi zoə bəbeşon, çumçiko Əv xəymande bə nunkuyonən, bədxoə odəmonən. ³⁶Mərhəmətin bıbən çoknə mərhəmətine şımə osmononədə bıə Pıə.

Mihokimə məkənən

(Mat.7:1-5)

³⁷Mihokimə məkən ki, şımənien mihokimə nıkən. İttıhom məkən ki, şımənien

***6:22** 1Pet.4:14

***6:23** 2Saln.36:16; Həv.7:52-53

***6:31** Mat.7:12

ittihom nıkən. Bıbaxşən, şıməniyən bəbaxşən. ³⁸ Bıdən, bəşmənen doə bəbe, bol-boli, vənqonə-vənqonə ebəme bəşmə sə, çumçiko çoknə şımə bıpamyon, boşmənen jəqo bəpamyen».

³⁹ *İsa qıləy məsəl kəşəşe boəvon: «Kuyə odəm bələdəvon be bəzine bə kuyə odəmi? Bəqəm çəvon har dıkəsi bə xandəx enibəqinen? ⁴⁰ *Şoqird baş ni ıstə miəllimisə, əmma təkmil kardə bıə har şoqird bənə ıstə miəllimi be bəzine. ⁴¹ Boçi tı ıstə boə çəşədə bıə puşi vindeydəş, əmma ıstə çəşədə bıə buruzi vindeydəniş? ⁴² Yaanki ıstı çəşədə buruz be-be çoknə vote bəzineş bəştə boə: “Çımı boə! Bıdə az bekəm ıstı çəşo puşi”. Ha dıdimə odəm! Sıftə ıstə çəşo buruzi bekə, bəvədə bəvindeş, boə çəşo çoknə puşi bekarde bəbe.

Doy vardə bəhrə

(Mat.7:15-20; 12:33-35)

⁴³ Oxo çokə do bevəcə mivə əvəni, həmçinin bevəcə doən çokə mivə əvəni. ⁴⁴ Çumçiko har qılə do deçəy mivə zine beydə! Teğə rəsəyo inci çiniye əbını, bıə kuloən anqı çiniye əbını. ⁴⁵ Xəymandə odəm ıstə dili xəyə xəzinəo bekardeydə xəy, şərə odəm, esə boy, ıstə dili şərə xəzinəo bekardeydə şər. Çumçiko dıl de çiçi pur bıbo, qəv bəvote əy.

Ağılmandə bənnə iyən beağılə bənnə

(Mat.7:21,24-27)

⁴⁶ Şımə boçi Mını “ya Rəbb, ya Rəbb” sədo kardeydəşon, əmma Bəçımı votə çiyon əməl kardeydənişon? ⁴⁷ Bəşmə bıvotım bəki oxşeydə Çımı tonə omə, Bəçımı sıxanon quş doə iyən bəvon əməl kardəkəs? ⁴⁸ Əv oxşeydə bə odəmi ki, nıgılə kəriyə kandeydə, kəy bıneçə noydə tavi səpe. Ovbarz bo, ovəyz eqətoən kəy, rıjniye nıbəzine əy, çumçiko kə gəym dutə bıə. ⁴⁹ Əmma Bəçımı sıxani quş doə, əməl nıkardə odəm oxşeydə bə odəmi ki, kəriyə nınoə zəminisə kə eješə, ovəyz oməy kə dərhol rıjiyəy, qıləy yolə mısibət be kəy rıjiyə».

7

Sərsa imon

(Mat.8:5-13)

¹ İsa de xəlği ıstə həmmə təlimi sə karde bəpeştə dəşe bə Kafernaum. ² Əyo qıləy Romə sərsa hestbe. Çəy vey dəqər doə nokə noxəş qınıyəbe, marde holədəbe. ³ Im sərsa İsa həxədə məseədə vıgandışe Yəhudə iyən kali sipirişon Çəy tonə ki, Əv bo bə nokə xəşi bıdə. ⁴ Sipirişon oməyn İsa tonə, dilisıxtə lovə kardışone Bəy iyən jıqo votışone: «Im odəm Bəştı koməqi loyiğə. ⁵ Əy piyeydəşe çəmə xəlğ iyən boəmə doəşe sinaqoq dute». ⁶ İsa şe deyəvon. Əv həni nez bıbəbe bəçəy kəy, bı dəmədə sərsa

***6:39** Mat.15:14

***6:40** Mat.10:24-25; Yəh.13:16; 15:20

vıǵandışe Bəçəy nav ıstə duston ki, bırosnın Bəy: «Rəbb, Bəştə əzyət mədə, az loyiǵ nim ki, Tı bəçımı kə dəşi. ⁷ Əvə hiç ıstənım loyiǵ nıznəy bom İştı tonu. Tı əncəx qıləy sıxan bıvot, çımı nokə xəş bəbe. ⁸ Oxo az ıstənən bə əmri tabe bıə odəmim, çımı tabeyətiyədən sərbozon hestin. Az voteydəm bəçəvon qıləyni: “Bışı!”, əv şeydə, bə co qıləyni “İyo boy!”, əvən omeydə. Bəştə ğuli voteydəm: “Bıkə ımı!”, əvən kardeydə». ⁹ İsa ımı məseədə bərk çoçin be bəy, oqarde Bəştə dumo omə izdihomi votışe: «Bəşmə voteydəm, Az vindəmni hiç İsrailədə jıqo zumandə imon». ¹⁰ Vıǵandə bıə odəmon bə kə oqardeədə vindışone nokə xəş bıə.

Vevə jeni zoə bəyji bey

¹¹ Ənəhoy dənıvarde İsa şe bə Nain nomədə şəhr, İsa şoqirdon iyən izdihom Deəybe. ¹² Əv bə şəhri dərvozə nez omeədə qıləy vevə jeni iqləliyə zoə mafə çəyo bekardeydəbin. Deəy bə ivirə şəhro yolə izdihom beşeydəbe. ¹³ Rəbb ə jeni vindencən bəbolış oməy bəy. «Məbəm!» votışe bəy. ¹⁴ Çəyo Əv nez oməy, deştə dasti pexəviyəy bə mafə. Mafə bardəkəson mandin, İsa votışe: «Ha cıvonə zoə, bətı voteydəm: “Bəşt”!» ¹⁵ Mardə bəyji be, nışte, dəmande bo qəp jəy. İsa doşe əv bəçəy moə. ¹⁶ Həmməy bə tars dəşin, əvon dəmandin bə Xıdo bo izzət doy iyən votışone: «Qıləy yolə peyǵəmbər beşe çəmə arəo!», «Xıdo Bəştə xəlǵi koməq omə!» ¹⁷ İsa həxədə xəbon pevilo bin bə cəmi Yəhudəyə iyən çəy qırdokəno bıə viloyəton.

Vəftizəvon Yəhya pars iyən çe İsa cəvob

(Mat.11:2-19)

¹⁸ Yəhya şoqirdonən ın vaǵeon həmməy barədə xəbə doşone bəy. Bəvədə Yəhya sədo kardışe çəvonədə dı kəs, ¹⁹ vıǵandışe əvon Rəbbi tonu ki, bıparsın Çəyku: «Omənin bıəkəs Tınış, ya co kəsi çəş bıəkəmon?» ²⁰ Əvon oməyn İsa tonu, votışone: «Vəftizəvon Yəhya vıǵandışe əmə İştı tonu ki, bıparsəmon: “Omənin bıəkəs Tınış, ya co kəsi çəş bıəkəmon?”» ²¹ Həmonə vaxti İsa bə noxəşiyon, ozo-bəlon şifo doşe iyən bədə rufonku çandə odəmi peroxnişe, kuyə çəşon okardışe. ^{22*} Əy jıqo cəvob doşe bə oməkəson: «Bışən bıvotən bə Yəhya ıstə vində iyən məsə çiyon barədə: kuyon vindeydən, şılən pıyeydən, cuzaminon pok beydən, koron məseydən, mardon bəyji beydən, bə kosibon Şoyə Xəbə doə beydə. ²³ Baxtəvərə ə odəm ki, şək vardeydəni Bəmi!»

Vəftizəvon Yəhya barədə çe İsa şəhodəton

²⁴ Yəhya daynon şe bəpeştə İsa dəmande Yəhya barədə bo xəlǵi qəp jəy: «Bə çiçi diyə kardeyro şəbişon bə daşt? Bə vavazi oşandə bənə leynə bıə odəmi? ²⁵ Bəvədə bəs bə çiçi diyə karde şəbişon? Bə dəbdəbəynə olət tankardə odəmi? Ne, ə odəm ki dəbdəbəynə olət tankardeydə, tənxo dılədə jimon kardeydə, əv podşo sərəyədə beydə. ²⁶ Jəqobu, bəvədə bəs bə çiçi diyə karde şəbişon? Bə peyǵəmbəri? Bəle, bəşmə

*7:22 Yeş.35:5-6; 61:1-3

voteydəm, peyğəmbərisən baş b1ə bə i kəsi. ²⁷ *Im ə odəme ki, çəy barədə nıvıştə b1ə:
“Imha, Az vığandeydəm İştı navədə İştə daynə,
Əv hozı bəkarde İştı navədə İştı roy”.

²⁸ Voteydəm bəşmə, keynəsə zəmini dimisə bə dınyo oməkəson həmməy dilədə Yəhyasə başə odəm ni. İntasi Xıdo Podşoətiədə lap ruki başə çəysə».

²⁹ *De Yəhya vəftizi vəftiz kardə b1ə həmmə xəlğ iyən hətto doyəneqırdəəkonən ımı məsencən, təsdığ kardışone Xıdo bərhəxe. ³⁰ Əmma fəriseyon iyən Tovrati mıəllimon esə boy, ğəbul nıkardışone çe Xıdo irodə, imtino kardışone Yəhya tərəfo vəftiz beyku.

³¹ İsa dəvom kardışe bəştə sıxani: «Bəki oxşəş bıkəm ım nəsılı odəmon? Bəki oxşeydən əvon? ³² Əvon oxşeydən bə hırdənon ki, nıştəyən məydonədə, zikkə jəydən bə iyəndı:

“Əmə jəmonə boşmə haftband,
Şımə isə bə raxs emışışon.
Əmə handımone boşmə mərsiyə,
Şımə isə sinə nıjənone”.

³³ Imha, Vəftizəvon Yəhya oməy, nə nun hardeydə, nəən şərov peşomeydə, şımə voteydəşon: “Cını qətə əv”. ³⁴ Bəşəri Zoə oməy hardeydə-peşomeydə iyən şımə voteydəşon: “Diyə bıkən bı ləvəynə iyən sərxoşə odəmi! De doyəneqırdəəkon iyən de co qınokoron dust be!” ³⁵ Əmma hıkmət, əy ğəbul kardəkəson həmməy tərəfo təsdığ kardə beydə».

İsa qınokorə jeni baxşeydə

³⁶ Fəriseyon qıləyni dəvət kardışe İsa bo harde. İsa oməy bə fərisey kə, dəvarde nışte surfə kəno. ³⁷ *Imha, şəhrədə bənə qınokori məşhur b1ə qıləy jen, zıneədə ki, İsa fərisey kədə xorək hardeydə, vardışe əyo qıləy de xoşbuyə ruyəni purə mərmərə sərınc. ³⁸ Jen mande İsa lınqon tonə, bəme-bəme dəmande çəşə arson ru karde Çəy lınqonsə. Əv dəmande mole deştə muyon Çəy lınqon, maçə kardışe Bəçəy lınqon iyən dəsuşe xoşbuyə ruyən.

³⁹ İsa bəştə kə dəvət kardə fərisey ımı vindeədə votışe ıştən-bəştə: «Əqər ım inson peyğəmbər bəbəy, əzni ki, Bəy pexəviyəkəs kiye iyən çoknə jene, oxo ım jen qınokore». ⁴⁰ İsa jıqo ovardışe bəy: «Simon, az piyeydəme jıçiy bıvotım bətı». Əyən votışe: «Bıvot, Ustod».

⁴¹ İsa dəmande qəp jəy: «Dıkəsi ğarz hestbe bə qıləy sələm doəkəsi. İ kəsi pencsa, ə qıləyni isə pencə dinar. ⁴² Çəvon nıbeşone bo ğarzi oqırdınıye hiçiy, sələm doəkəsi baxşəşe dıyninən. Esə çımonədə kom qılə vey bəpiyəşe əv?» ⁴³ Simoni cəvob doşe: «Şıneydəm, ə odəm ki bəy vey baxşə be». İsa votışe bəy: «Tı rostə cəvobı doy».

⁴⁴ Peşo İsa odyəsəy bə jeni tərəf, votışe bə Simoni: «Tı vindeydəş ım jeni? Az oməym bəştı kə, tı hiç ov nıdoy Bəmı bo Çımı lınqon şıştəy. Im jen esə boy dəxısnışe deştə

*7:27 Məl.3:1

*7:29-30 Mat.21:32; Lukə 3:12

*7:37-38 Mat.26:6-7; Mark 14:3; Yəh.12:3

çəşi arsi Çımı lınqon iyən moləşe deştə muyon. ⁴⁵ Tı maçə nijəy Bəmi, ım jen esə boy bə kə dəşə vaxtiku Bəçımı lınqon maçə jəydə. ⁴⁶ Tı bəçımı səy zeytunə ruyən dənısuvey. Əy isə Bəçımı lınqon xoşbuyə ruyən dəsuşe. ⁴⁷ Bı səbəb voteydəm bəti: çəy vey bıə qınon baxşə bin, əve vey piyeydəşe. Bə ə odəmi ki, kam baxşə beydə, əy kamən piyeydəşe».

⁴⁸ Çəyo İsa votışe bə jeni: «İştı qınon baxşə bin». ⁴⁹ Əmma surfə kəno bıəkəson ıştə arədə votışone: «Əv kiye ki, hətto qınon baxşeydə?» ⁵⁰ İsa esə boy votışe bə jeni: «İştı imoni peroxnişe tı, de sulhi bışı».

8

İsa dumo şə jenon

¹ Çımı bəpeştə İsa şəhrbəşəhr, dibədi nəveydəbe, Xıdo Podşoəti həxədə Şoyə Xəbə bəyon kardeydəbe. Donzə şoqird Deəybe, ² *həmçinin Çəy bədə rufonku iyən noxəşiyonku xəş kardə kali jenon: Məcdəluj votə bıə Məryəm komqılə ki, İsa çəy dılətono bekardeşbe haft qılə cın, ³ Hirodi kəy idorəkə bıə Xuza jen Yohannə, Susannə iyən çandə co kəson. Im jenon deştə əmlöki koməq kardeydebın bə İsa iyən Bəçəy şoqirdon.

Tumpeşandi iyən tumon barədə məsəl

(*Mat.13:1-23; Mark 4:1-20*)

⁴ Yolə izdihom bə ivirə qırdə beədə, odəmon har şəhro İsa tonə omeədə Əy qəp jəşe boəvon ın məsəl: ⁵ «Tumpeşand beşe bə məzə bo tum doyro. Əv tumon peşandeədə çəvon kali qılön eməyn bə roəkəno, mandin lınq-po jiyədə iyən osmoni pərəndon tiknişone əvon. ⁶ Kali tumon eməyn bə sığcoə zəmin, tişi jencə nəm nıbeyro hışk bin. ⁷ Kali qılön eqının bə bıron dılə, bə ivirə pərəsəyn. Bıron toşnişone əvon. ⁸ Kali qılönən eməyn bə lonəynə zəmin. Əvon pərəsəyn, sa kərə vey bəhrə doşone». In məsəli vote bəpeştə, İsa nido kardışe: «Çiki hestışe quş bo məse, bıdə bıməsı!»

İsa tumpeşandi iyən tumon barədə məsəli izoh kardeydə

⁹ *Şoqirdon parsəyn İsakı: «Çiçe çı məsəli mənə?» ¹⁰ Əy cəvob doşe: «Bəşmə doə bıə zıney çe Xıdo Podşoəti sıron, əmma bə əmandəyon harçi de məsəlon votə beydə, jıqo ki

“Əvon, diyə karde-karde nıvındın,

Məse-məse sənırəsın”.^d

¹¹ Çı məsəli mənə ıme: tum Xıdo kəlome. ¹² Bə roy kəno emə tumon kəlomi məsəkəsonin, əmma çəyo iblis omeydə, kəlomi çəvon dılono dızdeydə ki, əvon bovə nıkən iyən xilos nıbun. ¹³ Bə sığco emə tumon isə kəlomi məseədə de şoyvo gəbul

***8:2-3** Mat.27:55-56; Mark 15:40-41; Lukə 23:49

***8:9-10** Yeş.6:9-10; Həv.28:26-27

^d**8:10** Diyəkə Yeşayə 6:9

kardəkəsonin. Əmma çəvon rişə nişone, əvon mıddəti bovə kardeydən, dəvinə vaxt omeədə imono qıneydən. ¹⁴ Bə biron arə emə tumon isə kəlomi məsə ə odəmonin ki, şe-şe rujqori gəyğuyon, tənxo iyən dınyo ləzəton etosneydən əvoni, əve tum bəhrə doydəni. ¹⁵ Bə lonəynə zəmin emə tumon isə ə odəmonin ki, kəlomi məseydən iştə xəymandə iyən pokə dılədə niğə doydən, əvon de səbri bəhrə doydən.

Çoy barədə məsəl

(Mark 4:21-25)

¹⁶ *Hiç kəs çoy voşniye bəpeştə çəy səpey de gəbi edoydəni, yaanki yonqo jiyədə noydəni, bərəks, əy bınəmi səpe noydə ki, bıdə dəşəkəson ruşnə bıvındın. ¹⁷ *Ni jəqo qıləy sır ki, oşko nıbu, ni jəqo qıləy niyoniyə çiy ki, məlum nıbu, bə har kəsi bəlli nıbu. ¹⁸ *Mılxəs, sərhısob bıbən ki, çoknə məseydəşon. Jıqoən, çiki hestışebu, həniyən doə bəbe bəy, əmma çiki nişebu, çəy dasto sə bəbe ə çiyən ki, əv jıqo zıneydəbe çəye».

Çe İsa moə iyən boon

(Mat.12:46-50; Mark 3:31-35)

¹⁹ İsa moə iyən boon oməyn Çəy tonə, əmma izdihomi səbəbo nez ome nıznəyn Bəy. ²⁰ Xəbə doşone bə İsa: «İştı moə iyən boon mandən bentonədə, Tını vinde piyeydəşone». ²¹ Əmma İsa cəvob doşe bəvon: «Çımı moə iyən boon ə şəxsonin ki, Xıdo sıxani məseydən iyən bə vırə rosneydən».

İsa həmuş kardeydə kuloki

(Mat.8:23-27; Mark 4:36-41)

²² Ruji İsa deştə şoqirdon peniştin bə kulos, İsa votışe bəvon: «Boən ovaştəmon qoli bə tərəf». Əvon dəro qının. ²³ Kulos şe-şe hani bardışe İsa. İberdəmədə qolədə kulok rost be, kulos dəmande de ovi bo pur be, əvon mandin xəto jiyədə. ²⁴ Şoqirdon nez oməyn, pekardışone İsa, votışone: «Ustod, Ustod, əmə məhv beydəmon!» İsa əşte gədəğən kardışe bə vavazi iyən təlätuminə dalğon. Əvon həmuş bin, qol aşış be. ²⁵ Əy votışe bə şoqirdon: «Kıve şımə imon?» Əvon esə boy tarsi iyən təəccubi dılədə parsəyn iyəndıku: «Im Odəm kiye ki, hətto bə vavazon iyən ovi əmr kardeydə, əvonən Bəy tabe beydən?»

Cını qətə odəm xəş kardə beydə

(Mat.8:28-34; Mark 5:1-17)

²⁶ Əvon oməyn Qalileyə vədə bıə bə Qerasıjon məmləkət. ²⁷ Keynə İsa beşe bə japə, şəhro omə cını qətə qıləy odəm beşe Bəçəy nav. Əv vey vaxtbe qucili nəveydəbe, kədə ne, gəbon bıə məğaronədə jiyeydəbe. ²⁸ Əv, İsa vindencən dəqıniye Bəçəy po,

***8:16** Mat.5:15; Lukə 11:33

***8:17** Mat.10:26; Lukə 12:2

***8:18** Mat.25:29; Lukə 19:26

dəmande vanqipurı bo zikkə jəy: «İsa, ha Xıdovandi-Aləmi Zoə, Tı çımıku çiçi piyeydə? Bəlovəm Bəti, bəmi əzob mədə!»²⁹ Əvə əy jıqo votışe ki, çumçiko İsa əmr kardəşe bə mırdolə rufi, beşu çı odəmo. Vey vaxtbe cını qətəşe ım odəm. Bı səbəb əy niğo doyro zincir jəydəbin bəçəy dast-poçə, əv isə pəsındıneydəbe zinciron, cını təsiri jiyədə viteydəbe bə biyobonon.³⁰ İsa parsəy çəyku: «İştı nom çiçe?». Əy cəvob doşe: «Nomım Ləşğərə», çumçiko veyə cın dəşəbe bəy.³¹ Əvon lovə kardışone bə İsa ki, Əv eniğandı əvoni bə bınıbə niğili.

³² Əyo qıləy yolə xuqə şılx bandədə çardeydəbe. Cınon əjo kardışone İsakı ki, icozə bıdə bəvon, dəşun bə xuqon. İsa icozə doşe.³³ Cınon çə odəmo beşin iyən dəşin bə xuqon. Şılxı xuqon həmməyəvo partəğə doşone ıştəni rıji kənokı bə qol, təsəyn əyo.

³⁴ İmi vində xuqəvonon vitin, pevilo kardışone ın xəbə şəhrədə iyən çəy qırdokənoədə.³⁵ Odəmon oməyn ki, bıvındın çiç bıə. Bə İsa nez omeədə əvon vındışone ki, cınon bekində bıə odəm olətbətan iyən ağılmand-ağılmandı nıştə İsa poədə, əvon bə tars dəşin.³⁶ Bı vağəə şoyd bıəkəson qəp jəşone bo odəmon ki, cını qətə odəmi çoknə şifo səşe.³⁷ Bəvədə Qerasini əroziyədə səbəso bıə xəlği lovə-mınnət kardışone bə İsa ki, Əv tərç bıkə çəvon məholi, çumçiko bərk tarsəbin. İsa peniştə bə kulos ki, oqardı bə dumo.³⁸ Cın bekində bıə odəmi xahiş kardışe ki, əyən peqətı Deştə, əmma İsa rozi nıbe, votışe: ³⁹ «Oqard bəştə kə, bıvot, Xıdo botı çiçonış karde». Əv beşe şe bo həmmə şəhri qəp bıjəni ki, İsa çiçon kardəşe boəy.

Kinə bəyji bey iyən jeni şifo səy

(Mat.9:18-26; Mark 5:22-43)

⁴⁰ İsa bə dumo oqardeədə izdihom beşe Bəçəy pişvoz, çumçiko əvon həmməy Əy bə çəşbin.⁴¹ İmeha, Yəhudiyon sinaqoqi rəis bıə Yair nomədə qıləy merd oməy, dəqınıye Bəçəy po, lovə kardışe ki, İsa bo bəçəy kə.⁴² Çəy donzə sinədə bıə iqləliyə kinə con doydəbe. İsa əyo şeyədə izdihom Əy dəbircıneydəbe.

⁴³ Donzə sor xunşeku əzob kəşə qıləy jen hestbe əyo. Əy xarc kardəşe ıştə həmə hestı-ni bə həkimon, əmma hiçki çarə karde zınəşnıbe bəçəy dardi.⁴⁴ Əv dumotono nez oməy bə İsa, pexəviyəy Bəçəy oləti poçə, xunşe əlbəhol omande.⁴⁵ İsa parsəy: «Ki pexəviyəy Bəmi?» Həmməy bə həşə jəşe, əvə Peteri votışe: «Ustod, izdihomi eqırd qətəşe Tı, har tərəfo pexəviyəyden Bəti». ⁴⁶ Əmma İsa votışe: «Kiysə pexəviyəy Bəmi. Az hiss kardıme ki, Çımıku ğıvvə beşe». ⁴⁷ Jeni vındışe ki, niyo karde əzını, nez oməy, larze-larze dəqınıye Bəçəy po. Əy xəlği vədə votışe ki, boçi əv pexəviyə bə İsa iyən çoknə əlbəhol xəş be. ⁴⁸ Bəvədə İsa votışe bəy: «Kinəma, ıştı imoni peroxnişe tı. De sulhi bışi!»

⁴⁹ İsa hələ bə qəpbe, sinaqoqi rəisi odəm oməy, votışe: «İştı kinə marde, həni Ustodi norohat məkə». ⁵⁰ İmi məsəncən İsa votışe bə sinaqoqi rəisi: «Mətars, əncəx imon biyə! İştı kinə pebərəxe». ⁵¹ İsa dəşəədə bəçəy kə, nahaştışe hiçki dəşu Deəy, ğərəyz Peter, Yəhya, Yağubi iyən çə kinə pıə-moə. ⁵² Həmməy bəmə-şivənədəbin bo kinə. İsa votışe: «Məbəmən, əv mardəni, əncəx hitə». ⁵³ Əvon pəsırəyn Bəy, çumçiko zıneydəbin ki, kinə mardə. ⁵⁴ İsa esə boy qətışe çəy dast, votışe: «Kinəma, bəşt!» ⁵⁵ Çə kinə ruf oqarde bəy, əv əlbəhol əşte səpo. İsa votışe ki, harde bıdən bəy. ⁵⁶ Çə kinə

pıə-moə hədəyon mandin, əmma İsa asbardışe bəvon ki, çı vağəə həxədə bə hiçki nıvotın.

9

Bə Donzə şoqirdi doə bıə səlohiyə

(Mat.10:1-15; Mark 6:7-13)

¹ İsa sədo kardışe İştə tonon Donzə şoqird, bo həmə cınon tojniyə iyən bə noxəşinon şifo doyro ğudrət iyən səlohiyə doşe bəvon. ² Əy vığandışe əvon ki, Xıdo Podşoəti bəyon bıkən iyən noxəşinon xəş bıkən. ³ *İsa votışe bəvon: «Hiçi peməqətən deştə roduş: nə ləvo, nə tumə, nə nun, nə pul, nəən dıqlə şey. ⁴ Bə kon kə dəşoşon, bımandən əyo detobə dəro qınıye. ⁵ *Şıməni konco ğəbul nıkon, ə şəhri tərğ kardeədə, eşandən de bəşmə lınqon dəçikə qardiyən. Bıdə ım bəçəvon vəynə şəhodət bıbu». ⁶ Şoqirdon dəro qının, Şoyə Xəbə bəyon karde-karde iyən bə noxəşinon şifo doy-doy nəvəyn dibədi.

Hirod saysimə be

(Mat.14:1-2; Mark 6:14-16)

⁷ *Qalileyə viloyəti hıkmədor Hirod xəbədo be çı hodison həmməyku, saysimə be, çumçiko kali odəmon voteydəbin ki, «Yəhya bəyji bıə çe mardon dılədə», ⁸ co kəson voteydəbin: «İlyasi zuhur kardəşe», kali kəsonən voteydəbin: «ğədimə peyğəmbəron qıləyni bəyji bıə». ⁹ Əmma Hirodi votışe: «Az dome jəy çe Yəhya qiy. Jəqobu, bəvədə kiye ım odəm ki, çəy həxədə jıqo qəpon məseydəm?» Əve əy piyəşe ıştən bıvındı İsa.

İsa penc həzo odəmi si kardeydə

(Mat.14:13-21; Mark 6:30-44; Yəh.6:1-14)

¹⁰ Həvariyon oqardin İsa tonon, qəp jəşone bo İsa ıştə kardə koon barədə. İsa peqətışe əncəx əvon deştə, dəro qınıye bə Betsaydə nomədə qıləy şəhr. ¹¹ Əmma izdihom xəbədo be çımiku, şin Çəy dumo. İsa çok ğəbul kardışe əvon, qəp jəşe boəvon Xıdo Podşoəti həxədə, şifo doşe bə noxəşinon.

¹² Hanqombe. Donzə şoqird nez oməyn bə İsa, votışone bəy: «Vadə xəlgı, bıdə bışun bə ətrofədə bıə diyon iyən obon, şəvi dəvunın iyən boştə harde pəydo bıkən. Oxo ıvrə qıləy bekimsənə vıraye». ¹³ İsa votışe bəvon: «Şımə bıdən bəvon harde». Əvon votışone: «Oxo hiçi ni bəməku, əncəx penc qılə nun iyən dıqlə moy hestimone. Ğasbu əmə ıştən bışəmon bo ım odəmon həmməy hardıhəş bıhıramon?» ¹⁴ Detobə penc həzo merd hestbe əyo. İsa votışe Bəştə şoqirdon: «Dastə-dastə bıñandən əvoni, har dastədə penco kəs bıbu!» ¹⁵ Şoqirdon jəqoən kardışone, nışandışone əvoni həmməy. ¹⁶ İsa peqətışe penc qılə nun iyən dıqlə moy, edyəsəy bə osmoni, şukur kardışe, çəyo poə

*9:3-5 Lukə 10:4-11

*9:5 Həv.13:51

*9:7-8 Mat.16:14; Mark 8:28; Lukə 9:19

kardışe əvoni doşe bə şoqirdon ki, baxş bıken bə izdihomi. ¹⁷ Həmməy hardışone, si bin, ziyodə mandə tikon qırdə kardeədə donzə səvəx pur be.

Peteri zınəşe İsa kiye

(Mat.16:13-20; Mark 8:27-30)

¹⁸ İ kərə İsa coyli dıvo kardeydəbe, şoqirdonən Çəy tonobin. İsa parsəy çəvonku: «Odəmon çiç voteydən, Az kim?» ¹⁹ *Əvon cəvob doşone: «Kali kəson voteydən Tı Vəftizəvon Yəhyaş, co kəson voteydən ki, İlyasiş, kali kəsonən voteydən ki, ğədimə peyğəmbəron qıləyniş, bəyji bıəş». ²⁰ *İsa votışe bəvon: «Bəs şımə çiç voteydəşon, Az kim?» Peteri cəvob doşe: «Tı Çe Xıdo Məsihiş». ²¹ Əmma İsa ciddi asbardışe bəvon ki, bə hiçki nıvotın bı həxədə.

İsa ıstə marde iyən bəyji bey barədə navo xəbə doydə

(Mat.16:21-28; Mark 8:31-9:1)

²² Əy votışe: «Bəşəri Zoə vey zılləton kəşənine, sipirişon, sər kahinon iyən ruhani mıəllimon rədd kardənin, kıştəninin Əy, əmma Əv seminə ruji bəyji bıənine».

²³ *Çəyo İsa votışe bə həmməy: «Ehanə kiysə ome piyeydəşebu Çımı dumo, bıdə imtino bıke ıstəku iyən har ruj peqəti ıstə çomexi bo Çımı dumo. ²⁴ *Çumçiko ki piyeydəşebu ıstə jimoni peroxni, əy qin bəkarde, əmma ki Bəçımı xoto ıstə jimoni qin bıko, əy pebəroxne. ²⁵ Çı foydəş heste bo odəmi, qırəm əv dınyo həmməy ğəzənc bıko, əmma ıstə conı məhv, yaan qin bıko? ²⁶ Harki Çımiku iyən Çımı sıxanonku xəcolət bıkeşo, Bəşəri Zoən İstə iyən İstə Pıə iyən mığəddəsə mələkon izzəti-şərəfi dılədə zuhur kardeədə ə odəmi ğəbul kardeyro xəcolət bəkeşe. ²⁷ Rosti voteydəm bəşmə, iyo mandəkəson dılədə odəmon hestin ki, Xıdo Podşoəti nıvındə nıbəmarden».

Çe İsa çiyemon dəqiş beydə

(Mat.17:1-8; Mark 9:2-8)

²⁸ *Çı sıxanon vote bəpeştə həşt ruj dəvarde. İsa peqətişe Peter, Yəhya iyən Yağub, şe bə band bo dıvo karde. ²⁹ Dıvo kardeədə Çəy dimi çiyemon dəqiş be, libosışən viriskə doə sofsipi be. ³⁰ İberdəmədə dıqlə odəm zahir be, dəmandin Deəy qəp jəy, əvon Musa iyən İlyasbe ki, ³¹ de ehtişomi zuhur kardəşonbe, bə qəpbin de İsa Çəy Yerusəlimədə bə vırə rosniyəninin bıə koon barədə. ³² Peter iyən çəy həmron bərk hıtəbin, əşteədə vındışone çe İsa izzət iyən dıqlə merd mandə Çəy tonə. ³³ Əvon İsa tərq kardeədə Peteri votışe bə İsa: «Ustod, çı əcəbe əmə iyomon. Boy seqlə ləm ejəmon: qıləy Botı, qıləy bo Musa, qıləyən bo İlyasi». Əv hiç ıstənən zıneydəmibe çiç voteydə. ³⁴ Peter hələ ıstə sıxani sə nıkardə, avə pəydo be iyən soğnə səğandışe bəvon.

***9:19** Mat.14:1-2; Mark 6:14-15; Lukə 9:7-8

***9:20** Yəh.6:68-69

***9:23** Mat.10:38; Lukə 14:27

***9:24** Mat.10:39; Lukə 17:33; Yəh.12:25

***9:28-35** 2Pet.1:17-18

Əvon bə avə dilə dəşəədə şoqirdon bərk tarsəyn. ³⁵* Əmma avə diləo qıləy sədo oməy, votışe: «Im Çımı Zoəy, Sərqıləye. Bəy quş bıdən!» ³⁶ Sədo biriyədə vinde be ki, İsa coyli mandə. Şoqirdon bə vaxti qəp nişəşone in məsələ, nıvotışone bo hiçki ıştə vindəyon.

Mırdolə ruf bekdə beydə qıləy zoəo

(Mat.17:14-21; Mark 9:14-29)

³⁷ Maşkinəy əvon eşin bando, yolə izdihom beşe bə İsa pişvoz. ³⁸ İzdihomi diləo qıləy merd ozik oməy: «Ustod, lovə kardəm bəçımı zoə diyə bıkə! Əv çımı çəşi siyo-sipi iqləliye! ³⁹ Mırdolə ruf əy qəteədə iberdəmədə ozik omeydə, çanq beydə, ka peş beydə çəy qəvo. Ruf əzob doydə bəy, dast kəşeydəni çəy coniku. ⁴⁰ Az əjo kardıme İştı şoqirdonku ki, rufi bıtojnın, əmma nıznəşone karde». ⁴¹ İsa cəvob doşe: «Ha beimonə iyən ıştə roy dəqijniyə nəsil! Tosə keynə Az deşmə bəbəm, bəşmə pebətovem? Biyə iyo ıştə zoə!» ⁴² Zoə nez omeədə cını ğandışe əv bə zəmin çanq kardışe. Əmma İsa ğədəğən kardışe bə mırdolə rufi, xəş kardışe zoə, doşe əv bəçəy pıə. ⁴³ Həmməy hədəyon mandin bə Xıdo əzəməti.

İsa ijən xəbə doydə ıştə marde barədə

(Mat.17:22-23; Mark 9:30-32)

Əvon bə İsa kardə koon hədəyon mandəbin ki, İsa votışe bə şoqirdon: ⁴⁴ «Quş bıdən, həməni yodədə oqətən Çımı bəşmə votəyon: Bəşəri Zoə təslim bəkan bə odəmon». ⁴⁵ Əmma əvon sənirəsəyn in sıxanon, çəy mənə niyoni haştəbe ki, əvon dərk nıkən, bı barədə Çəyku bo parseyən tarseydəbin.

Ən yol kiye?

(Mat.18:1-5; Mark 9:33-40)

⁴⁶ Şoqirdon dilədə həsbəhs eqıniye ki, çəvon kom qıləyni həmməysə yole. ⁴⁷ İsa zıneydəbe ki, əvon ıştə dilədə çiçi fikri kardeydən, peqətışe qıləy əğil, noşe İştə tonə, ⁴⁸ çəyo votışe bəvon: «Ki Bəçımı nomi xoto im əğili ğəbul bıko, əv Mını ğəbul kardeydə, ki Mını ğəbul bıko, Əv Mını Vığandəkəsi ğəbul kardeydə. Şıməhon dilədə həmməysə ruk bıəkəs həmməysə yole».

⁴⁹ Bəvədə Yəhya votışe bə İsa: «Ustod, əmə vindımone qıləy odəm ki, əv Deştı nomi cınon tojneydəbe, əmma əmə ğədəğən kardımone bəy, çumçiko əv deyəmə bə ivirə omeydəni». ⁵⁰ İsa votışe bəy: «Ğədəğən məkən. Ki bəşmə vəynə ni, əv deşiməne».

Samariyəvijon ğəbul kardeydənin İsa

⁵¹ Çe İsa bə osmon rost karde vaxt rəseydəbe iyən Əv bə ğəror oməy ki, bışu bə Yerusəlim. ⁵² Əy navədə vığandışe İştə daynon. Əvon bə Samariyəvijon qıləy di oməyn ki, harçi hozı bıkən Boəy. ⁵³ Əmma əvon ğəbul nıkardışone İsa, çumçiko Əv səbəro bıəbe bə Yerusəlim. ⁵⁴ Çəy şoqirdon Yağub iyən Yəhya, imi vindencən

***9:35** Yeş.42:1; Mat.3:17; 12:18; Mark 1:11; 14:13-15

votişone: «Rəbb, piyeydə, əmə de qıləy əmri otəş ekəmon osmono, məhv bıkə əvoni?»⁵⁵ Əmma İsa odyəsəy sə-sıxan kardışe bəvon.⁵⁶ Bəvədə əvon dəro qınnın bə co di.

Çe İsa şoqird bey dəqər çiçe?

(*Mat.8:19-22*)

⁵⁷ Əvon de roy şeydəbin, qıləy odəmi votışe bə İsa: «Az hozım bom İştı dumo, Tı bə kovrə bışoş». ⁵⁸ İsa votışe bəy: «Luson hestışone lonə, pərəndon hestışone lonə, əmma Bəşəri Zoə nişə qıləy vırə ki, İştə səy bınə əyo».

⁵⁹ Bə qıləy co kəsiyən İsa jıqo votışe: «Boy Çımı dumo!» Əy cəvob doşe: «Rəbb, icozə bıdə, sıftə bışum ıştə pıə dəkandım». ⁶⁰ İsa votışe bəy: «Bıdə mardon dəkandon ıştə mardon, əmma tı bışi Xıdo Podşoəti bəyon bıkə».

⁶¹ Co qıləy xonəxo votışe Bəy: «Ya Rəbb, az bomem İştı dumo. Əmma icozə bıdə, sıftə bışum, vıdo bıkəm deştə xıyzoni». ⁶² İsa votışe: «Ə odəmi ki qətişə hiş, odyəsəy bə dumo, əv loyiğ ni bə Xıdo Podşoəti».

10

İsa hafto kəsi viğandeydə bo vəz karde

¹ Çımı bəpeştə Rəbbi təyin kardışe həniyən hafto kəs, viğandışe dikəs-dıkəs İştə navədə bə şəhron iyən diyon ki, İştənən şey niyətdəbə bə vıron. ²*Əy votışe bəvon: «Məhsul veye, koəkon isə kamin. Əve əjo bıkən məhsuli Soybiku, bıdə Boştə məhsuli qırdə kardeyro həniyən koəkon bıvğandı! ³*Bışən! Imha, Az şıməni bənə pəsəvon viğandeydəm bə neçiyon arə. ⁴Peməqətən deştə nə xırcin, nə tumə, nəən şım, roədə de hiç kəsiyən sıxan məkən. ⁵Bə kon kə dəşon, sıftə bıvotən: “Sulh bıbu bı kədə bıəkəson!” ⁶Qirəm bı kədə bə sulhi loyiğə inson jiyeydəbo, şımə sulh bəmande deəy, qirəm nıbo, bəvədə əv obəqarde bəşmə. ⁷Bımandən bı kədə, çiç bınon şımə vədə bəhən iyən peşomən, çumçiko koəkə loyiğə bəştə mijdi. Kəbəkə mənəvən. ⁸Qirəm bə qıləy şəhr omənin bışon, ğəbul kardışone şıməni əyo, çiç bınon şımə vədə bəhən, ⁹bə əyo bıə noxəşinon şifo bıdən iyən bıvotən: “Xıdo Podşoəti nez bıə bəşmə”. ¹⁰Əmma bışon bə qıləy şəhr, əyo ğəbul nıkon şıməni, beşən bə kuçon jıqo bıvotən: ¹¹“Bı şəhrədə de bəçəmə lınqon dəçikə qardiyən bəşmə vəynə eşandeydəmon. Əmma imiyən bızınən: Xıdo Podşoəti nez bıə!” ¹²Voteydəm bəşmə, Xıdo Hikmi Ruji bo Sodomı həniyən hoston bəbe, çə şəhrisə!

¹³Vay bəştı holi, ha Korazin! Vay bəştı holi, ha Betsaydə! Qirəm Tirədə iyən Sidonədə şıməku bıə həmonə mecuzon bəben, əvon vey vaxtiku cıl tankardın, xoki səpe əniştin, tobə əkəyn. ¹⁴Əve bo Tiri iyən Sidoni Xıdo Hikmi Ruj hoston dəbəvarde, şıməsə! ¹⁵Tı çiçe, Kafernaum, debə osmon rost bəbeş?

***10:2** Mat.9:37-38; Yəh.4:35

***10:3** Mat.10:16

Ebəşəş detobə mardon məskəni.

¹⁶*Bəşmə quş doəkəs, Bəmı quş doydə, şıməni rədd kardəkəs, Mını rədd kardeydə. Mını rədd kardəkəs, Mını Vığandəkəsi rədd kardeydə».

Hafto şoqird oqardeydə

¹⁷Hafto şoqird de şoyvo oqardin, votışone: «Ya Rəbb, əmə Deştı nomi əmr kardeədə, de cınonən tabe beydən bəmə!» ¹⁸İsa jıqo votışe bəvon: «Az vindime: Şəyton bənə avəçəkə eqıniye osmono. ¹⁹*İmha, Az səlohiyə dome bəşmə ki, ləğə jiyədə hırd bıkən mori, qanqəli iyən deşmeni həmə ğıvvon iyən hiçki zəfə rosniye əzini bəşmə. ²⁰Əmma şımə bəy şoyvo məkən ki, rufon tabe beydən bəşmə, şoyvo bıkən ki, şımə nomon osmononədə nıvıştə bıən!»

Çe İsa şoyvo

(Mat.11:25-27; 13:16-17)

²¹Hejo həmon ləzədə Mığəddəsə Rufi pur kardışe İsa de şoyvo, əve Əy votışe: «Ha osmoni iyən zəmini Soyb bıə Pıə! Şukur bıbu Bətı ki, Tı niyoni oqəte in çiyon mudrikon iyən dərrokəynə odəmonku, oşko karde bə rukon! Bəle, Pıəm, İştı xoşə niyət jıqo be! ²²*Harçi Çımı Pıə tərəfo Bəmı doə bıə. Hiçki zıneydəni Zoə kiye, ğərəyz Pıə. Hiçki zıneydəni Pıə kiye, ğərəyz Zoə iyən Zoə piyeydəşe ki, Pıə oşko bıə bə şəxsi».

²³Çəyo İsa oqarde bə şoqirdon tərəf, votışe əncəx bəvon: «Baxtəvərin ə çəşon ki, şımə esə vindəyon vindeydən. ²⁴Çumçıko voteydəm bəşmə, vey peyğəmbəron iyən podşon piyəşone bıvındın şımə esə vindəyon, əmma nıvındışone, piyəşone bıməsın şımə esə məşəyon, əmma nıməsəşone».

Xəymandə Samariyəvi

²⁵*İ kərə qıləy Tovrati mıəllim əşte, piyəşe dəvinə bıə İsa, əve parsəy Çəyku: «Ustod, az çiç kardəninim ki, zolə jimoni irs bıstənim?» ²⁶İsa parsəy çəyku: «Bəs çiç voteydən bı həxədə Tovratədə? Tı çiç handeydəş əyo?» ²⁷*Əy cəvobədə votışe: «“Bıpi ıştə Xıdo Rəbbi, dilisıxtə, deştə həmə conı, deştə həmmə zuy iyən deştə həmə ağılı iyən Bıpi ıştə hamsiyən bənə ıştə”». ²⁸*İsa votışe bəy: «Səroste ıştı cəvob. Jəqəən bıə, bəjiyəş». ²⁹Əmma əy piyəşe bə sofi bekə ıştəni, əve parsəy İsakı: «Bəs kiye çımı hamsiyə?»

³⁰İsa cəvobədə votışe: «Şəxsi şeydəbe Yerusəlimo bə Yerixə, əv eqıniye bə ğulduron çanq. Əvon kisib kardışone, kuyəşone əv, çəyo oqətişone marde holədə şin.

***10:16** Mat.10:40; Mark 9:36-37; Lukə 9:47-48; Yəh.13:20

***10:19** Zəb.91:13

***10:22** Yəh.1:18; 3:35; 10:15

***10:25-28** Mat.22:35-40; Mark 12:28-34

***10:27** Lev.19:18; Ğanun.6:5

***10:28** Lev.18:5

³¹ Jıqo be ki, qıləy kahin dəvardeydəbe çəvirəo, əmma əy vindencən, ovaşte roy bə tərəf dəvarde şe. ³² Həmçinin jəqo kardışe qıləy levitiyən. Əvən oməy bə həmonə vırəy rəseədə vindışe yarəjə odəm, ovaşte roy bə tərəf dəvarde şe. ³³ Qıləy Samariyəvi isə də roy şeədə vindışe əv, bəbolış oməy bəy. ³⁴ Əv nez oməy bəy, de şərovi şıştışe çəy yaron, zeytunə ruyən dəsüşe, dəpuştışe, penşandışe əv bəştə həyvoni, vardışe bə mehmonxonə, mande çəy gollığədə. ³⁵ Maşkinəy əv dəro qıneədə bə mehmonxonə soybi dı dinar doşe, votışe: “Çəy gollığədə bımand, qirəm çımı doə pulisə vey xarcı beşo, oqardəsə puli nırəsəy bədom bəti”. ³⁶ Çı se kəsi kom qıləyni, ıştı zınəy, bə gulduri dast eqıniyə odəmi hamsiyəbe?»

³⁷ Əy cəvob doşe: «Ə şəxs ki, mərhəmət kardışe bəy». İsa votışe bəy: «Bışi, tınən jıqo bıkə».

İsa, Marfə iyən Məryəmi kədə

³⁸ *Çəyo İsa deştə şoqirdon dəvom kardışone bəştə roy, dəşe bə qıləy di. Əyo Marfə nomədə qıləy jeni dəvət kardışe Əv bəştə kə. ³⁹ Çəy Məryəm nomədə qıləy hovəş hestbe. Əv Rəbbi lınqonku nıştəbe, Bəçəy sıxanon quş doydəbe. ⁴⁰ Marfə isə koy vey beyku bərk bə vərəvurdbe. Əv nez oməy, votışe: «Rəbb, vindeydəniş ki, hovə şodoəşe bəçımı qiy həmmə koon? Bəy bıvot, bıdə koməq bıkə bəmı!» ⁴¹ Rəbbi jıqo cəvob doşe bəy: «Marfə, Marfə, tı bo vey çiy gəyğü kəşeydəş, bə çanqış. ⁴² Əncəx iqlə çiy lozime. Məryəmi boştə ən çokə baxşə peqətəşe, ımı çəyku səy əzınin».

11

Dıvo həxədə təlim

(Mat.6:9-13; 7:7-11)

¹ Ruji İsa qıləy vırədə dıvo kardeydəbe. Əv ıştə dıvo sə karde bəpeştə Çəy şoqirdon qıləyni votışe: «Ya Rəbb, bəmə dıvo karde omut, çoknə Yəhya bəştə şoqirdon omutəşe». ² İsa votışe bəvon: «Dıvo kardeədə, jıqo bıvotən:

Pıə, mığəddəs qətə bıbu İştı Nom,

Bıdə bo İştı Podşoəti.

³ Har ruj bırosın çəmə ruzi,

⁴ Bıbaxş bəmə çəmə qınon,

oxo əmənən baxşeydəmon bəçəmə vəynə taxsırkor bıəkəson.

Dəvinə məkə əməni».

⁵ İsa votışe bəvon: «Fərz bıəkəmon ki, şıməhon qıləyni hestışe qıləy dust, şımə şəvi i aləmədə omeydon çəy tonə, voteydon: “Çımı dust, bəmı seqlə nun gərz bıdə. ⁶ Çımı roədə bıə dust omə çımı tonə, əmma çımı hiçi nime bınəm çəy vədə”. ⁷ Dustən cəvob doydə dilətono: “Mını norohat məkə. Həni dəbastə bıə kəybə, əğilon yonqoədən, azən jəqo. Az əzımim bəştım jıçiy bıdəm bəti” ⁸ Bəşmə voteydəm, de həmonə odəmi dust beyro nəştə nıdoən bəy, bə təkid karde qorə bəşte bədo bəy çəy ehtiyoci.

⁹ Əvə Az voteydəm bəşmə: əjo bıkən doə bəbe bəşmə, bınəvən pəydo bəkaşon, kəybə bıkuyən obəkarden boşmə. ¹⁰ Çumçiko har əjo kardəkəs səydə, har nəvəkəs pəydo kardeydə, kəybə okardeydən bo kuyəkəsi. ¹¹ Şimə dilədə kom pıə, çəy zoə moy piyədəsə çəyku əv mor bədo bəy? ¹² Yaanki, zoə moğnə piyədəsə çəyku, əv qanqəl bədo bəy? ¹³ Demiyən şimə bevəc be-be, bəştə əğilon çokə baxşon doy zineydəşonbu, bəvədə osmonədə bıə Pıə Mığəddəsə Rufi bə piyəkəson doy həniyən yəğine!»

İsa iyən Baal-Zevul

(Mat.12:22-30; Mark 3:20-27)

¹⁴ İsa tojnişə cın, ım loləti cınbe. Cın ki beşe, loli zıvon obəy, əv dəmande bo qəp jəy. İzdihom hədəyon mande. ¹⁵ *Əmma çəvon kali qılön votışone: «Əv de cınon səkkə Baal-Zevuli zuy cınon tojneydə!»

¹⁶ *Co kəsonən, piyəşone Əy dəvinə bıkən, Çəyku tələb kardışone osmono qıləy əlomət. ¹⁷ Çəvon fikron zınə İsa votışe: «Ehanə qıləy podşoəti ıştə dılətono dı poə bıəbo, əv puç bəbe, qıləy kədən rıxnə hestebu, xərobə bəmande. ¹⁸ Həmən ehanə Şəyton deştə ıştəni rıxnədəbu, bəqəm tov bəva çəy podşoəti? Şimə isə voteydön ki, Az de Baal-Zevuli zuy cınon tojneydəm. ¹⁹ Qirəm Az de Baal-Zevuli zuy cınon tojneydəmbu, bəvədə şimə dumoəşon de çiki zuy cınon tojneydən? Bıdə əvon şiməni məhkum bıkən! ²⁰ Əmma qirəm Az de Xıdo ğudrəti cınon tojneydəmbu, bızın Xıdo Podşoəti həni omə rəsə bəşmə. ²¹ Keyne zımandə avjorinə odəm ıştə kəy mihofizə kardeydəbu, çəy əmlök betəhlükəyne. ²² Əmma qıləy çəysə zımandə odəm hıcum kardeədə məğlub bəka əy, bəste çəy dasto çəy peştıpur bıə avjori, baxş bəka ıştə ğəniməti. ²³ *Ki Demı nıbo, əv Bəmi vəynəy, ki Demı qırdə kardeydənıbo, əv vilo kardeydə.

²⁴ Mırdolə ruf odəmo tojniyə bey bəpeştə çameydə hışkə vıronədə, nəveydə bo rohatəti, pəydo nıkardeədə voteydə: “Oqardım bəştə beşe kə”. ²⁵ Bə kə oqardeədə vindeydə ki, dəritə iyən yətonə kardə bıə. ²⁶ Bəvədə əv şeydə, ıştəsən betər haft qılə rufi deştə peqəteydə, əvon dəşeydən, səbəso beydən əyo. Səkiştədə ə odəmi əhvol həniyən betər bəbe sıftəsə».

²⁷ İsa ımoni voteədə qıləy jeni zikkə jəşe izdihomi dıləo: «Baxtəvərə ə jen ki, çəy boləədə yol bıəş Tı iyən dovniyəşe Tı!» ²⁸ İsa isə votışe: «Əsılədə baxtəvər ə şəxsonin ki, Xıdo sıxani məseydən, bəy əməl kardeydən!»

Yunis peyğəmbəri əlomət

(Mat.12:38-42)

²⁹ *İzdihom qırdə beədə İsa ovarde bəvon: «Esətnə nəsil bə puçi beşe! Əlomət tələb

* **11:15** Mat.9:34; 10:25

* **11:16** Mat.12:38; 16:1; Mark 8:11

* **11:23** Mark 9:40

* **11:29** Mat.16:4; Mark 8:12

kardeydən, əmma ğərəyz Yunisi əloməti, hiç qılə əlomət doə nıbəbe bəvon. ³⁰*Çoknə ki Yunis əlomət be bo Ninevəviyon, Bəşəri Zoən jəqo bəbe bo esətnə nəsili. ³¹*Cənubi məleykə Xıdo Hıkmı Ruji bəşte de ım nəsili bə ico, məhkum bəka əvoni. Oxo əv çe dınyo çe səo oməbe ki, quş bıdə bə Suleymanı hıkmətınə kəlonon. İmha, Suleymanisə həniyən Yol iyoy! ³²*Ninevəviyon Xıdo Hıkmı Ruji de ım nəsili ivirədə bəştən, məhkum bəkan əvoni. Çumçıkıo Yunisi vəzi məse bəpeştə əvon tobə kardəşonbe. İmha, Yunisisə həniyən Yol iyoy!

Çe andomi ço

(Mat.6:22-23)

³³*Hiç kəs nıbəno vəşə çoy niyoni vırədə, yaanki ğabi jiyədə, bərəks əy noydən bə çodon ki, bə dıləton dəşəkəson ruşnə bıvındın. ³⁴Andomi çəən çəşe. İştı çəş xəş beədə, həmmə andomı ruşnədəy, çəş ki noxəş be, ıştı andom toykiədəy. ³⁵Dığğət bıkə ki, bətinədə bıə nur toyki nıbu! ³⁶Qirəm tı de nuri purişbu iyən toyki hiç qılə nışonən nıbu bətinədə, tı hejo nur səbəğandəş, çoknə ki vəşə ço ruşnə səğandeydə bəti».

Vay bəşmə holi!

(Mat.23:1-36)

³⁷İsa İştə sıxani sə kardeədə qıləy fərisey dəvət kardışe Əv bəştə kə bo xorək harde. İsa dəşe bə kə, nışte bə surfə. ³⁸Fərisey hədəyon mande vindeədə ki, İsa harde bənav nışıştışe ıştə daston. ³⁹Əmma Rəbbi votışe bəy: «İmha, şımə fəriseyon oxuri iyən ğabi bentoni təmiz kardeydəşon, intasi şımə dılətoni pure de çınığəti iyən bılxı. ⁴⁰Ha beağilon! Bəqəm həm bentoni, həməən dılətoni soxtəkəs i ni? ⁴¹Çok bəbe ki ıştə ğabon dılədə bıəyon sədəxə bıdən bə kosibon, bəvədə şımə har çiy təmiz bəbe!

⁴²*Vay bəşmə holi, ha fəriseyon! Şımə çe punə, sədəfələfi iyən co havzə dayəki^e doydəşon, əmma yodo bekardeyone ədolət iyən bə Xıdo mehibbət! Əmma de dayəki doy bə ivirə, həmçinin imoniyən yodo beməkən!

⁴³Vay bəşmə holi, ha fəriseyon! Bəşmə xoş omeydə sinaqoqonədə pensədə nıştey iyən məydononədə səlom səy.

⁴⁴Vay bəşmə holi! Şımə besinəsiğə ğəbi tisbirədəşon: odəmon şe-omə kardeydən çəvon səpe, hiç xəbəşonən beydəni çımiku».

⁴⁵Bəvədə Tovrati mıəllimon qıləyni etiroz kardışe bə İsa: «Ustod, Tı de ım sıxanon əməniyən exroc kardeydəş!» ⁴⁶İsa votışe: «Vay bəşmə holi, ha Tovrati mıəllimon! Şımə çe odəmon duşisə çəvon zu nıvışkiyə şələ noydəşon, əmma ıştə anqıştən jəydənişon bə ım şəlon!

***11:30** Yun.3:4

***11:31** 1Pod.10:1-13; 2Saln.9:1-12

***11:32** Yun.3:5

***11:33** Mat.5:15; Mark 4:21; Lukə 8:16

***11:42** Lev.27:30

^e**11:42** *Dayək* – bə məbədi doə bıə doyəne.

⁴⁷ Vay bəşmə holi! Şimə sərdobə ejeydəşon bo peyğəmbəron, əmma şimə dədə-bobon kıştəşone əvon! ⁴⁸ Şimə demiyən şoydəti kardeydon iyən ıştır dədə-bobo əməlon bəqəm kardeydon. Çumçiko əvon kıştışone peyğəmbəron, şimə isə sərdobə ejeydəşon boəvon. ⁴⁹ Əve çe Xıdo hikmət jıqo voteydə: “Az boəvon peyğəmbəron iyən həvariyon bəviğandem. Çəvonədə kali qılın bəkişten iyən rımuş bəkarden”.

⁵⁰ *Azən dınyo ofəyə rujiku jıqoşə həmə peyğəmbəron xuni xısusı çı nəsiliku bəstem.

⁵¹ Habili xunikuş qətə detobə çe ğırbonqo iyən məbədi miyonədə kıştə bıə Zəkəriyyə xuni. Bəle, voteydəm bəşmə, harçi əvəzi im nəsil bəste.

⁵² Vay bəşmə holi, ha Tovrati mıəllimon! Şimə zınəy kəybə haçəron qətəone ıştır dastədə, nə ıştır dəşeydəşon, nəən dəşe piyəkəson haşteydeşon».

⁵³ İsa çəyo beşəədə ruhani mıəllimon iyən fəriseyon de ğəzəbi oməyn çəy səpe, dəmandin vey məsəlon barədə parsəy Çəyku. ⁵⁴ Əvon firsət nəveydəbin ki, Deçəy qəvo beşə sıxani bıqətın Əy.

12

İsa bə odəmon çəşnavi kardeydə

(Mat.10:26-33)

¹ Bı vaxti anə vey odəm qırdə be ki, hastehast eqıniye odəmon dılədə. İsa sıftə Bəştə şoqırdon ovardışe: «İştəni çəş bıkən çe fəriseyon moyəku, yəne dıdimətiku! ² Har çiy ki, niyoniye oşko bəbe, har sırən məlum bəbe. ³ Şimə toykiədə votə har sıxan, rujəruşnədə məsə bəbe, şimə kədilonədə kardə pıçhapıç kəkumono elon kardə bəbe.

⁴ Voteydəm bəşmə: Çımı duston, mətarsən çə şəxsonku ki, əvon andomi kışte bəzinen, əmma çəyo həni hiçi karde əzınin. ⁵ Az bəvotem bəşmə, çikiku tarse lozime: bıtarsən Çəyku ki, çəy hestışe ixtiyor şiməni kışte bəpeştə şodə bə cəhənnım. Bəle, voteydəm bəşmə, bıtarsən Çəyku! ⁶ Məqər penc qılə kuməkijə bə dı siyo ğuruş həvateydenin? Əmma Xıdo yodo bekardeşni çəvon hiç qıləyni. ⁷ Hətto şimə sədə bıə muyonən aşmardə bıən. Mətarsən! Şimə vey ğıymətinişon səbınnıbə kuməkijonsə!

⁸ Az voteydəm bəşmə: harki Mını oşko ğəbul kardeydə insonon vədə, Bəşəri Zoən əy oşko ğəbul bəkardə çe Xıdo mələkon vədə. ⁹ Har şəxs ki Mını bə həşə bəjəne insonon vədə, çəy ıştırənən bə həşə jə bəbe çe Xıdo mələkon vədə. ¹⁰ Bə Bəşəri Zoə vəynə votə har kəs baxşə bəbe, əmma bə Mığəddəsə Rufi kufr votəkəs baxşə nıbəbe.

¹¹ Keyne ki şiməni bəvarden bə sinaqoqon, bə rəison iyən hikmdoron nav, norohat məbən ki, çoknə ıştırni mıdofıə kardənişon, yaanki çiç votənişon. ¹² Mığəddəsə Ruf bəvədə obəmute bəşmə, çiç votənişon».

Beğılə ərbobi məsəl

¹³ Qıləy odəmi izdihomi dıləo votışe bə İsa: «Ustod, bıvot bəçımı boə, bıdə baxş bıkə demı merisi!» ¹⁴ İsa jıqo cəvob doşe bəy: «Çımı dust, ki təyin kardəşe Mı şimə arədə hakim, yaan vəkil?» ¹⁵ Çəyo votışe bəvon: «Diyəkən, ıştırni çəş bıkən har cure

* **11:50-51** Ofə.4:8; 2Saln.24:20-21

taməkorətiku, çumçiko odəmi umr band ni bəçəy tənxo boləti».

¹⁶ İsa jıqo qıləy məsəl vardişe boəvon: «Qıləy ərbobi zəmini veyə məhsul doşe. ¹⁷ Əv jıqo şınəy ıştə dilədə: “Bə kovrə qırdə bıkəm məhsuli? Çiç bıkəm az?” ¹⁸ Bəvədə əy votışe: “İmha, az jıqo bəkam: ıştə ambon dəbərijnem, həniyən yolə ambon ebəjem, həmə taxılı iyən ıştə mandə tənxo əyo qırdə bəkam, ¹⁹ çəyo bəvotem bəştə: ha çımı con, çandə soron qırdə kardə kifoyət gədər tənxo. Esə istirohat bıkə, bəhə-peşom, kef bıkə”. ²⁰ Əmma Xıdo votışe bəy: “Ha beağılə odəm! Hejo ımşanqo ıştı conı bəsten. Boki bəmande ıştı hozıkardəyon?” ²¹ Boştə tənxo qırdə kardəkəson iyən Xıdo vədə ərbob nıbəkəson oxoy jıqo bəbe».

Norohat məbən.

²² Çəyo İsa jıqo votışe Bəştə şoqirdon: «Bı səbəb voteydəm bəşmə: norohat məbən boştə coniro ki, “Çiç bahardemon?” iyən boştə andomiro ki, “Çiç tanbəkardemon?” ²³ Oxo con vocibe hardihəşisə, andomən vocibe libosisə. ²⁴ Diyəkən bə kəjəlon: əvon nə kaştəydən, nəən dıveydən, çəvon nişone nə ambo, nə kırıj, əmma Xıdo ruzi rosneydə boəvon. Şımə həniyən vey gıymətinişon pərəndonsə! ²⁵ Şıməhon kom qıləyni de gəygu kəşe ıştə umri hiç nıbo i ləz dıroz karde bəzıne? ²⁶ Madəm ki şımə jıqo qıləy qədə məsələ ehdəo ome zıneydənişon, boçi bo mandə çiyon norohat beydəşon? ²⁷ *Bunən zənboğon çoknə pərəseydən: əvon nə zəhmət kəşeydən, nəən rıştəydən. Əmma voteydəm bəşmə, hətto Suleyman deştə anə cəh-cəloli bənə çəvon hiç qıləyni tankardeydənıbe. ²⁸ Ha kam imonsoybon, Xıdo jıqo tankardovneydəbu ımruj hest bıə maştə kiyədə sutə bıə daştı aləfi, şıməni tankardovniye həniyən yağın ni?! ²⁹ Əve şımə norohat məbən çiç bahardeyon, çiç pebəşomeyon. ³⁰ Çumçiko dınyoədə bıə bıtərəston həmməy nəveydən bımon. Oxo şımə Pıə zıneydə ki, bəşmə çiç lozime. ³¹ Əve şımə bınəvən bo Xıdo Podşoəti, bəvədə imonən əlovə doə bəben bəşmə.

³² Mətars, ha qədə qələ! Pıə lutf kardışe ki, Podşoəti bıdə bəşmə. ³³ Bəhvətən ıştə əmloki, dast bıqətən bə kosıbon. Hozı bıkən boştə osmononədə nıdırıyə pulətumon, gət nıbə tənxo. Dızdi dast ərəsni bəvrəy, mırıt əhəni əy. ³⁴ De jıqo, şımə tənxo konco bıbo, şımə dilən əyo bəbe».

Har vaxt hozı bıbən

(Mat.10:34-36; 24:42-51; Mark 13:32-36)

³⁵ *«Bıdə dəbastə bıbun şımə kışti iyən bıvəşın şımə çoon. ³⁶ Bənə bə odəmon ki, ıştə əğə vəyəo oqarde bə çəşe, əv omeədə kəybə kuyencən, əlbəhol okə boəy.

³⁷ Baxtəvərin ə xıdmətkoron ki, əğə bə kə omeədə oğə bəvinde əvoni. Rosti voteydəm bəşmə, əv ıştən dəbəbaste ıştə kışti, bənşənde əvoni bə surfə, xıdmət bəka bəvon.

³⁸ Baxtəvərin əvon, qırəm əğə şəvi i nimədə, yaan rujoboni bə kə omeədə oğə bıvindo əvoni.

*12:27 1Pod.10:4-7; 2Saln.9:3-6

*12:35-36 Mat.25:1-13

³⁹ Zıneydəşon, ehanə kəsoybi zınəşbəy dızd keynə bome, əv imkon nədəy ki, dızd dəbırı çəy kəy. ⁴⁰ Şımənən hozı bımandən, çumçiko Bəşəri Zoə şımə çəş nıkardə saatədə bome».

⁴¹ Peteri votışe: «Ya Rəbb, Tı im məsəli əncəx boəmə voteydəş, ya bo har kəsi?»

⁴² İsa jıqo votışe: «Şımə bənə bə ağılmandə idorəəkə bıbən ki, əğə ıştə həmə xıdmətkoron səpe təyin kardəşe əv, asbardəşe bəy vaxti-vaxtədə çəvon xorəki bıdə.

⁴³ Baxtəvərə ə xıdmətkor ki, əğə omeədə, koy səpe bəvinde əy. ⁴⁴ Bəşmə həğigəti voteydəm, əv ıştə cəmi əmloki idorə karde basbarde bəy. ⁴⁵ Ehanə xıdmətkor fikir bıko ki: “Çımı əğə bə di dəbəqine”, çəyoən dəmando bo xıdmətkoron iyən kənizon kuye, ıştə hardıhəşədə bıbo iyən sərxoşəti bıko, ⁴⁶ çə xıdmətkori əğə çəy hiç çəş nıkardə qıləy rujədə, çəy hiç nıznə saatədə bome, qonə cəzo bədo iyən de bebəfon i bəqəte əy.

⁴⁷ Ə xıdmətkor ki ıştə əğə piyəy zıneydə iyən hozı ni, yaan bə vırə rosneydəni çəy piyəy, əy vey bəkuyen. ⁴⁸ Əmma xıdmətkor zıneydəni bo, bə tənbe loyiğ qıləy ko qəteydəbu, bəvədə əy kam bəkuyen. Bəki vey doə bıə, çəyku vey tələb bəkan, bəki vey etibo kardə bıə, çəyku anə vey tələb kardə bəbe.

⁴⁹ Az oməm otəş vardəme bə dınyo, əve piyeydəme ki, əv həni pevəş! ⁵⁰ *Qıləy vəftiz heste ki, bəpe əy dəvardım iyən tosə əv bə vırə rəsey çanə əzob kəşeydəm!

⁵¹ Şımə jıqo fikir kardeydəşon ki, Az oməm dınyoədə sulhi bərgəror bıkəm? Ne, bəşmə voteydəm! Sulh ne, co kardeyro oməm! ⁵² Çımı bəpeştə, qirəm penc kəs hestebu kədə, əvon co bəben: çəvon se kəs bəşe bə dı kəsi vəynə, ə dıkəsən bə se kəsi vəynə.

⁵³ Pıə bəbe bə zoə vəynə,
zoən bə pıə vəynə,
moə bə kinə vəynə,
kinən bə moə vəynə,
həsı bə vəyu vəynə,
vəyuən bə həsı vəynə».

Zəmoni əloməton zıney

(Mat.16:2-3)

⁵⁴ İsa jıqo votışe bə cəmati: «Şımə vindeədə ki, avə rost beydə həşieşəo, əlbəhol voteydəşon: “Voş bəvoye”, jəqoən beydə. ⁵⁵ Cənubo vavaz qıneədə, şımə voteydəşon: “Qam bəbe”, jəqoən beydə. ⁵⁶ Dıdimon! Zəmini iyən osmoni çiyemoni mıyyəyən karde zıneydəşon, əmma kon vaxti dame sərəse zıneydənişon?

⁵⁷ Boçi şımə ıştən mıyyəyən karde zıneydənişon ki, çiç həniyəyən roste? ⁵⁸ *Keynə de iddokori bə ico bə məhkəmə şeydəş, roədə rozi bıbi deəy. Jəqo nıkoş əv tını bə hakimi huzur bəbarde, hakim tını bə dustəğboni təhvıl bədo, əvən tını bə zindon şobədo.

⁵⁹ Voteydəm bəti, detobə oxonə kopuqi nıdoş, çəyo benibəşeş».

*12:50 Mark 10:38

*12:58-59 Mat.5:25-26

13

Tobə bıkan

¹ Bı vaxti kali kəson oməyn çe İsa tonu, xəbə vardışone ki, Qalileyəvijon ğırbon obırnıyə vaxti Pilati kıştəşe əvon, çəvon xunıən umjən kardəşe bə ğırboni xuni. ² İsa votışe bəvon: «Şımə jıqo şıneydəşon ki, madəm bəçəvon sə ın ko oməy, ım Qalileyəvijon vey qınokorbin mandə Qalileyəvijon həmməysə? ³ Ne, voteydəm bəşmə! Qırəm tobə nıkon, şımənən həmməy bənə bəvon məhv bəbeşon! ⁴ Yaanki Siloamədə ğullə eqınıyə həjdə kəsi səpe, kıştışe əvon. Jıqo zıneydəşon əvon vey qınokorbin Yerusəlimədə jiyə odəmon həmməysə? ⁵ Ne, voteydəm bəşmə! Fəğət tobə nıkon, şımənən həmməy bənə bəvon məhv bəbeşon!»

Həniyən qıləy mıhlət

(*Mat.21:18-19; Mark 11:12-14*)

⁶ İsa jıqo qıləy məsəl vardışe: «Qıləy odəmi ıştə boğədə inciye do kaştəşbe. Əv oməy, dəmande doədə bo mivə nəve, əmma pəydo nıkardışe. ⁷ Bəvədə əy votışe bə boğboni: “İmha, se sore hejo omeydəm iyo, hejoən nəveydəm ki, qıləy mivə bıçınım, əmma pəydo nıkardıme. Bıbir ın doy! Boçi əv hədər-hədəri vırə qəteydə?” ⁸ Boğboni isə cəvob doşe: “Əğə, bıdə əv i sorən bımandı. Az çəy bıni pəbərıtem, çəy qırdo pəyn ebəkam. ⁹ Omə sori mivə bıdo vey çok, qırəm nıdo, bəvədə bıbırniş”».

Şanbə ruji şifo doy bəbebu?

¹⁰ Qıləy Şanbə ruji İsa sinaqoqon qıləyniədə təlim omuteydəbe. ¹¹ Əyo qıləy jen həjdə sorbe ki, bə noxəşi rufi mıbtəlo bıbə. Çəy peşt dığat bıbə iyən əv hiç rostbe zıneydənıbe. ¹² İsa ım jeni vindeədə sədo kardışe, votışe: «Ha jen, tı çı noxəşiku perəxəyş». ¹³ İsa noşe ıştə daston çəy səpe, əv əlbəhol rostbe, həmd-səno kardışe bə Xıdo. ¹⁴ *Əmma sinaqoqi rəis rozi nımande, boçi İsa Şanbə ruji şifo doşe, əy votışe bə izdihomi: «Şəş ruj ko karde bəbe. Bı rujonədə boən bo şifo səy, Şanbə ruji ne». ¹⁵ Rəbbi isə jıqo cəvob doşe bəy: «Ha dıdimon! Bəqəm şıməhon har qıləyni Şanbə ruji ıştə neqo, yaan həy nıxtə okardeydəni, bo ov doy bardeydəni? ¹⁶ Im İbrahimi kinəy, Şəytoni həjdə sore dəbastəşbe əv! Boçi Şanbə ruji çəy pobandon okarde əbını?» ¹⁷ İsa əleyhdoron xəcolət kəşəşone Çəy sıxanonku, əmma həmə izdihom şo be Bəçəy nişo doə izzətınə koon.

Xərdolə tumi iyən həmyozi məsəl

(*Mat.13:31-33; Mark 4:30-32*)

¹⁸ Peşo İsa votışe: «Xıdo Podşoəti bə çiçi oxşeydə? Əy bə çiçi oxşə bıkəm? ¹⁹ Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy odəmi peşandışe xərdoli tum ıştə boğədə, tum perəsəy doy to be, pərəndonən lonə qətışone çəy xıçonsə».

²⁰ İjənən İsa jıqo votışe: «Xıdo Podşoəti bə çiçi oxşeydə? ²¹ Əv bimi oxşeydə: qıləy

*13:14 Beşe.20:9-10; Ğanun.5:13-14

jeni peqətişə kamişə həmyoz, umjən kardışə əv bə se kisə^f ordə, həmi petirşiyəy».

Tanqə bə

(*Mat.7:13-14,21-23*)

²² İsa şəhron iyən diyon səkuyeydəbe iyən odəmon omuteydəbe. Əv səbəro bəbe bə Yerusəlim. ²³ Qıləy odəm parsəy Çəyku: «Ya Rəbb, xilos bəkəson kam bəben?» İsa votışə bə əyo bəkəson: ²⁴ «Dastroçə bəbən bo tanqə bəo dəvarde, çumçiko bəşmə voteydəm: vey odəmon bəpiyeşone dəvardın, əmma dəvarde əzının. ²⁵ Kəsoyb ki əşte səpo, dəbastışə kəybə, şimə bəmandeşon daştədə, bəkuyeşon kəybə, bəvotəşon: “Çəmə əğə kəybə okə boəmə!” Əmma əv isə bəvotə bəşmə: “Az zıneydənim şimə çikonco oməşon”. ²⁶ Bəvədə şimə jıqo bəvotəşon: “Əmə hardımone iyən peşoməmonə ıştı navədə. Tı çəmə kuçonədə odəmon omuteydəbiş”. ²⁷ *Əmma əv jıqo bəvotə bəşmə: “Az zıneydənim, şimə çikonco oməşon. Ha şimə, həmə nohəxəti kardəkəson, diyəro bımandən Çımıku!” ²⁸ *Şimə vindeədə ki İbrahim, İsağ, Yağub iyən peyğəmbəron həmməy Xıdo Podşoətiədən, şimə isə çəyo bə kəno tojniyə bəşon, bəvədə şimə bəbəməşon, dandonəciriskə bəkəşon! ²⁹ Odəmon bomen şərgə iyən gərbo, şimalo, cənubo, Xıdo Podşoətiədə bənışten bə surfə. ³⁰ *İmha, jıqo oxonəni bə odəmon hestin ki, iminəni bəben, iminəniyon esə boy oxonəni bəben».

İsa bo Yerusəlimi gəhər kəşeydə

(*Mat.23:37-39*)

³¹ Həmonə vaxti kali fəriseyon nez oməyn votışone bə İsa: «Beşi bışı çıyo, Hirodi piyeydəşe Tını bıkıştı!»

³² İsa votışə bəvon: «Bışən bivotən bə ə rivosi, “İmha, Az ımruj iyən maştə cınon bətojnem bə cəmati şifo bədom iyən seminə ruji İştə koy sə bəkam”. ³³ Har holədə Az ımrujən, maştən, paşoən şəninim Deştə roy, çumçiko peyğəmbəri gərəyz Yerusəlimi co qıləy vırədə kışte əzının!

³⁴ Yerusəlim, Yerusəlim! Peyğəmbəron kıştə iyən vıgandə bəkəson sığbəse kardə şəhr! Çandə kərə Az piyəme qırdə bıkəm ıştı fərzəndon, çoknə kolokəkaq qırdə kardeydə ıştə kijon bəştə pəri ji, əmma şimə nıpiyone! ³⁵ * İmha, şimə kə besəyvon mandə! Voteydəm bəşmə, şimə nıbəvindeşon Mını, ta ki şimə nıvotoşon:

“Xəy-dıvoynə de Rəbbi nomi oməkəs!”»

14

Şanbə ruji bo şifo doy icozə heste, ya ne?

^f**13:21** Kisə – yunan mətinədə *1 saton 13,5 litr.*

***13:27** Zəb.6:8

***13:28-29** Mat.8:11-12; 22:13; 25:30

***13:30** Mat.19:30; 20:16; Mark 10:31

***13:35** Zəb.118:26; Yer.12:7; 22:5; 26:6

¹ İ kərə Şanbə ruji İsa bo nun harde oməbe bə qıləy rəhbərə fərisey kə. Həmmə de dıǵǵəti edyəsəbin Bəy. ² Deəy vəbəvə andomədəş ov qırdə bıə qıləy noxəşinə odəm mandəbe. ³ İsa ovardışe bə Tovrati mıəllimon iyən fəriseyon de jıqo qıləy parsi: «Şanbə ruji bo şifo doy icozə heste, ya ne?» ⁴ Əvon damə beydənıbin. İsa de dasti pexəviyəy bə odəmi, şifo doşe bəy, dəro kardışe. ⁵ İsa votışe bəvon: «Qirəm şıməhon qıləyni zoə, yaanki neqo Şanbə ruji eqıno bə çol, bəqəm əlbəhol əy benibəkardəşon?» ⁶ Əvon bimi hiç cəvob doy nıznəşone.

Həliməti barədə

(Mat.22:1-10)

⁷ *İsa çəş noydəbe ki, ğonəğon çoknə vijneydən pensədə bıə vıron, əve jıqo qıləy məsəl vardışe boəvon: ⁸ «Qirəm dəvət kardəşonbu tı bə qıləy vəyə, həmməysə pensədə mənışt, ğasbu kəsoybi ıstısən qıləy hurmətinə ğonəğ hestışe. ⁹ Şıməni dəvət kardə kəsoy bome, bəvotə bəti: “In vıray bıdə bəy”. Bəvədə tı xəcolət bəkəşəş lap jinə sədə bənışteş. ¹⁰ Bərəks, dəvət kardəşonbu tı, bışı jinə sədə bınışt, tını dəvət kardəkəs, bəvotə bəti: “Çımı dust, boy pensədə bınışt!” Bəvədə tı ğonəğon tonə hurmətin bəbeş. ¹¹ *Ki ıstəni bə pe bıqəto, bə ji qətə bəbe iyən ki ıstəni bə ji bıqəto, bə pe qətə bəbe».

¹² İsa votışe bə Əy dəvət kardəkəsi: «Keynə tı çəştə, yaan şanqonə ğonəğəti bıdoş, dəvət məkə nə ıstə duston, nə boon, nə ov-avlodi, nə ərbobə hamsiyon ki, əvonən peşo tını dəvət bəkan, bədon ıstı əvəzi. ¹³ Əmma ğonəğəti doədə, kosibon, şıkəston, çoləxon iyən kuyə odəmon dəvət bıkə. ¹⁴ Bəvədə tı baxtəvər bəbeş, çumçıko əvon ıstı əvəzi doy əzımın, salehon bəyji beədə bəti əvəz doə bəbe».

¹⁵ Deəy nıştəkəsonədə qıləyni imi məsencən votışe bə İsa: «Baxtəvər ə şəxsə ki, Xıdo Podşoətiədə nun baharde!» ¹⁶ Əmma İsa votışe bəy: «İ kəsi təşkil kardışe yolə ziyofət, dəvət kardışe vey odəm. ¹⁷ Ziyofəti vaxt rəseədə əy vıǵandışe ıstə nokə ki, bıvotı bə dəvət bıəkəson: “Boən, harçi hozıye”. ¹⁸ Əmma həmməy dəmandın i voədə bo manə varde. İminə kəsi votışe bəy: “Qıləy məzə hıriyəme, bəpe bışum diyə bıkəm bəy. Xahiş kardəm mını bıbaxş”. ¹⁹ Dımınə kəsi votışe: “Az penc qit neqo hıriyəme, əvoni osə kardənim. Xahiş kardəm mını bıbaxş”. ²⁰ Seminə kəsi votışe: “Az tojə kəxıvand bıəm, əve əzımın ome”. ²¹ Nokə oqarde, rosnişe çəvon sıxanon bəştə əğə. Bəvədə əğə ğəzəbnok be əmr kardışe bəştə nokə: “Rəyrə bışı bə şəhr, eqın bə kuçon iyən sıvon, kosibon, şıkəston, kuyon iyən çoləxon biyə iyo”. ²² Nokə oməy votışe bəy: “Əğə, ıstı əmr bə vıərə rosniyə be, hələ təyə vıronən mandən”. ²³ Əğə votışe bə nokə: “Bışı bınev kuçon iyən rədon, odəmon həmməy bə zıvon bıqət, bıdə bon çımı kə pur bıbu! ²⁴ Voteydəm bəşmə, sıftədə dəvət bıəkəson hiç qıləyni nıbəçəşən çımı ziyofətədə!”»

Çe İsa şoqird bey boho

*14:7-10 Sul.25:6-7

*14:11 Mat.23:12; Lukə 18:14

(Mat.10:37-38)

²⁵ Yolə izdihom şeydəbe de İsa bə ico. Əv odyəsəy votışe bəvon: ²⁶ «Çımı tonu omə, Mini ıştə pıəsə, moəsə, jənısə, əğılonsə, boonsə, hovonsə, həməñ ıştə jimonısə vey nıpiyəkəs Çımı şoqird be əzını. ²⁷ * İştə çomexi penıqətə Çımı dumo oməkəs, Çımı şoqird be əzını.

²⁸ Qirəm şıməhon qıləyni qıləy ğullə eje piyeydəşbo, bəqəm əv sıftəku hisob nıbəkarde ıştə xarci, vəs bəkarde boçəy sə karde, ya ne? ²⁹ Jəqo nıbo, bınəçə ekardə həmon şəxs bə sə jəy əzını ə koy. İmi vindəkəson pebəsiren bəy, ³⁰ bəvoten: “İmha, ım odəm dəmande bo dute, əmma sə karde nıznəşe!”

³¹ Jəqoən bə co podşo vəynə bə canq şeyro beşə podşo sıftə nıştənine, çok-çoki no-peqət kardənine ki, əv deştə da həzo ləşğəri, dave karde bəzine de vist həzo sərboziş bıə podşo ləşğəri, ya ne? ³² Madəm ki əzını, əve bəvığande ıştə daynon, çanə ə qılə podşo hələ diyəroye, əjo bəkarde ki, sulh dəbastın. ³³ Jıqoən, şıməhon har qıləyni ıştə heste-niku dast nıkəşo, Çımı şoqird be əzını.

³⁴ *Nemek çokə çıye. Əmma qirəm nemek həni su nıbo, bəvədə de çıçı təm doy bəbe bəy? ³⁵ Bəvədə əv, nə bə zəmini vəc bome, nəən bo pəyni. Əy şobədon bə kəno! Çiki hestişe quş bo məse, bıdə bıməsı!»

15

Qin bıə pəsi məsəl

(Mat.18:12-14)

¹ *Doyənəqırdəkon həmməy iyən kali qınokoron nez oməyn bə İsa ki, quş bıdəñ Bəy. ² Fəriseyon iyən ruhani mıəllimon norozibin iyən votışone: «İm odəm qınokoron ğəbul kardeydə iyən deyəvon hardıhəş kardeydə!»

³ Bəvədə İsa qıləy məsəl vardışe boəvon: ⁴ «Fərz bıkəmon ki, şıməhon i kəsi sa sə pəs hestişe, qin kardəşe çəvonədə qıləyni. Bəqəm əv onıbəqəte mandə nəve nəv sə pəsi daştədə, əşeni bo nəve qin bıə pəsi, detobə çəy pəydo karde? ⁵ Pəydo kardeədə şo bəbe, bəno əy ıştə duşısə. ⁶ Bə kə omencən sədo bəkarde ıştə duston iyən hamsiyon, bəvotə bəvon: “Şoyvo bıkən demı bə ico: az pəydo kardıme ıştə qin bıə pəs!” ⁷ İmi voteydəm bəşmə, jəqoən bo iqlə tobə kardə qınokori yolə şoyşotkomə bəbe osmonədə, nekniki bə tobə ehtiyoci nıbə nəve nəv kəs salehiro».

Qin bıə puli məsəl

⁸ «Yaanki qıləy jeni bıboşe da dirhəm,^g qin bıko çəy i dirhəmi. Bəqəm əv çoy nıbəvoşne, dənıbərite ıştə kəy, de ciddi-cəhdi nıbənəve boştə puli, detobə bə vaxti ki, əy pəydo bəkarde? ⁹ Pəydo karde bəpeştə sədo bəka ıştə hovəliyon iyən hamsiyon,

* **14:27** Mat.16:24; Mark 8:34; Lukə 9:23

* **14:34-35** Mat.5:13; Mark 9:50

* **15:1-2**Lukə 5:29-30

^g**15:8** *İ dirhəm* – çe koəkə i rujnə mıjdi.

bəvotə: “Şoyvo bıkən demı bə ico: pəydo kardıme ıştə qın bıə pul”.¹⁰ Jəqoən voteydəm bəşmə, Xıdo mələkon şoyvo bəkarden bo iqlə tobə kardə qınokori».

Qın bıə zoə məsəl

¹¹ İsa votışe imən: «Qıləy odəmi dıqlə zoə hestışbe. ¹² Rukə qılə votışe bəştə pıə: “Pıə, ıştə əmləkədə bəmı rəsə hissə bıdə bəmı”. Pıən baxş kardışe ıştə əmlək zoon arədə.

¹³ Ənəhoy dənıvarde rukə zoə qırdə kardışe ıştə həmə əmlək, şe bə qıləy diyəroə məmləkət. Əyo beəxloğə jimon dəvonışe, xarc kardışe ıştə heste-bıəy. ¹⁴ Həmməy xarc karde bəpeştə bə məmləkətdə yolə vəşyənı eqınıye, əv bə peyəçınə ruj eqınıye. ¹⁵ Əv şe, qıləy çəvırəyjə odəmi tonə bə ko dəşe, əyən vığandışe əv ıştə məzədə bo xuq çovniye. ¹⁶ Zoə orzu kardeydəbe ki, hiç nıbo si bıkə ıştəni bə xuqon doə bıə de xol-xıçə luy, əmma hiç kəs hiç doydənıbe bəy.

¹⁷ Bəvədə zoə ağıl oməy bəçəy sə votışe: “Çımı pıə çandə kəs koəkə hestışe, çəvon həmməy bolə hardemon hestışone, əmma az vəşi mardeydəm iyo! ¹⁸ Bəştəm obəqardem ıştə pıə tonə, bəvotem bəy: «Çımı pıə, az bə Osmoni iyən bəştı vəynə qıno kardəme. ¹⁹ Az həni bəti zoə beyro loyiğ nim, jıqo gəbul bıkə ki, azən ıştı koəkon qıləynim”». ²⁰ Zoə əşte şe ıştə pıə tonə. Əv hələ diyəroədəbe, çəy pıə vındışe, bəbolış oməy boştə zoə. Pıə vite, ıştə daston eğandışe bəştə zoə qiy, maçə kardışe bəy. ²¹ Zoə votışe bəy: “Pıə, az bə Osmoni iyən bəştı vəynə qıno kardəme. Az həni bəti zoə beyro loyiğ nim”». ²² Əmma pıə votışe bə nokon: “Rəyrə biyən ən çokə libosi, tanbıkən bəy. Anqışteyən pəvonən bəçəy anqıştə, şım po bıkən bəçəy lınqon. ²³ Biyən obırnən qıləy kokə pəynə. Bəhəmon iyən şoyvo bıkəmon. ²⁴ Çumçiko çımı im zoə mardəbe, sənibəton bəyji be, qın bıəbe, pəydo be”. Əvon dəmandin bo şoyşotkomə karde.

²⁵ Bı vaxti yolə zoə məzədəbe. Əv oqardeədə bə kəy nez oməy, məsəşe musıği jəydən iyən raxs kardeydən, ²⁶ sədo kardışe nokon qıləyni, parsəy çəyku ki, çiç bıə əyo. ²⁷ Nokə votışe: “İştı boə oqardə. Əve ıştı pıə çəy səğ-səlomət oqarde səbəbo obırniyəşe kokə pəynə. ²⁸ Yolə zoə anə rıkno be ki, hiç nıpiyəşe dəşu bə kə. Bəvədə pıə beşe bəçəy nav, dəmande əy bə zıvon qəte”. ²⁹ Əmma əy cəvob doşe bəştə pıə: “İmha, az çandə soronin bənə guli bə kom botı, hiç vaxtən beşənım ıştı sıxano, əmma tı hiç vaxti qıləy bızəvəçən nıdoy bəmı ki, az deştə duston şotkomə bıkəm. ³⁰ İştı im zoə isə sərf kardəşe ıştı həmmə əmlək bə beəxloğə jenon. Əmma əv oqardeədə tı qıləy kokə pəynə obırniyə boəy!” ³¹ Pıə isə votışe bəy: “Çımı balə, tı hejo deminiş, çımı heste-ni ıştine. ³² Esə şo bey iyən şoyvo kardey lozime ki, ıştı im boə mardəbe, bəyji bıə, qın bıəbe, pəydo bıə!”»

16

Nohəxəti kardə idorəkə məsəl

¹ İsa Bəştə şoqirdon imoni voteydəbe: «Qıləy ərbobi idorəkə hestışbe, xəbə doşone bəy ki, idorəkə çəy əmləki isrof kardeydə. ² Əğə sədo kardışe əv, votışe: “İm çiçə az məseydəm ıştı barədə? Bıdə bəmı ıştə kardə idorəkəti hisoboti, tı həni idorə əkəniş”.

³ Bəvədə idorəkə votışe ıstən-bəştə: “Az çiç bəkam? Əğə məhrum kardeydə mini idorəkətiku. Zəmin kandey çımı dasto omeydəni, peyəçinəti kardeykuən xəcolət kəşeydəm. ⁴ Az sərəsəym, çiç kardənim! Bəpe jıqo bıkəm ki, mini idorəkətiku bekarde bəpeştə co kəson mini ğəbul bıkən bəştə kə”.

⁵ Əy sədo kardışe bəştə əğə ğarzxo bıkəson dumoyəndı. Parsəy iminə şəxsiku: “Tı çanə ğarzxoş bəçımı əğə?” ⁶ Əy cəvob doşe: “Sa qılə çəlləq zeytunə ruyən”. İdorəkə votışe bəy: “Peqət ıstə ğəbzı bınışt, rəyrə bınıvışt: pencə”. ⁷ Çəyo parsəy çə qıləyniku: “Bəs tı çanə ğarzxoş?” Əy votışe: “Sa quşə qandım”. İdorəkə votışe: “Peqət ıstə ğəbzı, bınıvışt: həştə”.

⁸ Əğə tarif kardışe ım nohəxəti kardə idorəkə bə fərosətinə ko karde qorə ki, əv sərəsəy çiç karde lozime. Bızınən ki, çı dınyo odəmon deştə hənzaton qıləy ko qəteədə nuri odəmonsə çokə fərosət nişo doydən.

⁹ Əve Az voteydəm bəşmə: çı dınyo nohəxə tənxoədə boştə dust qəteyro oko bıdən ki, peşo tənxo sə beədə əvon şıməni ıstə zolə məskənonədə ğəbul bıkən.

¹⁰ Ki etiboyne qədə koədə, əv yolə koədən etiboyne. Ki lap qıləy qədə koədə nohəxebo, yolə koədən nohəxe. ¹¹ Demiyən qirəm bəşmə etibo kardey nıbəbebu çı dınyo nohəxə tənxo, əsil tənxo ki etibo bəkardə bəşmə? ¹² Qirəm bəşmə etibo kardey nıbəbebu co kəsi əmonəti, bəşmə ıstəni rəsəninə əmonəti ki bədo bəşmə?

Kali həğigəton

¹³ *Hiç qılə xıdmətkor bə dıqlə əğə xıdmət karde əzını. Əv bəçəvon qıləyni nıfrət bəka, ə qıləynisə bəpiyeşe, bə qıləyni bəfomand bəbe, bə qıləyni isə xor diyə bəka. Şımənən əzınışon xıdmət karde həm bə Xıdo, həmən bə tənxo!»

¹⁴ Pulqirə fərisəyon ımoni həmməy məsəşone, dəmandın bə İsa pesirey. ¹⁵ İsa votışe bəvon: «Odəmon çəşədə şımə əməlisaleh be bəzıneşon, əmma Xıdo zıneydə şımə dilon. Odəmon çəşədə ğıymətin bıə çiy Xıdo çəşədə oləyze.

¹⁶ *Tovrat iyən Peyğəmbəron Kitobon tosə Yəhya omebe. Çə vaxtiku jıqoşə Xıdo Podşoəti bəyon kardə beydə, har kəs cəhd kardeydə ki, dəşu əyo. ¹⁷ *Əmma zəmini iyən osmoni ni bey həniyən hostone Tovratı qıləy noxtə qın beysə.

¹⁸ * ıstə jeni bekarde iyən co jen sə har kəs zino kardeydə. De beşə jeni kəxıvand bıkəsən zino kardeydə.

Ərbobi iyən Lazari məsəl

¹⁹ Qıləy ərbob hestbe, əv tənıkə kəton iyən tınd sıə ranqədə olət tankardeydəbe, çəy jimonən har ruj cəh-cəloli dılədə de kefi dəvardeydəbe. ²⁰ Lazar nomədə qıləy peyəçın olxortınıyə bıəbe çı ərbobi bəleti vədə. Əv yarə-potə dılədəbe. ²¹ Orzu kardeydəbe ki, ıstə ləvə si bıkə de ərbobi surfə vişmandon. Kuçə sıponən omeydəbin lışteydəbin çəy

* **16:13** Mat.6:24

* **16:16** Mat.11:12-13

* **16:17** Mat.5:18

* **16:18** Mat.5:32; 19:19; Mark 10:11-12; 1Kor.7:10-11

yaron.

²² İ ruj ə peyəçin marde, mələkon bardışone əv İbrahimi tonu. Ərbobən marde, dəkandışone əv. ²³ Əy mardon məskənədə, dəhşətinə əzob-əzyəti dilədə okardışe ıştə çəşon, vındışe diyəroədə İbrahim, Lazarən çəy tonu. ²⁴ Ərbob ozik oməy: “Ha çəmə pıə İbrahim! Rəhm bıkə bəmı, bıvığand Lazari, bıdə ıştə anqıştə tıki dəxısnı ovədə, sərın bıkə çımı zıvoni. Az bı otəşi dilədə əzob kəşeydəm!” ²⁵ Əmma İbrahimi votışe: “Çımı balə, bə yod biyə, tı ıştə jimonədə həmə çokə çiyonı sə, Lazari isə yavə çiyon. Esə əy rohatış pəydo kardə iyo, əmma tı əzob kəşeydəş. ²⁶ Sıvoy ımiyən, nəhəngə rij noə bıə şımə iyən çəmə arədə: qirəm hətto kiysə ovaşte bıpiyoşe çıyo bəşmə tərəf, əzını karde. Çəyoən bəçəmə tərəf hiçki ovaşte əzını”.

²⁷ Ərbobi votışe: “Pıə, lovə kardeydəm bəti, bıvığand Lazari bəçımı pıə kə. ²⁸ Oxo çımı penc qılə boəm heste. Bıdə əv xəbədo bıkə əvoni ki, bı dəhşətinə vıre enıqının”. ²⁹ İbrahimi votışe: “Bəvonku Musa iyən Peyğəmbəron kəlonon hestin. Bıdə quş bıdən bəvon!” ³⁰ Ərbobi votışe: “Ne, çımı pıə İbrahim! Ehanə mardon qıləyni bo çəvon tonu, bəvədə əvon tobə bəkarden”. ³¹ Əmma İbrahimi votışe bəy: “Qirəm əvon bə Musa iyən Peyğəmbəron kəlonon quş doydəninbu, hətto mardonədə qıləy bəyji bibəon, bovə əkənin”».

17

Qıno, baxşey, imon iyən vəzifə

(*Mat.18:6-7; Mark 9:42*)

¹ İsa bə şoqirdon jıqo votışe: «İnsoni bə bevəcə ro okırniyə çiyon mıtıləğ bəben. Əmma vay bə odəmi holi ki, bımon bais bəbe! ² Çı rukonədə i kəsi bə bevəcə ro okırniyesə boəy çok əbi ki, bəçəy qiy qıləy dijdə osyo sığ ehaştın, şodən əy bə dıyo! ³ *Dığğətın bıbən! Qirəm ıştı boə qıno bıko, mızəmmət bıkə əy, ehanə tobə bıko, bıbaxş əy. ⁴ *Qirəm əv rujədə haft kərə bəştı vəynə qıno bıko, haft kərən oqardo bo ıştı tonu, bıvoto: “Tobə kardeydəm” tı bıbaxş əy».

⁵ *Həvariyon votışone bə Rəbbi: «Çəmə imoni ziyod bıkə!» ⁶ Rəbbi jıqo votışe: «Qirəm xərdolə tumi to şıməku imon bəbe, bəvədə şımə votəyonbəy bə tuyə doy: “Beşi deştə rəğ-rişə bə ico, bıkaşt ıştəni dıyoədə!” əv tabe əbi bəşmə.

⁷ Şıməhonədə ki bə qit kardə, yaanki pəson çovniyə ğuli məzəku oqardeyədə bəvotə: “Rəyrə bınişt bə surfə?” ⁸ Bərəks əv bəvotə bəy: “Hozı bıkə çımı xorəki, dəbast ıştə kışti, boy bımand çımı xıdmətədə, bıdə az bəhəm iyən peşomım, çəyo tı ıştən bahaş iyən pebəşomeş”. ⁹ Çəy əmron bə vıre rosneyədə əv səğbi bəvotə bə ğuli? ¹⁰ Şımənən bəşmə doə bıə həmmə əmron bə vıre rosneədə bıvotən: “Əmə dəqər nıbə ğulimon, kardımone ə ko ki, əy kardəninbimon”».

*17:3 Mat.18:15

*17:4 Mat.18:21-22

*17:5-6 Mat.17:20

Da qılə cuzamini şifo səy

¹¹ Bə Yerusəlim səbəro bıə İsa Samariyə iyən Qalileyə miyono dəvardəydəbe. ¹² İ kərə əv bə qıləy di varid beədə da kəs cuzaminə noxəşin beşin Bəçəy nav. Əvon diyəroəco mandin, ¹³ ozik oməyn: «İsa! Ustod! Rəhm bıkə bəmə!»

¹⁴ *İsa vindışe əvon, votışe: «Bışən ıştəni bə kahini nişo bıkən». Əvon ro şe-şe cuzamiku pok bin. ¹⁵ Çəvon qıləyni vindeədə ki, şifo səşe, de barzə sədo bə Xıdo həmd-səno karde-karde oqarde, ¹⁶ dəqiniye bə İsa po, təşəkkor kardışe Bəy. Diyə məkə ki, ım şəxs Samariyəvijbe. ¹⁷ Bəvədə İsa parsəy: «Bəqəm da kəs pok nıbin? Bəs kive əmandə nəv kəs? ¹⁸ Çəvon hiç qıləyni onıqarde ki, həmd-səno bıkə bə Xıdo, sıvoy ım açini?» ¹⁹ Əve İsa votışe bəy: «Bəşt bışi, ıştı imoni peroxnişe tı».

Xıdo Podşoəti keynə bome?

(Mat.24:23-28,37-41)

²⁰ Fəriseyon parsəyn İsaku: «Xıdo Podşoəti keynə bome?» İsa cəvob doşe bəvon: «Xıdo Podşoəti ome de çəşi vinde əbini. ²¹ *Hiçki vote əzini: “diyəkə, əv iyoy!” yaanki “əv əyoy!” Oxo Xıdo Podşoəti həni şımənədəy».

²² İsa jıqo votışe bə şoqirdon: «Rujon bəben, şımə orzu bəkaşon ki, Bəşəri Zoə rujon qıləyni bıvindən, əmma nıbəvindəşon. ²³ *Bəşmə bəvoten: “Əfa əyoy!” yaanki “İmha, iyoy!” Məşən, çəvon dumo eməqınən. ²⁴ Çoknə avəçəkə bəçəkə, ruşin bəka osmoni çı sə bə sə, Bəşəri Zoən ıştə oqardə rujədə jəqo bəbe! ²⁵ Əmma sıftə Əv vey zılləton kəşənine iyən esətnə nəsilə odəmon rədd kardəninin Əy.

²⁶ *Nuhi vaxtədə çoknə bıəbe, Bəşəri Zoə vaxtədən jəqo bəbe: ²⁷ *odəmon hardeydəbin, peşomeydəbin, kəxıvand beydəbin, bə şu şeydəbin, jıqonə detobə bə ruji ki, Nuh dəşe bə qəmi, çəyo ovbarz oməy, əvon həmməy məhv bin. ²⁸ *Jıqo be Luti vaxtədən: əvon hardışone, peşoməşone, həvatışone, hırışone, kaştışone, kə ejaşone, ²⁹ əmma Lut Sodomə tərq kardə ruji, otəş iyən qoqurd eməy bə zəmin, əvon həmməy məhv bin. ³⁰ Bəşəri Zoə zuhur kardə rujiyə jəqo bəbe!

³¹ *Həmonə ruji ki kəy bonisə bıbo, çəy əynunon kəy dilədə bıbon, bıdə boçəvon peqəte enıvo! Ki məzədə bıbo, onıqardı bə dumo! ³² *Bə yod biyə bə Luti jeni sə çıç oməy! ³³ *Ki boştə jimoni oqətey dastpoçə bıbo, qin bəkarde əy, ki Bəçımı xoto ıştə

***17:14** Lev.14:1-32

***17:21** Mat.24:23; Mark 13:21

***17:23-24** Mat.24:23,26-27; Mark 13:21

***17:26** Ofə.6:5-8

***17:26-27** Mat.24:37-39

***17:27** Ofə.7:6-24

***17:28-29** Ofə.18:20–19:25

***17:31** Mat.24:17-18; Mark 13:15-16

***17:32** Ofə.19:26

***17:33** Mat.10:39; 16:25; Mark 8:35; Lukə 9:24; Yəh.12:25

jimoni qin biko, əv niğo bədo əy. ³⁴* Bəşmə voteydəm, həmonə şəvi yonqoədə b1ə d1 kəsi qıləyni peqətə bəbe, ə qıləyni isə bəmande. ³⁵⁻³⁶ İvirədə qandım horə jenon qıləyni peqətə bəbe, ə qıləyni isə bəmande».

³⁷ Bəvədə şoqirdon parsəyn Çəyku: «Ya Rəbb, ım konco vağe bəbe?» İsa cəvob doşe bəvon: «Leş konco bibo, ğəcionən əyo qırdə bəben».

18

Həkəməti barədə məsəl

¹ İsa boştə şoqirdon qıləy məsəl vardışe ki, əvon çoknə hejo dıvo bıkən iyən rufo enıqının: ² «Qıləy hakim hestbe qıləy şəhrədə, əv nə Xıdoku tarseydəbe, nəən odəmonku dimiş dəjeydəbe. ³ Qıləyən vevə jen hestbe həmon şəhrədə, əv hejo şeydəbe çəy tonon, voteydəbe bəy: “Çımı həxi bıstən bəçımı vəynə beşəkəsiku”. ⁴ Əmma hakimi xəyli vaxt karde nıpiyəşe ım, peşo votışe ıstən-bəştə: “Hərçənd ki, az nə Xıdoku tarseydəm, nəən odəmonku dimim dəjeydə, ⁵ əmma bıdə çəy iddo həll bıkəm ki, həni nıvo, çımı zibəli nıbə”». ⁶ Rəbbi dəvom kardışe bəştə sıxani: «Məsəone ım beədolətinə hakimi çiç votışe? ⁷ Məqər Xıdo ıstə vijniyəkəson iyən şəv-ruj Çəyku imdod piyəkəson həxi mıdofıə əkəni? Xəyr, əvoni vey çəş nıbədo karde. ⁸ İmi voteydəm bəşmə, ənəhoy dənibəvarde çəvon həxi bəste. İntasi Bəşəri Zoə omeədə zəmini dimisə imon pəydo bəkardebu?»

Fərisey iyən doyəneqırdəəkə məsəl

⁹ Bəştə əməlisələhəti uspur b1ə, bə əmandəyon xor diyə kardə kəsonro İsa jıqo qıləy məsəl vardışe: ¹⁰ «Dıkəs bo ibodət karde oməy bə məbəd. Qıləyni fəriseybe, ə qıləyni doyəneqırdəəkə. ¹¹ Fərisey pəmande jıqo dıvo kardışe ıstən-bəştə: “Xıdo, şukur bibu Bəti ki, az bənə co odəmon kisibəvon, nohəx, zinokor, yaanki bənə b1 doyəneqırdəəkə nim. ¹² Az haftədə d1 kərə rujə qəteydəm, ıstə bə dast vardə əmləki həmməy dayəki doydəm”. ¹³ Doyəneqırdəəkə isə mandəbe diyəroədə, hiç bə osmoni edyəse zıneydənıbe, əncəx sinə jəy-jəy voteydəbe: “Xıdo, bəmi, b1 qınokori rəhm bıkə!” ¹⁴* Voteydəm bəşmə: fərisey ne, ə doyəneqırdəəkə bəroət səşe şe bəştə kə. Ki ıstəni bə pe bıqəto, bə ji qətə bəbe əv iyən ki ıstəni bə ji bıqəto, əv bə pe qətə bəbe».

Bənə əğili bıbən

(*Mat.19:13-15; Mark 10:13-16*)

¹⁵ Odəmon vardışone hırdənonən İsa tonon ki, bıdə Əv pəxəvi təğdis bıkə əvoni. Əmma şoqirdon imi vindəncən sə-sıxan kardışone bəvon. ¹⁶ İsa sədo kardışe əvon ıstə tonon, votışe: «Bıdə əğilon bon Çımı tonon, mane məbən bəvon. Çumçıko Xıdo Podşoəti b1 jıləvonon məxsuse. ¹⁷ Rosti voteydəm bəşmə, ki ğəbul nıko Xıdo Podşoəti bənə əğili, varid nıbəbe bəy».

*17:34-35 Mat.24:40-41

*18:14 Mat.23:12; Lukə 14:11

Sərvət, yaan Xıdo Podşoəti

(Mat.19:16-29; Mark 10:17-30)

¹⁸ Qıləy rəhbər parsəy İsaku: «Xəymandə Ustod, az çiç kardənim ki, zolə jimoni bə dast biyəm?» ¹⁹ İsa votışe bəy: «Boçi Bəmi xəymand voteydəş? Hiçki xəymand ni, xəymand iqlə Xıdo. ²⁰ Çəy əmrən zıneydəş: zino məkə, ğətl məkə, dızdi məkə, duyəvoje şoydəti məkə, bəştə pıə-moə hurmət bıkə». ²¹ Əy votışe: «Az cıvonətiku bimon həmməy əməl kardeydəm». ²² İsa imi məsencə votışe: «İştı iqlə çiy rəseydəni. Bəhvət ıştə hestı-ni baxş bıkə bə kosibon. Bəvədə ıştı xəzinə osmononədə bəbe. Çəyoən boy, eqın Çımı dumo». ²³ Əmma ə odəm imi məse bəpeştə xəyli ğəmçin be, çumçiko vey ərbobbe.

²⁴ İsa vindışe ki, əv vey ğəmçin be, votışe: «Bo ərbobə odəmon bə Xıdo Podşoəti dəşe çanə çətinə! ²⁵ Çe dəvə darzənəhıləo dəvarde hostone, ərbobə odəmi bə Xıdo Podşoəti dəşeyse». ²⁶ Bəy quş doəkəson parsəyn: «Jəqobu, bəs ki xılos bəbe?» ²⁷ İsa votışe: «Ə çiy ki bo odəmon ğeyri-mımkune, əv bo Xıdo mımkune».

²⁸ Bəvədə Peteri votışe: «İmha, əmə şodoəmonə ıştə hestı-ni, eqınıyəmon İştı dumo». ²⁹ İsa votışe bəvon: «Rosti voteydəm bəşmə, harki bə Xıdo Podşoəti xoto oqəto ıştə kəy, ya jeni, ya boon, ya valideynon, yaan əğılın, ³⁰ çəvonsə vey bəste bı dovrədə, vəomədə esə boy zolə jimoni bəste».

İsa Məsih İştə mardey iyən bəyji bey barədə seminə kərə xəbə doydə

(Mat.20:17-19; Mark 10:32-34)

³¹ İsa okırnişe bə kəno Donzə şoqird, votışe bəvon: «İmha, əmə bə Yerusəlim şeydəmon, əyo peyğəmbəron Bəşəri Zoə həxədə nıvıştəyon həmməy bə vırə bərəsen. ³² Əy bə bitpərəston dast bədon, bə ləğ bənon, təhğir bəkan, tu bəkan Bəy, ³³ de ğırmoci bəkuyen, çəyoən bəkiştən. Esə boy seminə ruji Əv bəyji bəbe». ³⁴ Əmma əvon hiçi sənırəsəyn çımiku. Çəy sıxanon məno niyoni mande boəvon, əve əvon sənırəsəyn ki, çiçi həxədə voteydə.

Kuə odəmi çəşon obeydən

(Mat.20:29-34; Mark 10:46-52)

³⁵ İsa ki nez oməy bə Yerixə, qıləy kuyə merd nıştəbe roy kəno, peyəçinəti kardeydəbe. ³⁶ Məseədə ki izdihom dəvardeydə çəy tonə, əv parsəy: «Çiç bıə əyo?» ³⁷ Bəy cəvob doşone ki, Nazaretijə İsa dəvardeydə çiyə. ³⁸ Əv dəmande bo zikkə jəy: «Ha Davudi Zoə İsa, rəhm bıkə bəmi!» ³⁹ Navədə şəkəson sə-sıxan kardışone ki, aşış bıbu əv, əmma əy həniyən vanqipuri zikkə jəşe: «Davudi Zoə, rəhm bıkə bəmi!» ⁴⁰ İsa mande, əmr kardışe ki, kuyə merdi biyən Çəy tonə. Kuyə merd nez omeədə İsa parsəy çəyku: ⁴¹ «Tı çiçi piyeydə, Az botı bıkəm?» Əy cəvob doşe: «Ya Rəbb, vindey piyeydəme!» ⁴² İsa votışe bəy: «Bıvind! İştı imoni peroxnişe tı». ⁴³ Kuyə merdi çəşon əlbəhol obin. Əy həmd-səno kardışe bə Xıdo, şe çe İsa dumo. İmi vində odəmon həmməy şukur kardışone bə Xıdo.

İsa de Zəkkay

¹ Bə Yerixə varid bə İsa dəvardəydəbe çağın. ² Zəkkay nomədə qıləyərbobə odəm hestbe əyo. Əv doyəneqırdəkon rəisbe. ³ Əv cəhd kardeydəbe ki bıvındı İsa kiye, əmma izdihomi səbəbo vınde zıneydənibe, çumçiko bolış nızımbe. ⁴ Bəvədə vite bənav, peşe bə tuyə do ki, bıvındı İsa. İsan çəyo dəvardəninbe.

⁵ İsa nez oməy bə həmon vırey, edyəsey bəpe, votışe: «Ha Zəkkay! Rəyrəbi, evo bəji! İmruj Az ıştı kədə mandəninim». ⁶ Əv tadibəsə evoey, de şoyvo ğəbul kardışe İsa. ⁷ İmi vınde izdihom dəmande bo noroziyəti karde, votışone: «Şe ğonəğ be bə qıləy qınokori!» ⁸ Zəkkay əşte votışe bə Rəbbi: «Ya Rəbb, sıxan doydəm: ıştə əmləki nımə bədom bə kosibon, çikiku de nohəxəti səmbe, çoğat obəqordınem bəy». ⁹ İsa votışe: «İmruj xılos oməy bı kə. Çumçiko əvən İbrahimi zoəy. ¹⁰ Oxo Bəşəri Zoə omə ki, qın bəkəson pəydo bıkə iyən xılos bıkə».

Əmonətə puli məsəl

(Mat.25:14-30)

¹¹ Əvon bı sıxanon quş doədə İsa vardişe qıləyən məsəl. Oxo Əv həni Yerusəlimi neziyədəbe, əve əvon qımon kardeydəbin ki, esə Xıdo Podşoəti həni lap ome-oməyədəy. ¹² İsa votışe: «Qıləy əsilzodə dəro qıniye bə qıləy diyəroə məmləkət ki, ıştəni podşo bıdə təsdiğ karde iyən oqardı bə dumo. ¹³ Əy sədo kardışe ıştə tonə da kəs xıdmətkor, doşe bəvon da minə^h pul, votışe: “Detobə çımı oqarde, imoni moyə bınən bə qıləy koy”. ¹⁴ Çəy həmvətənon zəhləşon şeydəbe çəy, əve əvon vığandışone daynə çəy dumoy sə ki, jıqo bıvotı: “Əmə piyeydəmonni im odəm boəmə podşoəti bıkə”.

¹⁵ Əv podşo təsdiğ kardə be, bə dumo oqardeədə doşe ıştə pul doə xıdmətkoron ıştə tonə sədo karde ki, bıdə bızını çəvon ğəzənc çanə bıə. ¹⁶ İminə xıdmətkor oməy votışe: “Çımı əğə, ıştı i minə da minə ğəzənc vardişe”. ¹⁷ Podşo votışe bəy: “Əhsən, tı çokə xıdmətkoriş. Madəm tı bı qədə koədə jıqo etiboyn beşiş, da qılə şəhri bəştı ixtiyor doydəm”. ¹⁸ Dıminə xıdmətkor oməy votışe: “Əğə, ıştı i minə penc minə ğəzənc vardişe”. ¹⁹ Podşo votışe bəy: “Tıniyən bə penc şəhri yol təyin kardeydəm”.

²⁰ Əmma seminə qılə oməy votışe: “Çımı əğə, biyə ıştə i minə. Az pepuştəmbe əv bə dastmoli, oqətəmbe, ²¹ çumçiko ıştıku tarseydəbim. Oxo tı berəhmə odəmiş: ıştə nınoəy peqətəydəş, ıştə nıkaştəy dıveydəş”. ²² Podşo votışe bəy: “Tı ıştən hande ıştə hıkm, ha bəfərosatə xıdmətkor! Tı zıneydəbiş ki, az berəhmim, ıştə nınoəy peqətəydəm, ıştə nıkaştəy dıveydəm. ²³ Jəqobe, bəs boçi çımı puli bə muamilə nınoy? Az oqarde bəpeştə de sələmi bıstənim əy!” ²⁴ Çəyo əmr kardışe bə ıştə tonə bəkəson: “Bıstənən çəyku i minə, bıdən bə da minəş bıə xıdmətkori”. ²⁵ Votışone bəy: “Əğə,

^h19:13 Mina – 100 dirhəme, 100 rujnə koy mijdibe.

çəy hestişe oxo da mina!”^{26*} Əy jıqo dəvom kardışe: “Əmma az voteydəm bəşmə: çiki hestişebu, həniyən doə bəbe bəy, çiki nişebu, çəy dastədə biyən çəyku sə bəbe.²⁷ Esən çımı deşmenon komqılın ki piyeydəşonnibe az çəvon podşo bıbum, əvoni biyən iyo, çımı çəşi vədə bıkıştən həmməy”».

Çe İsa bə Yerusəlim dəşey

(Mat.21:1-11; Mark 11:1-11; Yəh.12:12-19)

²⁸ İsa ın sıxanon vote bəpeştə dəmande navədə poye bə Yerusəlimi tərəf şe. ²⁹ Əvon bə Betanyə iyən Betfaqe, Zeytun nomədə biə bandi nez omeədə İsa vığandışe İştə dı kəs şoqird, ³⁰ votışe bəvon: «Bışən bə navədə biə di. Diy lap dəşəcoədə qıləy həkıtə bəvindeşon dəbastə vırədə, hələ hiçki penıştəni bəy. Okən çəy nıxtə, biyən iyo.

³¹ Qirəm bıparson şıməku: “Boçi okardeydəşon çəy nıxtə?” jıqo cəvob bıdən: “Əv bə Rəbbi qərəke”».

³² Əvon şın, vindışone har çiy Rəbbi votəy gəzinəye. ³³ Əvon həkıtə nıxtə okardeədə çəy soybon parsəyn çəvonku: «Boçi şımə okardeydəşon əy?» ³⁴ Əvon cəvob doşone: «Əv bə Rəbbi qərəke». ³⁵ Əvon vardışone həkıtə İsa tonə, noşone ıştə əbon həkıtə peştisə, nışandışone İsa çəy səpe. ³⁶ Əv şe-şe odəmon ıştə oləton oğandeydəbin roysə.

³⁷ Əv, Zeytun bandiku saru eşə bə odimə rəseədə, vey şoqird bəştə vində həmmə mecuzon qorə dəmandin şoyvo karde iyən bə Xıdo bo həmd-səno karde. ^{38*} Əvon voteydəbin:

«Xəy-dıvoyn bıbu
De Rəbbi nomi omə Podşo!
Osmonədə sulh,
Osmoni ərşədə izzət bıbu».

³⁹ Kali fəriseyon izdihomi dıləo votışone Bəy: «Ustod, gədəğən bıkə Bəştə şoqirdon!»

⁴⁰ İsa cəvobədə votışe: «Bəşmə voteydəm, qirəm əvon tam bıjənon, sığon ozik bomen».

İsa bo Yerusəlimi bəmeydə

⁴¹ İsa nez beədə bə şəhri edyəsəy, bəməy boəy, ⁴² çəyo votışe: «Keşkə tı hiç nıbo ımruj vindəbəy sulhi ro! Əmma əv hələliğə çiyeydəni bəştı çəşon. ⁴³ Çumçıko tını jəqo rujon çəş kardən ki, deşmenon de bəndon eqırd bəqəten tını, bə mihosirə bəsten, har tərəfo təzyiğ bəkan. ⁴⁴ Tınıyən, ıştı səbəsonən məhv bəkan, ıştı sıği bəsə sığisə nıbaştən, çumçıko Xıdo bətı xılos təklif kardeədə tı sənirəsəyş».

İsa tojneydə tociron məbədə

(Mat.21:12-17; Mark 11:15-19; Yəh.2:13-22)

***19:26** Mat.13:12; Mark 4:25; Lukə 8:18

***19:38** Zəb.118:26

⁴⁵ İsa dəşə bə məbəd, dəmande tociron çəyo bo tojniye, ⁴⁶* votışe bəvon: «Jıqo nıvıştə bıə:

“Çımı kə dıvo kə bəbe,

əmma şımə oqordoniyəone əv bə ğulduron lonə!”»

⁴⁷* İsa har ruj məbədədə təlim omuteydəbe. Sər kahinon, ruhani mıəllimon iyən İsrail xəlği nomdorə şəxson bə qırdım-qırdımbin Boçəy kışte. ⁴⁸ İntasi əvon zıneydəmbin ki, ımı çoknə bıkən, çumçiko xəlği esiyeydəmbə Çəyku de dığğəti quş doydəbe Bəy.

20

Çe İsa səlohıyət

(*Mat.21:23-27; Mark 11:27-33*)

¹ İ ruj İsa məbədədə bə xəlği təlim omuteydə iyən Şoyə Xəbə bəyon kardeydəbe ki, sər kahinon, ruhani mıəllimon iyən sipirişon nez oməyn Bəy, ² parsəyn: «Bıvot bəmə, Tı de kon səlohıyəti kardeydəş in koon? Ki doşə Bətı in səlohıyət?» ³ İsa jıqo cəvob doşə bəvon: «Azən qıləy pars bədom bəşmə, şımənən Bəmı cəvob bıdən. ⁴ Çe Yəhya vəftiz kardeyro səlohıyət osmononkubə, ya insononku?» ⁵ Əvon ıştə arədə no-peqət kardışone jıqo votışone: «Qirəm bıvotomon “osmononku”, bəvədə bəparse: “Boçi şımə bovə nıkardıone bəy?” ⁶ Qirəm bıvotomon “insononku”, həmə xəlği sığbəsə bəkarde əməni, oxo əvon bovə kardeydəbin ki, Yəhya peyğəmbərə». ⁷ Oxoədə əvon cəvob doşone ki, zıneydənin çikoncoye.

⁸ İsa votışe bəvon: «Bəvədə Azən bəşmə əvotnim ımoni de kon səlohıyəti kardeydəm».

Bevəcə boğəvonon məsəl

(*Mat.21:33-46; Mark 12:1-12*)

⁹* Çəyo İsa dəmande bo xəlği in məsəli varde: «Qıləy odəmi eğandışe anqıə boğ, doşə əv bə boğəvonon bə icorə, ıştən dəro qınıye bə dıroz dəkəşə səfər. ¹⁰ Məhsuli vaxt rəsəədə əy vığandışe ıştə nokə boğəvonon tonə ki, boği məhsulo bıdən bəy. Əmma boğəvonon kuyəşone nokə, təylədst oqordınışone bə dumo. ¹¹ Bəvədə əy vığandışe co qıləy nokə. Boğəvonon kuyəşone əvən, beabru kardışone, təylədst oqordınışone bə dumo. ¹² Əy vığandışe seminə nokə. Boğəvonon yarəjə kardışone əvən, tojnişone. ¹³ Bəvədə boğsoybi votışe: “Az çiç bıkəm? Bıdə ıştə azizqıromiyə zoə bıvığandım, ğavər bəy hurmət bıkən”. ¹⁴ Əmma boğəvonon əy vindencən, votışone bə iyəndı: “Varis ıme! Boən əy bıkiştəmon, bıdə merıs boəmə bımandı”. ¹⁵ Jıqoən, bekardeşone əv boğə bə kəno, kıştışone. Bəvədə boği soyb çiç bəkarde bəvon? ¹⁶ Əv bome, ım boğəvonon bəkişte, anqıə boğiyən bədo bə co kəson». Məsəkəson votışone:

*19:46 Yeş.56:7; Yer.7:11

*19:47-48 Lukə 21:37

*20:9 Yeş.5:1-7

«Xıdo nıkə!»

¹⁷ *Əmma İsa de dıġġəti edyəsəy bəvon, çəyo parsəy: «Bəvədə in Mıġəddəsə Nıvıştəy mənə çiçe?

“Bənnon rədd kardə sıġ,
Bınəsıġ bıə”.

¹⁸ Ki eqıno çı sıġı səpe pıtıpoə bəbe, çiki səpe eqıno in sıġ, hırd bəkarde əy».

¹⁹ Ruhani məllimon iyən sər kahinon sərəsəyn ki, İsa çəvon barədə vardişe in məsəl. Əve hejo həmon ləzədə bə qırdım-qırdımbin ki, bıqətın Əy, əmma xəlġiku tarsəyn.

Bə ġeysəri doyanə doy barədə

(Mat.21:33-46; Mark 12:1-12)

²⁰ Bı səbəb əvon dəmandin Əy bo rımuş karde, vıġandışone Çəy tonə ıştəni saleh nişo kardə çandə kəs ki, Deçəy sıxani bıqətın Əy, çəyoən təslim bıkən bə vali hıkmı iyən səlohıyətı. ²¹ Əvon parsəyn İsakı: «Ustod, əmə zıneydəmon ki, Tı rost voteydəş, təlim omuteydəş iyən tərəfkeşəti kardeydənış bə hiç kəsi, de həġıġəti omuteydəş Xıdo roy, ²² boəmə icozə heste bə ġeysəri doyanə doy, ya ne?» ²³ İsa çəvon ġəsdi-ġərəzi sərəsəy, votışe bəvon: ²⁴ «Nişo bıdən Bəmi qıləy dinar. Çəy səpe bıə təsvir iyən nıvıştəy çikiye?» Əvon cəvob doşone: «Ġeysəriy». ²⁵ İsa votışe bəvon: «Jəqobu, bə ġeysəri məxsus bıəy bıdən bə ġeysəri, bə Xıdo məxsus bıəy bıdən bə Xıdo». ²⁶ Əvon qəte nıznəşone İsa Deçəy sıxani xəlġi huzurədə. Bəçəy cəvobi hədəyon mandin, tam jəşone.

Bəyji bey barədə pars

(Mat.22:23-33; Mark 12:18-27)

²⁷ *Bəyji bey nıbe iddo kardə kali sadukeyon nez oməyn bə İsa, parsəyn Çəyku: ²⁸ «Ustod, Musa jıqo nıvıştəşe boəmə: “Qırəm çikisə besonə boə bıcardo, bıdə çəy boə bıstəni çəy vevə mandə jeni ki, çəy nəsılı dəvom bıkə”. ²⁹ Haft qılə boə hestbe. İminəni səşe qıləy jen, beson marde. ³⁰ Dıminəniyən, ³¹ seminəniyən səşone həmonə jen, de minvoli haft kəsiyən nıbeşe fərzənd, həmməy beson mardin. ³² Çəyo jen ıştənən marde. ³³ Jəqobu, mardon bəyji beədə əv çəvon kom qıləyni jen bəbe? Oxo haft boə həmməy kəxıvand bıəbin deəy».

³⁴ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «In dınyo odəmon jen səydən, bə şu şeydən. ³⁵ Əmma ə odəmon ki, loyġ bıən bıjıyon vəomə dınyoədə iyən bəyji bıbun çe mardon dılədə, əvon nə jen bəsten, nəən bə şu bəşen. ³⁶ Həni mardeyən əzınin, bənə mələkon bəben. Oxo əvon Xıdo zol bəyji kardə fərzəndonin. ³⁷ *Əmma mardon bəyji bey həxədə Musa ıştən sutə kuli ġəziyədə bı barədə bə Rəbbi “İbrahimi Xıdo, İsaġi Xıdo iyən Yaġubi Xıdo voteydə”. ³⁸ Xıdo çe mardon Xıdo ne, bəyjiyon Xıdoye. İnsonon həmməy bəyjin Çəy nəzədə».

*20:17 Zəb.118:22

*20:27-28 Ğanun.25:5; Həv.23:8

*20:37 Beşe.3:6

³⁹ Bəvədə kali ruhani mıəllimon votışone: «Tı çok voteydəş, Ustad». ⁴⁰ Həni hiçki ciqə nıkardışe Çəyku jıçıy bıparsı.

Məsih çiki Zoəy?

(Mat.22:41-46; Mark 12:35-37)

⁴¹ Əmma İsa votışe bəvon: «Boçi odəmon voteydən ki, Məsih Davudi Zoəy? ⁴² Oxo Davud ıştən Zəbur Kitobədə jıqo voteydə:

“Rəbbi votışe bəçımı Rəbbi:

Bınışt Çımı rostədə

⁴³ Tosə bə vaxti ki, İştı deşmenon dəzıno biyəm İştı poədə”.

⁴⁴ Jıqonə Davud “Rəbb” voteydə Bəy. Çoknə Əv çəy zoə be bəzine?»

İsa mızəmmət kardeydə ruhani mıəllimon

(Mat.23:5-7; Mark 12:38-40)

⁴⁵ Xəlğ həmməy Bəy quş doədə İsa votışe Bəştə şoqirdon: ⁴⁶ «Hodi bıbən ruhani mıəllimonku. Əvon xoş omeydə dırozə libosədə bınəvın, məydononədə de ehtiromi səlom bıstənın, sinaqoqonədə sər kursiyonədə, ziyofətonədə pensədə bınıştın. ⁴⁷ Əvon hardeydən-pevişkıneydən vevə jenon əmloki, çəyoən ıştəni nişo doyro dıroz-dırozi dıvon handeydən. Çı odəmon cəzo lap qon bəbe».

21

Vevə jeni ianə

(Mark 12:41-44)

¹ İsa de dığğəti edyəşey vındışe ki, ərbobon bə məbədi ianə gəti ianə şodoydən. ² Əy vındışe qıləy beçizə vevə jeniyan dıqlə kopuq şodoşe əyo. ³ İsa votışe: «Bəşmə həğigəti voteydəm, ım beçizə vevə jeni həmməysə veyə ianə doşe. ⁴ Çumçiko əvon həmməy ıştə tənxo ziyodəyku ianə şodoşone, əmma ım jeni bəştə beçizəti diyənıkardə, bo jiyeyro çiç hestbe çəy dastədə həmməş doy».

Oxonzəmoni əloməton.

(Mat.24:1-28; Mark 13:1-23)

⁵ Kali odəmon məbədi de reçinə sığon iyən bə Xıdo həsr bıə edaşton rəvoş jəbey barədə qəp jeədə İsa votışe: ⁶ «Vaxt bome, şımə iyo vındəyono sığ-sıği səpe nıbəmande, harçi vironə bəbe».

⁷ Parsəyn Çəyku: «Ustad, keynə bəbe ım? Bo çımon bey kon əloməton bəben?» ⁸ Əy votışe: «Hodi bıbən ki, hiçki şıməni dəniqijno, çumçiko vey kəson bomen Deçımı nomi, bəvoten: “Az Əvim” iyən “Vaxt omə damə”. Məşən çəvon dumo. ⁹ Mıhoribon iyən usyonon barədə məseədə mətarsən. Çumçiko sıftə ımon həmməy bıəninin, əmma dərhol oxoy nıbome».

¹⁰ Çəyo İsa jıqo votışe bəvon: «Millət bə milləti, podşoəti bə podşoəti vəynə bebəşe.

¹¹ Bərkə buməlarzon, vırəbəvırəo vəşyənı iyən vəbo, dəhşətınə ğəziyon iyən osmono yolə əloməton bəben.

¹² *Əmma detobə çəvon bey Bəçımı nomi qorə, şıməni rımuş iyən həbs bəkan, təslim bəkan bə sinaqoqon iyən şobədon bə zindonon, obəkırnen bə podşon iyən valiyon nav.

¹³ İmon boşımə şəhodətiro bəben. ¹⁴ *De jıqo, ıstə dılədə sıftəku fikir məkən bo ıstəni çoknə mıdofıə kardeyro. ¹⁵ Çumçıko Az bəşmə jıqo natığəti iyən hıkmət bədom ki, şımə rəğıbon hiç qıləyni nə etiroz karde bəzınen, nəən vəynə mande bəzınen bəy.

¹⁶ Hətto şımə valideynon, boon, avlodon iyən duston şıməni təslim bəkan iyən şımənədə kali qılən bəkışten. ¹⁷ Bəçımı nomi qorə həmməy nıfrət bəkan bəşmə.

¹⁸ Əmma şımə səo iqlə muyən bə kam nıbəbe. ¹⁹ De tov vardey ıstə conı pebəroxneyon.

²⁰ Yerusəlimi çə ləşğəron əhotədə vindeədə, bızınən ki, çəy vironə mandey vaxt rəsə.

²¹ Bəvədə Yəhudeyədə bıəkəson bıvıtın bə bandon, şəhrədə bıəkəson beşun çəyo iyən qırdo-kənoədə bıəkəson bıdə dənışun bə şəhr. ²² *Çumçıko ım rujon xısus sə rujonin ki, nıvıştə bıəyon həmməy bə vırə bıəsın. ²³ Bəvədə vay bə əğılbəbolə iyən əğıl dovnıyə jenon holi, çumçıko bə dınyo sə yolə fəlokəton bomen iyən ım xəlğ bə ğəzəbi duço bəbe. ²⁴ De şımşı kıştə bəben iyən əsir bəban əvonı bə bıtpərəston arə. Yerusəlim bəmande çə bıtpərəston jıpoədə, həməən ım tosə bə vaxtı dəbəkəşe ki, bıtpərəston vaxt təmom bəbe.

İsa Məsih qəp jəydə İstə oqarde barədə

(Mat.24:29-35; Mark 13:24-31)

²⁵ *Həşıədə, ovşumədə iyən astovonədə əloməton bəçıyen, dınyo milləton isə çə dıyo ləpon nəh-nəhıku bə tars-larz dəbəşen. ²⁶ İnsonon tarsıku iyən bə dınyo sə omə fəlokətonku behuş bəben, çumçıko osmoni ğudrəton bə larz dəbəşen. ²⁷ *Bəvədə əvon bəvınden Bəşəri Zoə avə dılədə de yolə ğudrəti iyən ızzəti ome. ²⁸ Keyne ki ım on dəmandın be, bəştən, rost bıkən ıstə səy, çumçıko şımə perəxemon nez beydə».

²⁹ İsa vardışe jıqo qıləy məsəl boəvon: «Dıyə bıkən bə incıyə doy iyən bə doon həmməy. ³⁰ Əvon livə okardeədə şımə zıneydəşon ki, tovıston nez bıə. ³¹ Jəqoən şımə bıvındon ım on beydə, bızınən ki, Xıdo Podşoəti həni neze. ³² Rosti voteydəm bəşmə: ım nəsil ıstə umrı bə sə nıjənə ım on həmmə bəben. ³³ Osmon iyən zəmin dəbəvarde bəşe, əmma Çımı kəlonon əslo dənıbəvarden nıbəşen.

³⁴ Dığğət bıkən bəştə! Bıdə şımə dılən de eyş-ısrəti, sərxoşəti iyən de jımoni ğəyğuyon dənıpuşın, Xıdo Hıkmı Ruj ənəxəbədə nıvo şımə səpe. ³⁵ Çumçıko həmonə ruj zəmini dımısə jıyə insonon həmməy səpe bənə tələ bome. ³⁶ Əve oğo bıbən har vaxtı iyən dıvo bıkən ki, vəomədə ıstə conı peroxne bızınən iyən Bəşəri Zoə vədə

***21:12-17** Mat.10:17-22

***21:14-15** Lukə 12:11-12

***21:22** Huşə 9:7

***21:25** Yeş.13:10; Yez.32:7; Yoel 2:31; Vəhy 6:12-13

***21:27** Dan.7:13; Vəhy 1:7

mande bızınən».

³⁷ *İsa bəruj təlim omuteydəbe məbədədə, şanqone isə beşeydəbe çəyo, şeydəbe bə Zeytun nomədə bə band. ³⁸ Xəlğ həmməy maştəvoni rəbədə Bəy quş doyro omeydəbe bə məbəd Çəy tonə.

22

İsa kışteyro sui-ğəsd

(*Mat.26:1-5; Mark 14:1-2; Yəh.11:47-53*)

¹ *Paxə votə bə Behəmyozə Nuni id nez beydəbe. ² Sər kahinon iyən ruhani məllimon no-peqət kardeydəbin ki, çoknə məhv bıkən İsa, çumçiko xəlğiku tarseydəbin.

Çe Yəhudə xəyonət

(*Mat.26:14-16; Mark 14:10-11; Yəh.13:18-30*)

³ Bəvədə Şəyton dəşe bə Donzə şoqirdi qıləyni, İskaryot nomədə bə Yəhudə dıl. ⁴ Əvən şe sər kahinon iyən məbədi mihofizəkon tonə, səlxəs be deyəvon ki, İsa çoknə təslim bıkə. ⁵ Əvon şoybəsə bin iyən rozi bin pul bıdən bəy. ⁶ Yəhudə bəvon sıxan doşe, çəyo firsət nəveydəbe ki, xəlğiku bə niyoni İsa təslim bıkə.

Bo oxonə şanqonə pırpaz qətey

(*Mat.26:17-30; Mark 14:12-26; Yəh.13:21-30; 1Kor.11:23-25*)

⁷ Paxə ğırbonə pəsəvə obırnıyə Behəmyozə Nuni idə ruj oməy rəsəy. ⁸ İsa vığandışe Peter de Yəhya, votışe bəvon: «Bışən, boəmə Paxə harde hozı bıkən». ⁹ Əvon esə boy İsaku parsəyn: «Konco piyeydə əmə bimi pırpaz bıqətəmon?» ¹⁰ Əy votışe bəvon: «İmha, bə şəhr dəşəədə səhənqədə ov bardə i kəs bəşmə rast bome. Bışən çəy dumo bəçəy dəşə kə. ¹¹ Bıvotən bə kəsoybi: “Ustod voteyde bəti: «Kıve ğonəğon otağ, kon qılə ki, Az Deştə şoqirdon bə ivırə Paxə harde hardəninin?»” ¹² Kəsoybi nişo bədo bəşmə penə mərtəbədə qıləy hozı kardə bə yolə otağ. Əyo hozı bıkən». ¹³ Əvon şin, vındışone har çiy İsa vote ğəzinəye iyən bo Paxə pırpaz qətışone.

İsa Deştə şoqirdon oxonə şanqonə hardey

¹⁴ Harde vaxt omeədə İsa nişte de həvəriyon bə surfə. ¹⁵ Əy votışe bəvon: «Az vey yolə orzuvoni bardeydebim ki, Çımı əzobon bino nıbe bənav ın Paxə hardi deşmə bə ico bəhəm. ¹⁶ Əve bəşmə voteydeəm ki, detobə bə vaxti Az həni əy nıbəham ta ki, Xıdo Podşoətiədə Paxə bə vırə bırsəo».

¹⁷ Çəyo İsa peqətışe piyolə, şukur kardışe, votışe: «İmi peqətən, baxş bıkən ıştə arədə. ¹⁸ İmi bəşmə voteydeəm ki, detobə Xıdo Podşoəti ome həni anqıə rəzi məhsuli penibəşomem».

***21:37** Lukə 19:47-48

***22:1** Beşe.12:1-27

¹⁹ Çəyo İsa peqətişə nun, şukur kardışə, poə kardışə, doşə bəvon, votışə: «İm Çımı boşımə doə bıə andome. Mini bə yod vardeyro imi bıkən». ²⁰ Jəqoən şanqonə harde bəpeştə peqətişə piyolə, votışə: «In piyolə Deçımı xuni bastə bıə Tojə Əhde ki, boşımə ru kardə bıə. ²¹ Əmma iməha, Bəmi xəyonət kardəkəs Demı bə ivirə dast evardeydə bə surfə. ²² Bəşəri Zoə şeydə Boəy de təyin kardə bıə roy, əmma vay bə odəmi holi ki, Bəy xəyonət kardeydə!» ²³ Şoqirdon dəmandin iştə arədə bo no-peqət karde ki, çəvon kom qıləyni imi karde bəzine.

²⁴*Çəvon arədə həsbəhsən be ki, həmməysə ən yol ki bəbe. ²⁵*Əmma İsa votışə bəvon: «In dınyo podşon iştə milləton səpe hıkmronəti kardeyden, himoyədor votə beydə bəvon. ²⁶Əmma şımə bənə bəvon məbən. Şıməhono ən yol bıəkəs bənə ən ruki bıbu iyən rəhbərəti kardəkəs bənə xıdmətkori bıbu. ²⁷*Oxo ki həniyən yole, surfədə niştəkəs, yaanki xıdmət kardəkəs? Məqər surfədə niştəkəs yol ni? Az isə şımə dilədə bənə xıdmətkorim.

²⁸Şımə Çımı beşə dəvinonədə Demı ivirədə bişon. ²⁹Çoknə ki Çımı Pıə asbardəşbe Bəmi qıləy Podşoəti, əve Azən asbardeydam bəşmə, ³⁰*jıqo ki Çımı Podşoətiədə Çımı surfədə hardı-həş bıkən iyən bə İsraili donzə ğəbilə hıkm kardeyro taxtonədə bıniştən.

Navo votə beydə Peteri həşə

(Mat.26:31-35; Mark 14:27-31; Yəh.13:36-38)

³¹Simon! Simon! Imha, Şəytoni piyəşə ki, şıməni bənə qandımı bə kəminə bijəni. ³²Əmma Az botı dıvo kardıme ki, bıdə iştı imon qın nıbu. Tınən Bəmi ovardeədə iştə boon imoni zumand bıkə». ³³Əy votışə: «Ya Rəbb! Az hozım Detı həm bə zindon, həməni bo marde bışum». ³⁴Əmma İsa votışə: «Peter, bəti voteydam, ımruj suki hande bənav, tı se kərə bə həşə bəjeş ki, Mıni zıneydəş».

³⁵*Çəyo votışə bə şoqirdon: «Az şıməni bequşə, betumə iyən beməşo viğandeədə, şımə bo çiçiyşə korığ kəşeydəbişon?» Əvon cəvob doşone: «Hiç çiyədə». ³⁶Bəvədə İsa votışə bəvon: «Əmma esə quşə iyən tumə bıəkəs peqəti iştə quşə iyən tumə. Çiki nişə şımşı, bıdə bəhvətı iştə oləti, şımşı bıhırı. ³⁷*İmi bəşmə voteydam ki, Bəminədə bə vırə rəsənine in Mığəddəsə Nıviştəy:

“Bə cinoyətkoron to qətə be”.

Çumçiko Çımı barədə nıviştə bıəyon təmom beydəni». ³⁸Əvon votışone: «Ya Rəbb, imha, dıqlə şımşı heste iyo». Əy isə votışə bəvon: «Vəse!»

İsa Zeytun bandədə dıvo kardeydə

(Mat.26:36-46; Mark 14:32-42)

***22:24** Mat.18:1; Mark 9:34; Lukə 9:46

***22:25-26** Mat.20:25-27; 23:11; Mark 9:35; 10:42-44

***22:27** Yəh.13:12-15

***22:30** Mat.19:28

***22:35** Mat.10:9-10; Mark 6:8-9; Lukə 9:3; 10:4

***22:37** Yeş.53:12

³⁹ İsa çəyo beşe, Bəştə adəti mivofiğ, şe bə Zeytun band, Çəy şoqirdonən şin Çəy dumo. ⁴⁰ Oməy bə həmonə vıray rəseədə, votışe bəvon: «Dıvo bıkən ki, bə dəvinə eməqınən». ⁴¹ İştən isə qıləy sıği şodoə məsofədə çəvonku diyəro şe, dəzino oməy, dəmande bo dıvo karde. ⁴² Əy jıqo votışe: «Ha Pıə, qirəm Tı piyeydəbu, ın əzobi piyolə çımıku diyəro bıkə. İntasi Çımı ne, İştı irodə bıbu». ⁴³ Osmono qıləy mələk zahir be bə İsa, ğıvvə doşe Bəy. ⁴⁴ Dəhşətinə iztirobi dilədə Əv həniyən dilisıxto dıvo kardeydəbe, Çəy ak bənə xunə tilə emeydəbe bə zəmin. ⁴⁵ Dıvo bəpeştə əşte oməy ıştə şoqirdon tonə, vindışe əvon ğəhər-ğussəku hitən. ⁴⁶ Əy votışe bəvon: «Şımə boçi hitəşon? Bəştən, dıvo bıkən ki, bə dəvinə eməqınən».

İsa qətə beydə

(Mat.26:47-56; Mark 14:43-50; Yəh.18:3-12)

⁴⁷ Əv hələ ın sıxanon voteydəbe ki qıləy izdihom çiyəy, Donzə şoqirdi qıləyni Yəhudə nomədə bıkəs çəvon navədəbe. Əv nez oməy bə İsa ki, maçə bıkə Bəy. ⁴⁸ Əmma İsa votışe bəy: «Yəhudə! De qıləy maçə həvateydəş Bəşəri Zoə?» ⁴⁹ İsa qırdı-tono bıkəson vəzyəti jıqo vindeədə, votışone Bəy: «Ya Rəbb, bəlkəm de şımşı bijnəmon?» ⁵⁰ Çəvon qıləyni jəşe de şımşı birnişe sər kahini ğuli rostə quş. ⁵¹ Bəvədə İsa votışe: «Sə bıkən, vəse!» Çəyo pexəviyəy bəçəy quşi, xəş kardışe əv.

⁵² İsa votışe Çəy səpe omə bə sər kahinon, məbədi mihofizəkon iyən sipirişon: «Məqər Az ğuldurim, şımə de şımşı iyən ləvo oməşon Mını bo barde? ⁵³ *Har ruj Az deşmə bə ico məbədədə beydəbim, şımə dast rost kardeydənıbişon Bəmı. Əmma esə şımə vaxte, zılmoti hikmronətiye».

Peter bə həşə jəydə İsa

(Mat.26:67-75; Mark 14:66-72; Yəh.18:15-18,25-27)

⁵⁴ Qətışone İsa, bardışone bə sər kahini kə. Peterən diyəroətico şe çəvon dumo. ⁵⁵ Soy miyonədə kiyandu sənoəşonbe, odəmon niştəbin çəy qırdo. Peterən oməy nişte çəvon dilədə.

⁵⁶ Qıləy kənizi vindışe əv kiyandu kəno, de dığğəti edyəsəy, votışe: «İmən Deəybe». ⁵⁷ Əmma Peteri bə həşə jəşe votışe: «Əy zıneydənim, ha jen!» ⁵⁸ Ləzi bəpeştə co qıləy şəxsiyən vindışe əv, votışe: «Tı çəvon qıləyni». Əmma Peteri votışe: «Ha merd, az nim!» ⁵⁹ Təğribən i saat dəvarde, qıləy xonəxoən de həkəmi votışe: «Həğigətən ım odəm Deəybe, çumçıko əv Qalileyəviye». ⁶⁰ Əmma Peteri votışe: «Ha merd, az sərəseydənim tı çiç voteydəş». Hejo bəvədə, əv ın sıxanon voteədə, suki handışe.

⁶¹ Bəvədə Rəbb odyəsəy bə Peteri. Peteri bəştə yod vardışe Rəbbi sıxan, «ımruj suki hande bənav tı Mını se kərə bə həşə bəjeş». ⁶² Əv beşe bə kəno, sute-sute bəməy.

⁶³ İsa qətə odəmon Əy bə dast dənoydəbin iyən kuyeydəbin. ⁶⁴ Dəbastışone Çəy çəşon, parsəyn Çəyku: «Peyğəmbərəti bıkə, bıvot ki jəşe Tı?» ⁶⁵ Çəyoən çanədə do-dımjon doşone Bəy.

*22:53 Lukə 19:47-48; 21:37

İsa Ali Şurə navədə

(Mat.26:57-66; Mark 14:53-64; Yəh.18:19-24)

⁶⁶ İmha, ruj obəy, qırdə bin xəlği sipirişon, sər kahinon iyən ruhani mıəllimon, vardışone İsa bəştə Ali Şurə. ⁶⁷ Votışone: «Bıvot bəmə Tınış Məsih?» Əy votışe bəvon: «Ehanə bıvotom bəsmə, bovə nıbəkaşon. ⁶⁸ Şayət bıparsomən şıməku, cəvob nıbədoşon Bəmi. ⁶⁹ Çımibəpeşt Bəşəri Zoə bənışte çe ğudrətinə Xıdo rostədə». ⁷⁰ Əvon bə i qəv votışone: «Mılxəs, Tı Xıdo Zoəş?» Əy cəvob doşe bəvon: «Şımə voteydəşon ki, Azim». ⁷¹ Bəvədə əvon votışone: «Çəmə həni çı ehtiyoci heste bə co şəhodəti? Əmə deştə quşi məsəmonə Çəy ıştə qəvo».

23

İsa Roməvijə vali Pilati navədə

(Mat.27:1-2,11-26; Mark 15:1-15; Yəh.18:28–19:16)

¹ Çəyo qırdə bıə odəmon həmməy əştin, bardışone İsa vali Pilati tonə. ² Dəmandin Əy bo ittıhom karde, votışone: «Əmə vındımone ki, Əv çəmə xəlği royku bekardeydə, bə ğeysəri doyəne doş haşteydəni. Məsih, yəne Podşo voteydə Bəştə». ³ Pilat parsəy Çəyku: «Yəhudiyon Podşo Tınış?» Əy cəvobədə votışe: «İştı votəy ğəzinəye». ⁴ Pilati votışe bə sər kahinon iyən izdihomi: «Az hiç qıləy taxsır vindeydənim bı Odəmədə». ⁵ Əmma əvon həkəm mandin, votışone: «Əy Qalileyəo qətəşe tosə bı vırəy, cəmi Yəhudeyə har vırədə xəlği omuteydə çəmə səpe rost kardeydə».

⁶ Pilat ımı məsəədə parsəy: «Bəqəm Əv Qalileyəvıje?» ⁷ Zıneədə ki, İsa Hirodi idorə kardə viloyətoy, bəvədə vığandışe Əv Hirodi tonə. Hirod ıştənən bı vaxti Yerusəlimədəbe.

⁸ Hirod İsa vındencə bərk şoybəse be, çumçiko vey vaxtbe vinde piyeydəşbe Əv. Çəy barədə vey məsəşbe, əve umdəvobe ki, qıləy mecuzə bəvinde Çəyku. ⁹ Əve veyə parson doşe Bəy, əmma İsa hiç qıləy cəvob nıdoşe bəy. ¹⁰ Rəhbərə kahinon iyən ruhani mıəllimon mandəbin, bərk ittıhom kardeydəbin Əy. ¹¹ Hirodi deştə sərbozon təhğir kardışone Əv, pesırəyn Bəy, tankardışone Bəy dəbdəbəynə olət, ijən oqordnişone Pilati tonə. ¹² Navko deyəndı deşmenəti kardə Pilat iyən Hirod hejo həmonə ruji dust bin.

¹³ Bəvədə Pilati sədo kardışe rəhbərə kahinon, rəison iyən xəlğ, ¹⁴ votışe bəvon: «Şımə vardıone ım Şəxs çımı tonə ki, Əv xəlği royku bekardeydə. İmha, azən şımə vədə osə kardıme, əmma şımə ittıhom kardə hiç qıləy taxsır nıvındıme Bəyku.

¹⁵ Hirodiyən jıçıy pəydo nıkardışe. Əve vığandışe Əv çəmə tonə. Əy bə kışte cəzo loyiğ hiçi kardəşni. ¹⁶ Bı səbəb az Bəy cəzo doş bəpeştə Əy ozod bəkam». ¹⁷ Pilat bə idi qorə qıləy məhbusi ozod kardəninbe boəvon.ⁱ

¹⁸ Əmma xəlğ həmməy ozik oməy: «Bıdə kıştə bıbu ım Odəm! Barabba ozod bıke boəmə!» ¹⁹ Barabba şəhrədə ğıyom kardey iyən odəm kıştəy səbəbo həbs kardə bıbə.

²⁰ Pilati ijən rost kardışe ıstə sədo, piyəşe İsa ozod bıke. ²¹ Əmma əvon cureydəbin: «Bə çomex bıkeş Əy, bə çomex bıkeş Əy!» ²² Pilati seminə kərə votışe bəvon: «Oxo Əy çı bevəci kardəşe? Az bə marde cəzo loyiğ hiçi nıvindime Bəyku. Əve az cəzo doy bəpeştə Əy ozod bəkam». ²³ Əmma əvon həkəm mandin, vanqipuri tələb kardışone ki, Əv bə çomex kəşə bıbu. Çəvon sədo ğalib oməy.

²⁴ Pilat bə ğəror oməy ki, çəvon tələbi bə vırə bırosnı. ²⁵ Əve ozod kardışe şəhrədə ğiyom kardə iyən odəm kışte səbəbo həbs kardə bıə şəxs. Əmma bəçəvon ixtiyor doşe İsa.

İsa bə çomex kəşə beydə

(Mat.27:32-44; Mark 15:21-32; Yəh.19:17-25)

²⁶ Sərbozon İsa bardeədə qətişone diyo omə Simon nomədə qıləy Kirineyəviyə odəm. Noşone çomex çəy duşisə, məcbur kardışone əv ki, bıkırnı çomexi İsa dumo.

²⁷ Qıləy yolə izdihom şeydəbe İsa dumo, jenon nolə kəşeydəbin iyən bəmeydəbin Boəy. ²⁸ İsa odyəsəy, votışe bəvon: «Ha Yerusəlimi kinon, Bomı məbəmən, boştə iyən boştə əğılon bıbəmən. ²⁹ Imha, jıqo rujon omeydən ki, bəvoten: “Baxtəvərin besonə, nızandə bətnon iyən əğıl nıdovniyə sinon!” ³⁰ Bəvədə bəvoten bə bandon: “Bıqınən çəmə səpe!” iyən bə təpon “Eparçınən əməni!” ³¹ Qirəm bə havzə doy sə imoni vardeydənbu, bəs hışkə doy hol çoknə bəbe?»

³² De İsa ivirədə dıqlə caniyən bo kışte bardışone. ³³ Bə Kəllə nomədə bıə vırəy rəseədə bə çomex kəşəşone Əv iyən həmon caniyon, qıləyni Çəy rostədə, qıləyniyən Çəy çəpədə. ³⁴ Əmma İsa voteydəbe: «Pıə! Bıbaxş əvoni, çumçiko zıneydənin çiç kardeydən». Əvon de pışki Çəy oləton ıstə arədə baxş kardışone.

³⁵ Xəlğ mandəbe, təmşo kardeydəbe. Deyəvon bə ico rəisonən de rıxşandi voteydəbin: «Co kəson peroxneydəbe, qirəm Əv çe Xıdo səçın kardə Məsihebu, bıdə İştəni peroxnı». ³⁶ Sərbozonən bə ləğ noydəbin Əy. Əvon nez oməyn, edaştışone Bəy tırşə şərov, ³⁷ votışone: «Qirəm Tı Yəhudiyon Podşoş, peroxın İştəni». ³⁸ Jıqo nıvıştəy hestbe Çəy səyku: «Çe Yəhudiyon Podşo İme». ³⁹ Çomexo ehaştə bıə caniyon qıləyni kufır kardeydəbe Bəy: «Məqər Tı Məsih niş? İştəniyən, əməniyən peroxın!» ⁴⁰ Əmma ə qılə cani sə-sıxan kardışe bəy: «Tı Xıdoku hiç tarseydəniş? Oxo tı ıştənən bə eyni cəzo məhkum kardə bıəş! ⁴¹ Əmə de ədoləti məhkum kardə bıəmon, çumçiko bəştə əməlon loyiğ cəzo səməne, əmma Əy hiç qılə bevəcə ko kardəşni». ⁴² Əy votışe bə İsa: «Ya İsa, Deştə Podşoəti omeədə mini bə yod biyə!» ⁴³ İsa votışe bəy: «Rosti voteydəm bəti: imruj tı Demı ivirədə behiştədə bəbeş».

Çe İsa marde

(Mat.27:45-56; Mark 15:33-41; Yəh.19:25-30)

⁴⁴ *Təğribən bəruj saat donzəku tosə peçoştə saat se zılmot darşiyəy həmə zəmini dimisə. ⁴⁵ Həşi ruşnə okıriyəy. Məbədi pardə miyono dı poə be. ⁴⁶ İsa de barzə sədo nıdo kardışe: «Ha Pıə, İstə rufi Bəştı dast doydəm!» İsa votışe in sıxanon, doşe oxonə

*23:44-45 Beşe.26:31-33

nəfəs.

⁴⁷ Imoni vində sərsa izzət doşe bə Xıdo votışe: «Həğiğətən ım Odəm salehbe». ⁴⁸ Bə təmşo omə izdihom ın ğəziyə vinde bəpeştə sinə jəy-jəy oqarde bə dumo.

⁴⁹ İsa zınə odəmon həmməy iyən Çəy dumo Qalileyəo omə jenon mandəbin diyəroəco təmşo kardeydəbin bimi.

Çe İsa dəfn

(*Mat.27:57-61; Mark 15:42-47; Yəh.19:38-42*)

⁵⁰ Ali Şurə uzv biə Yusif nomədə qıləy xəymandə iyən salehə merd hestbe əyo. ⁵¹ Əv rozi nibe de Şurə ğərori iyən koy. Im odəm çe Yəhudeyə Arimateyə səhrobe iyən Xıdo Podşoəti bə çəşbe. ⁵² Əv oməy Pilati tonə, piyəşe çəyku çe İsa cəsəd. ⁵³ Evardışe cəsəd çomexo, pepuştışe bə kəfəni, noşe hali dılədə kandə biə ğəb ki, hələ hiç kəs dəfn kardə bənibe əyo. ⁵⁴ Həmonə ruj Hozıəti rujbe.^j Şanbə ruj dameydəbe.

⁵⁵ De İsa Qalileyəo omə jenonən şin Yusifi dumo, vindışone ğəb iyən Çəy cəsədi bə ğəb noy. ⁵⁶* Əvon oqardin oməyn bəştə kə, hozı kardışone ətrinə mazon iyən ruyənon. Şanbə ruji bə Tovrati mıvofiğ istirohat kardışone.

24

Çe İsa bəyji bey

(*Mat.28:1-10; Mark 16:1-11; Yəh.20:1-18*)

¹ Hejo çe haftə işanbə ruji sipyəsivədə, əvon peqətişone ıştə hozı kardə ətron, oməyn ğəbi tonə. ² Əmma vindışone ğəbi qəviku biə sığ quli kardə biə bə kəno. ³ Dəşin bə dılə, pəydo nıkardeşone əyo Rəbb İsa cəsəd. ⁴ Əvon hut mandəbin, berdəmədə aski-viski jə olətbətan dıqlə merd zahir be çəvon vədə. ⁵ Jenon tarsi dılədə zəvbədim qınin bə zəmin. Merdon parsəyn: «Boçi bo Bəyjiy mardon dılədə nəveydəşon? ⁶* Əv iyo ni, Əv bəyji biə! Bəştə yod biyən, Əy çiç votəşbe bəşmə hələ Qalileyədə beədə. ⁷ Votəşbe ki, “Bəşəri Zoə təslim kardə bənine bə qınokorə insonon, bə çomex kəşə bənine iyən seminə ruji bəyji bənine”». ⁸ Bəvədə bəçəvon yod oməy Çəy votəyon.

⁹ Ğəbıstono oqardə jenon xəbə doşone ın vağəə bə Yonzə şoqirdi iyən bə co kəson həmməy. ¹⁰ Bə həvariyon ın xəbə rosniyəkəson Məcdəlījə Məryəm, Yohannə, Yağubi moə Məryəm iyən co jenonbin. ¹¹ Əmma ın xəbon vərsəğə çiyəyn bə həvariyon, əve bovə nıkardeşone. ¹² Əmma Peter əşte, vite bə ğəbi tərəf. Əv enəməy vindışe əncəx kətonə parçon, hədəyon be bı ğəziyə, oqarde bə kə.

İsa çiyeydə bəştə dıqlə şoqirdi

^j**23:54** *Hozıəti ruj* – cumə ruje, Yəhudiyon mığəddəs hisob kardə biə bo Şanbə ruji hozıəti vindeydən.

***23:56** Beşe.20:10; Ğanun.5:14

***24:6-7** Mat.16:21; 17:22-23; 20:17-19; Mark 8:31; 9:31; 10:32-34; Lukə 9:22; 18:31-33

¹³ Jıqo be ki, hejo həmonə ruji çəvonədə dı kəs şeydəbin bə Yerusəlimi təğribən yonzə kilometr diyəroədə bıə Emmaus nomədə qıləy di. ¹⁴ Əvon vağə bıə ın ğəziyon həmməy barədə ıştə arədə qəp jəydəbin. ¹⁵ Hejo bı barədə qəp jəy-jəy mızokirə kardeydəbin ki, İsa İştən nez oməy dəmande deyəvon bə ico ro şe. ¹⁶ İntasi jıqo bızın çəvon çəşon vibin, əve nıznəşone Əv.

¹⁷ İsa parsəy çəvonku: «Şımə ro şe-şe ıştə arədə çiçi barədə mızokirə kardeydəşon?» Əvon mandin, vey ğəmqinbin. ¹⁸ Çəvonədə Kleopə nomədə bıə qıləyni cəvob doşe: «Bə Yerusəlim oməkəson dılədə iqlə tınış ki, bı rujonədə əyo vağə bıəyonku bexəbəş?» ¹⁹ Əy votışe bəvon: «Kon ğəziyon?» Əvonən votışone Bəy: «Nazaretijə İsa barədə bıə ğəziyon. Əv çe Xıdo iyən həmə xəlği nəzədə həm əmələdə, həmə təlimədə qıləy ğudrətinə peyğəmbərbe. ²⁰ Çəmə rəhbərə kahinon iyən rəison bə marde məhkum kardeyro təslim kardışone Əv, doşone bə çomex kəşe. ²¹ Əmma əmə umdəvobimon ki, İsraili Peroxniyəkəs Əve. Ğərəyz bimi, esət həni se ruje ki, ın ğəziyon vağə bıən. ²² İştənən çəmə kali jenon hədəyon oqətışone əmə, əvon rəbədə şəbin ğəbisə, ²³ pəydo kardəşonnıbe Çəy cəsəd əyo, oqardin votışone ki, mələkon zahir bin bəmə, əvon votışone ki, Əv bəyjiye. ²⁴ Çəməhon kali kəson şin ğəbisə, bənen hejo jenon votəy ğəzinəy, əmma nıvındışone Əv».

²⁵ Bəvədə İsa votışe bəvon: «Şımə çənə beağılıyon ki, bə peyğəmbəron votəyon həmməy di bovə kardeydon! ²⁶ Bəqəm Məsih ın əzobon həmməy kəşənin iyən Bəştə izzəti rəsəninıbe?» ²⁷ Çəyo izoh kardışe bəvon Musaku iyən həmə Peyğəmbəronkuş qətə Mığəddəsə Nıvıştəyon həmməyədə İştə barədə bıəyon.

²⁸ Əvon nez bin bəştə şənin bıə diy. İsa İştənı jıqo nişo doy ki, quya Əv deştə roy bəşe. ²⁹ Esə boy, əvon de təkidi xahiş kardışone İsaku ki, «bımand deyəmə, çumçiko həşi niştəydə iyən toyki darşiyəydə». Əvən deyəvon bə ico dəşe bə kə.

³⁰ Əv deyəvon bə surfə niştəədə peqətışe nun, şukur kardışe, poə kardışe, doşe bəvon.

³¹ Bəvədə çəvon çəşon obəyn, əvon zınəşone İsa. İntasi İsa bəçəvon çəş niçiyəy.

³² Əvon votışone bə iyəndı: «Əv roədə deyəmə qəp jəyədə iyən Mığəddəsə Nıvıştəyon izoh kardeədə çəmə dilon şoyvoyku pevaştəydənbın?»

³³ Əvon dərhol əştin səpo, oqardin bə Yerusəlim, pəydo kardışone əyo Yonzə şoqird iyən deyəvon bə ico qırdə bıəkəson. ³⁴ İmon votəydəbin: «Rəbb həğiğətən bəyji bıə, bə Simoni çiyə». ³⁵ Bəvədə əvon qəp jəşone roədə bıəyon iyən nuni poə kardeədə çoknə zınəşone İsa.

İsa çiyəydə bə Yonzə şoqirdi

(Mat.28:16-20; Mark 16:14-18; Yəh.20:19-23; Həv.1:6-8)

³⁶ Əvon bı barədə qəp jəyədə İsa İştən mande çəvon arədə, votışe bəvon: «Səlom bıbu bəşmə!» ³⁷ Əvon tarsiku hut bin, jıqo zınəşone ki, ruf vindeydən. ³⁸ Əmma İsa votışe bəvon: «Boçi həyəcon dəvoneydəşon, boçi şək vardeydəşon? ³⁹ Diyəkən Bəçımı daston iyən lınqon. Im Az İştənim! Pexəviyən Bəmi, diyə bıkən, oxo rufi beydənişe qujd iyən astə, əmma Bəmıku heste». ⁴⁰ İsa votışe imoni, nişo doşe bəvon ıştə daston iyən lınqon. ⁴¹ Əvon şoyvo dılədə hələ bovə kardeydənbın iyən təəccubi dılədəbin, İsa votışe bəvon: «İyo jıçiy heste bo harde?» ⁴² Əvon doşone Bəy i vəslə

patə moy. ⁴³ İsa peqətişe, çəvon çəşi vədə hardişe.

⁴⁴ Çəyo votişə bəvon: «Az deşmə bə ico beədə bəşmə votəyon ımonin ki, Musa Tovratədə, Peyğəmbəron Kitobədə iyən Zəburədə Çımı barədə nıviştə bıəyon bə vıra rosniye lozime». ⁴⁵ Bəvədə İsa okardışe çəvon zəhin ki, əvon sərəsın bə Mığəddəsə Nıviştəyon. ⁴⁶ Çəyo votişə bəvon: «Jıqo nıviştə bıə, Məsih əzob kəşənine, seminə ruji çe mardon dılədə bəyji bıənine. ⁴⁷ Yerusəlimikuş qətə bo həmə milləton qınon baxşeyro Deçəy nomi tobə vəz kardə bıənine. ⁴⁸ Şımə ki çımı şoydişon. ⁴⁹ Imha, Az bəviğandem boşmə Çımı Pıə vəd kardəy, şımə esə boy, bımandən bı şəhrədə, tosə bə vaxti ki, osmono omə ğudrəti bəsteşon».

Çe İsa bə osmon rost kardə bey

(Mark 16:19-20; Həv.1:9-11)

⁵⁰ İsa beardışe əvon şəhro bə kəno, vardişe tosə Betanyə, İştə daston rost kardişə, xəy-dıvo doşe bəvon. ⁵¹ Xəy-dıvo doy-doy rost kardə be bə osmon çəvonku esiyəy.

⁵² Şoqirdonən səcdə kardışone bə İsa, çəyo bərk şoyvo dılədə oqardin bə Yerusəlim.

⁵³ Əvon hejo məbədədə beydəbin bə Xıdo həmd-səno kardeydəbin.